Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Tieranny van Eigenbaat in het eiland van Vryekeur : zinnespel

https://hdl.handle.net/1874/371621

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT 1929

Verzameling tooneel-stukken uit de nalatenschap van prof. Dr. J. te WINKEL

No. 684

J. te Winkel
N. 886

Ite Winkel

Zie den eersten druk van 1679 in mijn bezit.

684

TIERANNY
VAN
EIGENBAAT
In het Eiland van
VRYEKEUR,
ZINNESPEL.

(D. A. Pels)

De Dérde Druk, naauwkeurig naagezien.

NIL VOLENTIBUS ARDUUM

TE AMSTERDAM,

Gedrukt voor het KUNSTGENOOTSCHAP, én te bekomen by de Erven van J. LESCAILLE, énz.

Met Privilegie. 1705.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

BERICHT.

DEwyle de Wede. én Erven van ALBERT MAGNUS, énz. zich niet ontzien alle de Wérken van het *Kunſtgenootſchap* NIL VOLÉNTIBUS ARDUUM, én onder anderen dit ZINNESPÉL, op dés overlédenen naam, buiten kennis, ja tégens wil, én het verkreegene, én vernieuwde Voorrécht, (*Octroi*) zeer ſlordig én gebrekkelyk naa te drukken, én aan de onkundigen voor ons wérk te verkoopen, zy den Liefhebberen bekénd, dat dit *Kunſtgenootſchap* van voorneemen blyft, gelyk reeds voor een gedeelte gedaan is, alle de Stukken door het zélve, in het gemeen, óf door byzondere Léden te ſaamen geſtéld, naauwkeuriger overgezien, veranderd, verbéterd, vermeerderd, én met kunſtige Titelprénten, énz. verſierd, vervólgens ter drukperſſe te bréngen; én opdat men die by één verzaameld, gevoegelyk in drie, vier, óf meerder Deeltjens zou konnen binden, zullenze alle eenpaarig, op fyn Franſch papier, gemeene grootte, in 8e. aangelégd, eenige weinige op groot fyn ſchryfpapier gedrukt, én voor ieder Stukje ook een nét algemeen Titelplaatje gevoegd worden.

COPYE van de PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland ende Weſtvrieſland, *Doen te weeten*, Alſo ons vertoont is by eenige Liefhebbers van de Nederduytſche Taal en Poëzy, dat zy Supplianten naar 't voorbeeld van de Italiaanſche en Franſche Academien, tot Amſterdam, voor eenige jaaren met veele moeiten en koſten hadden opgerecht een *Konſtgenootſchap* onder de Prent, en Zinneſpreuk van NIL VOLENTIBUS ARDUUM, dat wy in conſideratie van dien, en van haeren dagelykſchen arbeid, en yver tot voortzettinge van de Duytſche Taal en de Dichtkonſt, den Supplianten *voor den tyd van Vyftien Jaaren met het Octroy ons geexhibeert, hadden begunſtigt gehad, 't geene in het korte ſtondt te expireeren.* Ende alſoo ſy Supplianten gaerne in den voorſchreeven haaren yver ende arbeid zouden continueeren, ende beducht waaren, dat eenige baatſoekende menſchen haar Supplianten daar inne zouden 'zoeken te onderkruypen ende benadeelen, met haare Werkjens naar te drukken of verkoopen; Waaren zy Supplianten haar onderdaaniglyk keerende tot Ons, in alle onderdaanigheid *verzoekende dat Wy het voorſchreeve Octroy voor gelyke Vyftien Jaaren, gelieſden te Continueeren*, ende zulks de Supplianten te Octroyeeren, omme onder de voorſchreeve Titul van NIL VOLENTIBUS ARDUUM, *alleenlyk, met uytſluytinge van allen anderen*, uit te mogen geeven, doen drukken en verkoopen alle de Werkjens die zy Supplianten onder den voorſchreeven Titul, reets hadden gemaakt, en geduurende den voorſchreeve tyd noch zouden komen te maaken, ende ten dien eynde aan de Supplianten te verleenen *Acte in debita forma*. SOO IS 'T, dat Wy de zaake en 't verzoek voorſchreeve overgemerkt hebbende, ende geneegen weezende ter beede van de Supplianten, uit Onze rechte weetenſchap, ſouveraine maght, ende authoriteyt, deſelve Supplianten geconſenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, conſenteeren, accordeeren, ende octroyeeren mits deezen, *dat zy, by Continuatie, geduurende den tyd van Vyftien eerſtkomende Jaaren, de Werken* by het voornoemde *Konſtgenootſchap*, onder den Titul van NIL VOLENTIBUS ARDUUM, *gemaakt zynde, ende als noch gemaakt werdende*, binnen den voorſchreeven Onzen Lande alleen zullen mogen drukken, uitgeeven ende verkoopen. Verbiedende daarom allen ende eenen iegelyken, *deſelve Werken naar te drukken*, ofte elders naar gedrukt, binnen Onzen Lande te brengen, uit te geeven, ofte te verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebrachte ofte verkochte Exemplaaren, ende een boete van *Drie Hondert Guldens* daar en boven te verbeuren, te appliceeren een derdepart voor den Officier die de calange doen zal. een derdepart voor den Armen der plaarſe daar het caſus voorvallen zal, ende het reſteerende derdepart voor de Supplianten. Alles in dien verſtande, dat Wy de Supplianten met deeſen Onzen Octroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van haare ſchaade door het naardrukken van de voorſchreeve Werken, daar door in geenigen deele verſtaan, den inhouden van dien te authoriſeeren ofte te advoueeren, ende veel min dezelve onder onze protextie ende beſcherminge, eenig meerder credit, aan-

ſien, ofte reputatie te geeven; nemaar de Supplianten in cas daar in iets onbehoorlyks zoude mogen influeeren, alle het zelve tot haaren laſte ſullen gehouden weeſen, te verantwoorden; tot dien eynde wel expreſſelyk begeerende dat by aldien zy deezen Onzen Octroye voor deſelve Werken zullen willen ſtellen, daar van geene geabrevieerde ofte gecontraheerde mentie zullen mogen maaken, nemaar gehouden zullen weezen het zelve Octroy in 't geheel, en zonder eenige omiſſie daar voor te drukken, ende dat zy gehouden zullen zyn een Exemplaar van de voorſchreeve Werken gebonden, en wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheeq van onze Uuiverſiteyt tot Leyden, ende daar af behoorlyk te doen blyken. Alles op pœne van het Effect van deezen te verlieſen. Ende ten eynde de Supplianten deezen Onzen Conſente ende Octroye mogen genieten als naar behooren; Laſten wy allen, ende eenen iegelyken dat zy de Supplianten van den inhouden van deezen, doen, laaten, ende gedogen, ruſtelyk, vredelyk ende volkomentlyk genieten ende gebruiken; ceſſeerende alle belet en wederleggen ter contrarie. Gedaan in den Hage onder Onzen grooten Zegele, hier aan doen hangen, den XIVe. Maart, in 't Jaar ons Heeren ende Zaligmaakers Duyſent, ſes hondert, twee en tnegentig.

A. HEINSIUS.

Ter Ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

WAARSCHOUWING.

Het Kunſtgenootſchap NIL VOLENTIBUS ARDUUM, érkent geene Wérken voor hunne eigene, dan die met deeze nieuwe Privilegie zyn gedrukt, én aldus geteekend.

J. Vincent.

Aan den Edelen Grootachtbaaren Heere

den HEERE

Mr. NICOLAAS WITSEN,

REGEEREND BURGERMEESTER

én RAAD der Stad

AMSTERDAM.

Edele Grootachtbaare Heer,

TOen wy in de voorgaande Eeuw de eer hadden Uw Edele Gr. Achtb. dit wérk toe te eigenen, luidde onze Opdragt aldus:

Alle, die het geluk hebben van Uw Ed. Gr. Achtb. hoedaanigheden te kennen, zullen, op het eerſte aanblik van Uw Ed. Gr. Achtb. naam voor dit Zinneſpél, ligtelyk beſluiten, dat wy het zélve aan niemand met meerder réden konden opdraagen.

Het was immers eene noodzaakelykheid voor ons na iemand om te zien, in wiens hart Opréchtheid, *én* Réchtvaerdigheid, *die in dit Spél verbannen worden, wéderom hérbérging,*

huisvésting, én ander goed onthaal ontfangen; in Wiens ziel Verstand, Deugd, *én* Goedaard, *die alhier zo jammerlyk sneuvelen, wéderom verryzen, én hérleeven; op Wiens gemoed* Eigenbaat, *die over alle dés waerelds* Vryekeur *byna volkomene dwinglandy oeffent, niet het minste gebied voert: want voorwaar, zonder die troost aller Vroomen, zoude dit Treurspél eenen al te treurigen, én betreurens waardigen uitslag hebben.*

Ja, Ed. Gr. Achtb. Heer, het komt U in vollen eigendom toe. Uwe ingeboorene goedheid, volstandige neiging tót weldoen, onvermoeide arbeidzaamheid, onkreukbaare handel, én minnelyke ommegang, hebben Uw Ed. Gr. Achtb. zulk een ongemeenen lóf, én liefde verworven, zo wél by Uwe Amptgenooten, als by het algemeen, dat Gy (wy durven byna Gy alleen zeggen,) een wonderwérk uitgewrócht hebt, daar nóchte de allerdapperste Land-, óf Water-oorlógs-hélden, nóch de allerwyste Staatsbedienaars zich van hebben kunnen beroemen; te weeten, dat Gy in zulke nételige, én moeijelyke ampten, als Gy in de allergevaarlykste tyden bekleed hebt, U niet éénen vyand, niet éénen benyder, niet éénen berisper gemaakt, én échter Uwen plicht loffelyk waargenomen hebt.

Het

Het geene wy van Uw Ed. Gr. Achtb. zeggen, is geen pluimstrykery: want wy die haaten, én verfoeijen; maar énkele waarheid, die wy uit den eigen mond van Uwe Amptgenooten, én de toejuichchende stém dés algemeenen vólks hebben.

Wy offeren Uw Ed. Gr. Achtb. dit wérkje dan op, tót een klein blyk van érkéntenis, die benévens alle Uwe landslieden, én voornaamelyk Uwe Médeburgers, ook wy aan Uw Ed. Gr. Achtb. schuldig zyn; én niet, opdat Uw Ed. Gr. Achtb. het beschérme tégen de kwaadspreekers: dat twéde wonderwérk zoude het eerste verre overtreffen, én Uw Ed. Gr. Achtb. te veel, ja iets onmooglyks gevérgd zyn. Het oogwit der stóffe zal het by allen waaren deugdelyken genoegsaam beschérmen, én de kwaadaardige, zullen met al hun vergeefs wroeten, woelen, én woeden, zich, én hun onverstand, slécht ten toon stellen. Het heeft den Heere Francisco Sbarra, *uit wien de geheele stóf genomen is, gelukt, door dit, én diergelyke wérken (want hy hieldt zich nooit, als met leerzaame, én zédekundige stóffen beezig) in zulk eene achting te geraaken, dat hy van Lucca, eene Republyk in Italiën, zyne geboorteplaats, na Weenen ontbooden, én tót Keizerlyken Raads-*

heer, gemaakt wierdt; alwaar hy naderhand op het Keizerlyk Bruilóftsfeeſt, die beroemde Opera, Il Pomo d'Oro, *toegeſtéld heeft; het wélk wy in het voorbygaan zeggen, op hoope, óf het Zinneſpél door den naam van den deugdelyken Schryver eenigen luiſter verkrygen mogt.*

Het zal ons, Ed. Gr. Achtb. Heer, nu wéderom tót eene byzondere eere, én ongemeene vergenoeging verſtrekken, indien het Uw Ed. Gr. Achtb. believe de goedheid te hebben, dit wérk, naauwkeurig naagezien, én gezuiverd van een onnoemelyk getal drukfouten, die in eenen naagebootſten bydruk gevonden worden, zo gunſtig aan te neemen, als voor deezen de Eerſte, én nóch onlangs de Twéde druk, by Uw Ed. Gr. Achtb. ontfangen is, én ons te houden voor

Uw Ed. Gr. Achtbaarheids

Verplichte, én ootmoedige Dienaars
onder den naam van

NIL VOLÉNTIBUS ARDUUM.

VOOR

VOORRÉDE

Aan den

LEEZER.

DIt Zinnespél mag geen overzetting, veel minder eigene vinding heeten: de stóf is geheel uit het Italiaansch van éénen FRANCISCO SBARRA genomen, gelyk blykt aan den Inhoud, uit hem van woord tót woord aldus vertaald.

Wil, *Koningin van het Eiland* Vryekeur, *geeft, op het aanraaden van* Deugd, *Gemaalin van* Verstand, *aan den zélven haaren broeder den Rykstaf over. De Vórst* Eigenbaat, *reeds door het gerucht verliefd, niet min op de schoonheid van* Wil, *als op den rykdom haarer staaten, deeze overdragt vernomen hebbende, neemt voor zyn uiterste bést aan te wénden, om de geneegenheid der zélve te gewinnen, én, met haar trouwende, zich in haar belang te wikkelen, om eisch op het Ryk te maaken, én het zélve in te neemen, eer* Verstand *zich stérker in den Troon bevéstige. Weshalven hy, onbekénd, én onder het kleed van* Rédenvanstaat, (*óf* Staatbelang) *met* Argliftigheid, *eene Toverés, onder den naam van* Staatkunde, *zyne gewaande Moeder, met* Bedróg, *én* Schynheiligheid, *zyne makkers, met* Ondeugd,

zynen

zynen ſlaaf, én Vleijery, zyne ſlaavin, zich aan het Hóf begeeft, alwaar hy van Kwaadaard, één der Koninklyke Raadsheeren, ingebragt zynde om gehoor te ontfangen, Verſtand zodaanig beweegt tót méde-lyden over zyne verzierde ongelukken, met te veinzen, dat hy eene ongelukkige, én éléndige Prinſes was, die men van haar Ryk beroofd had, dat hy van den zélven beleefdelyk onthaald wordende, met éénen verzékerd wordt van alle byſtand, én hulpe, tót wéderwinning van zyne ſtaaten. Waarom hy, tót érkéntenis van zo veele gunſten, Verſtand beſchénkt met Vleijery, zyne ſlaavin, eene zeer aangenaame Zangerés, én zich voorts begeeft na de vertrekken, die men hem toegelégd had. Gemeenebéſt, Sékrétaris van Staat, én de allervertrouwdſte dés Konings, ontraadt den zélven, Rédenvanſtaat in zyn ryk te ontfangen: met zyn oordeel ſtemmen overéén Deugd, de Koningin; Opréchtheid, haare eerſte Staatjuffer, én Goedaard, de Raadsheer; maar de Koning toont zich onzéker wat te doen, én wordt van verſcheidene gedachten heen én wéder gedreeven. Argliſtigheid doorgrondt de meining van Gemeenebéſt, én hoopende, dat die, zynde de vertrouweling dés Konings, den zélven ligtelyk tót alles, dat hy wilde, beweegen kan, légt op zynen dood toe, én hebbende dien toelég dés nachts heimelyk in het wérk geſtéld, zonder dat het iemand gewaar wierdt, hérſchépt Bedróg in zynen ſchyn, zo dat de zélve, onder het kleed én den naam van Gemeenebéſt, in de ver-

trouw

rouwlykheid dés Konings geraakt, door wiens raad boven dat Opréchtheid, én Réchtvaardigheid uit et Hóf gebannen, én Vleijery, én Argliſtigheid n heure Ampten geſtéld zyn) Kwaadaard wéder in en Koninklyken Raad toegelaaten wordt; waar uit hy oor het toedoen van waar Gemeenebéſt gehouden as. Wil, ten uiterſten geneegen tót Rédenvanaat, geeft den zélven moed om zich te ontdékken igenbaat te zyn, én haar ten huuwelyk te verzoeen, het wélk zy, op het aanraaden van Schynheigheid, goedvinden in het heimelyk te voltrekken. erſtand, reeds verſlingerd op Rédenvanſtaat, veroekt haar, door Kwaadaard, tót wéderliefde; dóch vordt afgeſlagen; Goedaard beriſpt die neiging; aar de Koning zich over de vryheid van zyn zegen vergrammende, gebiedt hem te zwygen, én te ertrekken. Kwaadaard ſchryvende het groot gezag an Goedaard toe aan de naauwe vertrouwlykheid ie tuſſchen hem, én de Koningin was, wérpt het aad van kwaad vermoeden in het hart van den Koing, het wélk daar naa bebouwd wordende door de erkeerde dienſten van gewaand Gemeenebéſt, oogchynelyken naaryver, én openbaar misnoegen voortrengt. De Koningin, in haar verdriet getrooſt worende door de valſche ſtreelingen van Schynheiligeid, die zy Gódsvrucht meent te zyn, betrouwt ich geheellyk op haar; maar van haar bedroogen, én erraaden zynde, wordt door haare kunſtenaary, én oor het toedoen van Kwaadaard én Bedróg gedood,

uit

uit laſt dés Konings, die, naauwlyks van het eerſ
huuwelyk ontſlagen, voorneemt tót het twéde met R
denvanſtaat *te treeden.* Eigenbaat *zich gedwong*
ziende te ontdekken, het wélk niet zyn kon, als m
om vérre te ſtooten zyn geheel inzigt, het geen alle
gebouwd was op zyn onbekénd blyven, neemt toevlu
tót de onde Argliſtigheid, *dewélke, om dit voorv*
te beletten, én tyd te hebben om op andere beezigh
den te dénken, toeſtélt eenen zékeren geeſt van dom
heid, zynde zo krachtig een ſlaapdrank, dat zy, a
Verſtand *ingegeeven zynde, den zélven in eenen di*
pen doodſlaap begraaft. Eigenbaat, *dewélke z*
dat het nu zyn wélgeleegene tyd is, met de Konin
lyke kleederen bekleed zynde, vermoordt Verſtand
maakt Wil *tót ſlaavin, én geholpen door de dienſt*
van Bedróg, Schynheiligheid, *én* Vleijery, *maa*
zich zélven tót volkomen Tieran in het Eiland v
Vryekeur.

Dit is dé Italiaanſche Inhoud; wat de ſchikkin
aangaat, op de wélke dit Spél gevórmd is; de o
ze verſcheelt veel van de Italiaanſche: want zy
by SBARRA zo vreemd, én wild, dat men die m
groote moeite, én ter naauwer nood in vyf ver
ſcheidene Bedryven, waar in de Tooneelen aan éé
hangen, heeft konnen brénge. En dat verſchik
ken is wél de grootſte eer, die ons in dit wér
toekomt: 't én zy men oordeele dat de zwier va
overzettinge méde eenig deel aan die eer hebbe. H
onderſcheid tuſſchen de Italiaanſche, én onze ſchik
kin

king beſtaat daar in, dat hy zeer veele fraaije, geeſtige, én leerzaame zédekundighéden heeft, die wy overgeſlagen hebben, omdat zy niets tót de voorgenaame zaak deeden, én den knoop dés handels braken: hy laat eene voorréde vooraf gaan, die gedaan wordt door de *Liefde*, op de mode toegeruſt, en zélven in plaats van geblinddoekt, én met boog, pylen, én koker voorzien, in tégendeel ontblind, met eene volle beurs op zy, én dubbloenen in de vuiſt, te voorſchyn doende komen; ook laat hy tuſſchen de vyf Bedryven invloeijen vier *Intermezi*, óf Tuſſchenbedryven, te ſaamen uitmaakende een tuſſchenſpél van vier Bedryven, genaamd *La Corte*, óf het Hóf, wiens inhoud is, als vólgt.

Liefde, *van zyne wapens beroofd, én als een blinde man geleid van* Trouw, *eene verlaatene bédelaarſter, die met hem uit het Ryk van* Schoonheid *gebannen was, komt met haar, élendig, én berooid, aan de wooning van het* Hóf, *alwaar zy, van* Deugd, *die naakt was, én van* Verdienſte, *die kreupel, én lam was, ontfangen wordende, zich zeer verwonderen, hen méde zo kwaalyk onthaald te zien; zo dat zy, in het verhaalen van hunne byzondere ongelukken, de verdorvene zéden van de loopende Eeuw beklaagen; kunnende, om den ſléchten ſtaat, daar* Deugd, *én* Verdienſte *in waaren, geen andere gunſt van hen genieten, als alleen hérbérging, zoekende het onderhoud huns leevens, dóch vergeefs, met bédelen te bekomen.*

Het Hóf, *naa dat het* Verdienſte *zeer kwaalyk*

ge-

gehandeld, én zyne lydzaamheid tót onwaardige én ſchandelyke dienſten te doen, gedwongen had, verneemende, dat men die twee verlaatene Pelgrims aldaar hérbérgde, bant Deugd, *én* Verdienſte, *tót ſtraf van dit hérbérgen, by haar voor een uitſpoorige misdaad opgenomen, voor eeuwig in het openbaar Gaſthuis, én doemt* Liefde, *én* Trouw *om eeuwig onkruid te wieden in den tuin der ſléchte* Onnozelheid.

Al het wélke by ons achtergelaaten is, doordien dat uitgelaatene te ſaamen meerder zoude uitmaaken, als de grootte van dit geheele Zinneſpél, én gevólgelyk veel te lang zoude zyn voor onze Aanſchouwers.

Wy hebben ook, om de Tooneelen in ieder Bedryf aan malkanderen te bréngen, dezélve hier én daar verſchikt, én tót bétere inleiding van het Spél alleen daar bygevoegd het eerſte Tooneel van het eerſte Bedryf.

Eindelyk voert de Italiaan *Argliſtigheid* in, als eene toovenaarſter, die *Bedróg* in den ſchyn van *Gemeenebéſt* hérſchépt, het wélk men hier, om de onwaarſchynlykheid, gemyd heeft; door dien de tooveryen hédendaags zo wél uit de Tooneelſpélen, als uit de Romans gebannen zyn. Wél is waar, dat *Schynheiligheid*, *Deugd* wys maakt, hoe haare trouwring betooverd zynde, wéderom door bezweeren onttooverd, én hérwyd moet worden; maar men ſtélt het ook als eenen logen, die

Schyn-

Schynheiligheid ligtelyk aan *Deugd* verkoopen kan, wanneer zy van *Verſtand* verlaaten is.

Voor het overige zullen ſommige, die altyd eenige byzondere geheimeniſſen in Zinneſpélen meenen te ſteeken, door die uit te vinden, én toe te paſſen, met dit Zinneſpél van gelyken handelen, dat hen zeer ligt te doen zal zyn: want het ſlaat in het algemeen op alle Ménſchen, Maatſchappyen, Stéden, Landen, Republyken, én Koningryken; by gevólg méde op u, Leezer; én dat zo veel te ſlaauwer, óf vinniger, als gy meer, óf min, waare *Deugd* verlaatende, u laat verleiden door de liefde tót *Eigenbaat*, die zich gewoonlyk aan ons in den ſchyn van *Rédenvanſtaat*, óf *Staatbelang* vertoont. Wat dien aangaande de meining van den Italiaan is, zult gy zien kunnen uit zyne Voorréde, die ter dier oorzake, gelyk de twé inhouden hier boven, méde van woord tót woord aldus overgezét is.

Ik ſchryf niets, als voor myne zinlykheid, én myne zinlykheid is, meerder te ſtichten, dan te vermaaken; waarom ik béter acht den wég der heilige Leeraaren in te ſlaan, die de gebréken verfoeijen, als de voorbeelden der onheilige dichteren te vólgen, die de zélve pluimſtryken.

Ik weet wél, dat men zeggen zal, dat ik tégen de goede zéden eens Treurſpéls aangaa, doordien'er de Deugd *onderdrukt, de zonde beloond, én de onnozelheid in geſtraft wordt; maar men moet zich dés*

niet verwonderen; de tytel is, Tieranny. *Het zou geen tieranny zyn, het geen eenen anderen uitslag voortbragt; én zéker, hoe kan het spél wél gezéde-vórmd weezen, naardien het is een tafereel der zéden van Eigenbaat, die de allerschoodste zyn.*

Myn voorneemen is door het tégendeel te leeren, én met den afgrond aan te wyzen, te onderwyzen hoe men dien schuuwen zal.

In het Eerste Tooneel, (het wélk, gelyk hier voor geméld, by ons het Twéde geworden is) *daar in de gelukzaligheid des Eilands van* Vryekeur *beschreeven wordt onder het gebied van* Verstand, *én* Deugd, *worden afgebeeld de meeste Koningryken van Europa, zodaanig als die zyn; al het overige van het stuk verbeeldt de zélve, gelyk die zyn zouden, wanneer zy (dat ik niet wél gelooven kan) toegang zouden geeven aan dat wilde schrikdier van* Eigenbaat, *wiens vervloekte wérkingen ik met geen ander inzigt héb aan den dag gebragt, als om de ménschelyke neigingen, óf hartstógten, voor zyn spél te doen schrikken. Dit is ook de oorzaak, dat ik, om dezélve met meer ontwaardiging daar tégen te beweegen, tégens het gebruik, én tégens de dichtkunstige wétten, die geen vermoorden op het tooneel lyden* (het wélk échter by allen niet stip gevólgd; maar door sommige in andere voorvallende gelégenhéden nóch wél gedaan wordt) *als door vertellingen,* Deugd, *door* Eigenbaats *toedoen, doe stérven, én* Verstand *door*

zyne

zyne hand doe vermoorden: *want gelyk* Quintus Horatius Flaecus *in zyne Dichtkunſt zégt*:

SEGNIUS IRRITANT ANIMOS DEMISSA PER AURES,
QUAM QUÆ SUNT OCULIS SUBJECTA FIDELIBUS.

Dat is:

Ons zal veel minder raaken
Het geen men zeggen hoort, als 't geen men zelfs ziet,
En in ons byzyn, als óf 't waarheid was, geſchiedt.

Erger u dés niet, Leezer, dat het Verſtand *ſtérft, omdat het een deel der rédelyke ziel zynde, by gevólg onſtérfelyk is; doordien ik met die dood niets anders verſtaa, als zyn éléndige ſtaat, wanneer het, begraaven in eenen diepen doodſlaap van onweetendheid, óf domheid, beroofd van de teikens zyns gebieds, én verdrukt van dien wreeden Tieran, gelyk als dood, én onbekwaam tót zyne wérkingen is.*

Indien u mogt toe ſchynen, dat Schynheiligheid *zich wat te diep ſtak in zékere rédeneeringen; gedénk, dat de wélſtand óf voeglykheid der perſoonaadjen een onſchéndbaar voorſchrift van de allertoomelooſte poëetiſche vryheid is, de wélke men om geen inzigt ter waereld te buiten ſchryden mag; én*

ik zoude die voeglykheid niet wél waargenomen hebben, indien ik haar anders afgebeeld had.

Misschien zoudt gy my antwoorden, Men kon haar wat minder doen zeggen, óf heel daar uit laaten; én ik antwoord u, dat het niet buiten réden is, dat, om de oogen der éénvoudigste te openen, éénmaal op het speeltooneel verschyne die Schynheiligheid, *die, om de oogen der alleruyslen te doen sluiten, dagelyks zo breed over het Tooneel der waereld zwiert, én zwaait. Dérhalven moet gy my geen oneerbied toeschryven, omdat'er de verachting der vroomen niet uit ontstaat; maar, als ik haar invoer, bekleed alleen met den blooten schyn van vroomheid, én Gódsvrucht, grootelyks in aanzien, én van* Deugd *zélve hoog geëerd, behoort men veel eer te besluiten, wélk eene achting, én ontzag men schuldig is, én ik meer als iemand belyde te hebben, tót de waare vroomheid, én ongeveinsde Gódsdienst. Voor het overige, indien dit Spél in het leezen niet overéénstemmen zal met den lóf, die het op het tooneel behaald heeft, zulks zal geen wonder zyn; omdat van vier voornaame deelen, wélker saamenloop die toejuichching gebaard heeft, als de Bouwkunst, de Schilderkunst, de Zangkunst, én de Dichtkunst, het laatste alhier alleenlyk gezien wordt, dat wél het minste is van allen.*

Wat de woorden Noodlót, Geval, Aanbidden, én diergelyke aangaat, ik kan niet als hérzeggen het geen ik voorheen in myne andere wérken gezégd heb,

dat

dat het maar ſpeelingen der pénne, én geen gevoelens dés harten zyn. Vaar wél.

Dit is, Leezer, alles wat wy noodig achtteden u wégens dit Zinneſpél te zeggen, alzo wy niet van meining zyn in eenigen deele daar voor, óf tégen te pleiten; maar laaten het oordeel van de veele óf weinigen lóf, die wy daar in verdiend hebben, geheel aan u over.

Wat belangt het invoegen van het Muzyk der gezangen in dit Spél, daar omtrént gelieve de Leezer te weeten, dat de réchte druk der *Minneliederen* én *Méngelzangen*, van den Heer én Mr. Andries Péls, al over lang uitverkóft, én niet te bekomen zynde, wy dienvólgens van meening zyn dezélve naauwkeurig overgezien én verbéterd, névens verſcheidene andere Liederen van den zélven Heere, nooit voor deezen gedrukt, uit te geeven; gelyk ook eenige andere Dichtwérken, als de NAAVÓLGING VAN CHRISTUS, door Thomas van Kémpen; GEBRUIK én MISBRUIK dés TOONEELS, met kanttékeningen, én eene Voorréde voorzien; én wat dés meer van het Kunſtgenootſchap in weezen, én voorhanden is.

VERTOONERS.

VERSTAND, *Koning, een Jong ſtaatig man met groene kleederen, met een Arend, die na de Zon ziet, op de borſt, een Sphinx op de rug, én een Schildpad met vleugels op het hoofd.*

DEUGD, *Koningin, een ſtaatige jonge vrouw, met de letter* Y, *op het hoofd, wier bovenkleed van bloedkleur met diſtelen, én doornen; én wier wit onderkleed met roozen bezaaid zyn.*

WIL, *Infante, eene jonge Juffer, met een kleed van alle koleuren, wild hair, een onruſt op het hoofd, én ter zyden van 't zelve een vleugel, én vlerk.*

GEMEENEBÉST, *Sékretaris van ſtaat, een Oud man met een muts, in de vórm van een brandend Altaar, op het hoofd, én een górdel om den middel, waar op ſtaat* Salus Publica.

GOEDAARD, *Raadsheer, in een Hémelsblaauw kleed met zilvere vlammen na omhoog, én een vlammend hart aan een goude kéten om den hals.*

KWAADAARD, *Raadsheer, in een bruin kleed met onzuivere vlammen na omlaag, én een omgekeerd hart aan een ſtróp om den hals.*

RÉCHTVAERDIGHEID, *Gouvernante van* Wil, *met eene weegſchaal op de borſt, én een zwaerd op zy.*

OPRÉCHTHEID, *eerſte Staatjuffer, in een zuiver wit kleed, met een hart buiten op haar borſt.*

EIGENBAAT, *een Jongeling, in den ſchyn van* Rédenvanſtaat, *als eene Amazone, in een kleed met kroonen, ſcepters, én géld verſierd.*

ARGLISTIGHEID, *in ſchyn van* Staatkunde, *een oude vrouw, ſtaatig grootſch gekleed, met een ſlang om den middel.*

BEDRÓG, *een Jongeling, in een kleed, waar op muizevallen, én viſchhoeken geborduurd zyn.*

SCHYNHEILIGHEID, *in eén ligtvaerdig onderkleed, én heilig bovenkleed.*

ONDEUGD, *Slaaf van* Eigenbaat, *een gehochcheld Dwérgje.*

VLEIJERY, *Slaavin van* Eigenbaat, *dartel gekleed, met een kuyfeltje, paauwevéeren, én blaauwe bloemen op het hoofd, én een rók met allerlei, dóch meeſt blaauwe bloemen.*

DE ZINNEN, *Onderdaanen, op allerlei wyzen gekleed.*

Het Tooneel verbeelt het Eiland VRYEKEUR, in, én omtrént het Koninklyke Paleis; ieder Bedryf op zulk een Tooneel, als het den Vertooneren goed dunkt.

TIERANNY
VAN
EIGENBAAT
In het Eiland van
VRYEKEUR,
ZINNESPÉL.

EERSTE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

KWAADAARD, ONDEUGD

KWAADAARD.

At zégt gy, Ondeugd? is Mêvrouw in ſtad gekomen,
En 't heele hóf heeft nóch niets van haar' komſt vernomen?

ONDEUGD.

Ja, Reênvanſtaat onthoudt zich zélve dichte by
Het hóf, met haar gevólg, in 't huis van Veinzery.
Zy meent op 't onvoorzienſt den Koning te begroeten
Om byſtand, én zich néêr te wérpen voor zyn' voeten,
Eer dat een gunſteling tyd hebbe, om af, óf aan
Te raaden, hoe Verſtand hier in behoort te gaan.

KWAADAARD.

Zy raamt voorwaar een' zeer bekwaame tyd: want héden
Zal zy Verſtand den troon met ſtaatſie zien bekleeden,
Om eenige Amptenaars te ſchéppen in dit hóf,
Dat heel veranderd wordt....

ONDEUGD.

Heer Kwaadaard, met verlóf,
Indien ik u verſteur. Myn' laſt is u te ſmeeken,
Of gy, als Raadsheer, woudt een woord ten béſten ſpreeken,
Dat haar' verleegen' zaak omhélsd wérde; óf 't geviel,
Dat iemand in den Raad het weig'ren nutter hiel.

KWAADAARD.

Op myn geneegen hart heeft zy wél ſtaat te maaken;
'k Bén tót haar' dienſt; maar ach! 't verloop van myne zaaken
Belét, dat ik Mévrouw daar in niet dienen kan.
Toen Wil hier heerſchte, was ik een aanzienlyk man;
Maar ſéderd zy de kroon heeft aan Verſtand gegeeven,
Zal ik myn' vyand in myne eerplaats zien verhéven:
Want hy het oor heeft van Vrouw Deugd, de Koningin,
Die my niet lyden mag; dus zal ik nooit wéér in
Myn aanzien komen, nóch het Raadsheersampt bekleeden.

ONDEUGD.

Wy dienden 't overlég, én and're omſtandighéden
Van 's Konings wil, én wie ons voor, óf tégen is,
Nóchtans te weeten: want aan die geheimenis
Hangt al het wérk.

KWAADAARD.

Woudt gy u zélven maar verſteeken
Hier onder 's Konings troon; gy zoudt al 't geen zy ſpreeken,
Verneemen. Gy zyt klein, indien gy 't waagen dorſt,
't Waar 't béſte middel; maar zo daad'lyk komt de Vórſt.
Gy moeſt u haaſten, óf zyne aankomſt zal 't beletten.

ONDEUGD.

Wélaan....

KWAADAARD.

Kom, haaſt u. 'k Hoor het ſteeken der trompetten.
Hy komt.

ON-

ONDEUGD.

Ai, hélp my wat. 't Is wél zo.

KWAADAARD.

Is de ſteê

Gemaklyk, én bekwaam?

ONDEUGD.

O ja; maar nóch een' béê,
Heer Kwaadaard. Doe Mêvrouw Staatkunde daad'lyk weeten,
Als gy haar ſpreeken kunt, dat ik hier bén gezeeten;
Opdat ze uit my verneem', het geene ik hier verſtaa.

KWAADAARD.

Ik zal. Verſchuil u: want de Koning komt; ik gaa.

TWÉDE TOONEEL.

WIL, VERSTAND, DEUGD, GEMEENEBÉST, DE ZINNEN, RÉCHTVAERDIGHEID, OPRÉCHTHEID, GOEDAARD, ONDEUGD *onder 's Konings ſtoel verſchoolen.*

WIL.

MYne onderdaanen, my geduurig trouw gebleeven,
Weet, dat ik 't ryksgebied héb aan Verſtand gegeeven.
Gehoorzaamt hem, als my voorheenen, vroed én ſtil;
Omdat ik 't zo verſtaa, ik uwer aller Wil.

VERSTAND.

'k Zal dan met uwe gunſt, ô zuſter Wil, beginnen
Dit Eiland Vryekeur, uw Erfryk, én de Zinnen
Uwe onderdaanen te beréchten.

WIL.

Ja, Verſtand,
Geliefde broeder, ſints gy aan Vrouw Deugd de hand
Ten écht gegeeven hébt, is 't my geluk én voordeel,
My zélve, als onderdaan, te ſchikken naar uw oordeel.

VERSTAND.

Beminde Deugd, zét u aan myne réchte, én gy,
Infante, nader, én bekleed myn' linke zy.
Kom hier, Gemeenebést; u maak ik, die voordeezen
Nooit waart in achtinge, als gy wél behoort te weezen,
Tót myn' getrouwsten vriend, tót myn' geheimsten Raad,
Tót eerste, én oppersten Bedienaar van den Staat.

DEUGD.

'k Verzoek, ô Vorst, dat gy aan Goedaard wilt verleenen
De plaats in 't Raadsheersampt, die Kwaadaard had voorheenen.
Hy heeft ons beide altyd met zórg, én trouw gediend,
Daar Kwaadaard door zyn' schuld ons nimmer had te vriend.

VERSTAND.

Dat Kwaadaard op myn' last uit zyn bediening treede,
En Goedaard zyne plaats in 't Raadsheers ampt bekleede.

DEUGD.

Dénk nu, heer Koning, aan Opréchtheid.

VERSTAND.

Wél Mévrouw,
Opréchtheid hebbe 't ampt van eerste Staatjufvrouw.

WIL.

Heer Broeder, wilt ge nu met éénen niet gebieden,
Wie gy me toeschikt tót Raadsheeren, Edellieden,
En vórder hófgezin?

VERSTAND.

O neen, Infante, ô neen.
Kies naar uw' zinlykheid uw hófgezin alleen.
Gy zoudt te veel ontzag door myne keur verliezen:
Maar, mogt ik iemand tót uw' Gouvernante kiezen,
Myn' keur zou vallen op Mévrouw Réchtvaerdigheid.

WIL.

Uw' keur strékk' my een' wét; 't geschiede, als 't is gezeid.

GEMEENEBÉST.

Vertrékt nu, Zinnen, ô gelukkige onderdaanen

Van

Van Deugd, én van Verſtand, om ieder aan te maanen
Tót alle teikens van bedénkelyke vreugd.

DE ZINNEN.

Lang leev' de Koning, lang, lang leev' Verſtand, én Deugd.

DÉRDE TOONEEL.

KWAADAARD, VERSTAND, GEMEENEBÉST', DEUGD, WIL, RÉCHTVAERDIGHEID, GOEDAARD, OPRÉCHTHEID, ONDEUGD *verſchoolen.*

KWAADAARD.

EEn' vreemde ſchoonheid, uit wiens néêrgeſlagen ooge,
Vol traanen, évenwél de luiſter eener hooge
En édele afkomſt blinkt, komt aan uw hóf, én ſchreit
Méêdooglyk om gehoor by uwe Majeſteit.

VERSTAND.

Wat's de oorzaak van haar leed?

KWAADAARD.

Zy heeft my niets doen weeten,
Dan haar' bedroefden ſtaat.

VERSTAND.

Hoe is de vrouw geheeten?

KWAADAARD.

Zy zégt haar' naam niet; maar zo 't weezen iets beſluit,
Haar ziet, gelyk ik zég, iets groots ten oogen uit.

VERSTAND.

Waar is ze?

KWAADAARD.

In 't naaſt vertrék, én wacht myn wéderkeeren.

VERSTAND.

Zy kom'.

GEMEENEBÉST.

De klaarſte blyk van lóffelyk régeeren
Is, dat men de onderdrukte uit hunne élénden rukk',
En de opgeblaazene, én vermeetele onderdrukk'.

VIERDE

VIERDE TOONEEL.

EIGENBAAT, *onder het kleed, én den naam van Réden-vanſtaat*, VERSTAND, DEUGD, VLEIJERY, KWAADAARD, WIL, GEMEENEBÉST, RÉCHTVAERDIGHEID, GOEDAARD, OPRÉCHTHEID, ONDEUGD *verſchoolen*, ARGLISTIGHEID, *onder den naam van Staatkunde.*

EIGENBAAT.

IK val voor u te voet.

VERSTAND.

Rys op.

EIGENBAAT.

Myne ongelukken
Verbieden 't, als gewoon my eeuwig te onderdrukken.
My voegt geen and'ren ſtaat, als daar my 't lót in ſtélt.

VERSTAND.

Het knielen voegt geen ſchoonte, uit wier gelaat men ſpélt
Een' hémelſche afkomſt; rys.

EIGENBAAT.

Het Tydboek van myn leeven
Zal u myn' ſtérflykheid genoeg te kennen geeven.

VERSTAND.

Nóch ééns, rys op; indien gy te uwer onſchuld lydt,
Beloof ik te uwer hulp myn' magt, myn gunſt, myn' vlyt.

EIGENBAAT.

In hoe vervaarelyk een afgrond van élénden
Ik my gedompeld vind, myn lót zal daad'lyk wénden,
En 't opſtaan zal my niet heel zwaar zyn, zo ge uw hand
Gelieft te reiken tót myn' hulp, én onderſtand.

VERSTAND.

Wie zyt ge? ſpreek, wat wolk van zwaarighéén verduiſtert
De glans van uw gelaat, én houdt uw' ſchoonte ontluiſtert?

EI-

EIGENBAAT.

'k Bén Réênvanſtaat, ô Vórſt, die magtige Vórſtin,
Wéleer van élk ontzien, én aller Vórſten min,
Toen ik de ſcépter zwaaide in zo veel groote Ryken.
Dóch nu van al die pracht, én Keizerlyke blyken
Zo verre ontbloot, dat my van al dien luiſter niet
Ter waereld, dan een droef geheugen, overſchiet.

VERSTAND.

Hoe! zyt ge die Prinſés, Mévrouw? zyt gy die Réden-
Vánſtaat, alomme voor een' Gódheid aangebéden?
Góón, waar vervalt men toe! wie durfde u op den troôn
Aanranden? wie zo ſtout u ſtecken na de kroon?

EIGENBAAT.

Die dulle, die, 't geen zy durft dénken, durft beginnen,
De Onweetendheid.

VERSTAND.

Het hoofd van myne vyandinnen?
Wie gaf haar zo veel magts?

EIGENBAAT.

De ménigte, 't getal.
In deez' verdurvene eeuw bemint het immers al
De Onweetendheid; dit maakt Onweetendheid zo magtig.
Zy heeft de Grootſten voor haar' voeten néderſlagtig
Zien knielen op der aarde, om onder haare vaan
Te dienen, én geſtoord op my, te véld te gaan.
Waar door haar' Staatzucht, met zich my gelyk te zetten
Nóch niet te vreede zynde, in 't eind my zélve wetten
Voorſchryven wou, daar ik my tégen héb gekant.
Maar wat vermag een' vrouw, als zy tót tégenſtand
Niets heeft, dan wapenen van traanen? De arme Réden,
En 't Récht heeft uit, wanneer géwéld komt.

DEUGD.

Snoode zéden,
En tyden! zal die veel vermag, al 't geen hy wil,
Doen moogen?

EIGENBAAT.

't Schynt zo: want op deeze wys verviſ
Myn' kroon, én ryksſtaf aan Onweetendheid, die daadlyk
Haar' zo verachten naam, nu voor haar' ſtaat te ſmaadlyk,
En ſlécht, veranderde in Goedaardigheid. Die ſchyn
Doet nu Onweetendheid voogdés der waereld zyn.
Waarom ik arme Réénvanſtaat met myne moeder
Staatkunde, als ballingen verdreeven, u tót hoeder,
En hulp in onzen nood verzoeken, ô Verſtand,
En Deugd, gebieders in het onverwinlyk land
Van Vryekeur, met hoop van niet vergeefs te keeren.

VERSTAND.

Gy hoopt niet zonder grond; én zult geen hulp ontbeeren.
Al 't geen myn' hand vermag, myn' dégen, én myn' ſtaf,
Wordt aangewénd tót uw' hérſtellinge, én tót ſtraf
Van uwe vyandin, ô aller vrouwen wonder!
De kroon voegt op uw' kruin, die trótſe moet'er onder.
Geréchtigheid gebiedt, 't geen médelyden bidt.

EIGENBAAT.

Helaas! nu kén ik eerſt, hoe weinig ik bezit.
Ach ik verſtootene, ik éléndige! Hier blyken
Eerſt récht myn' rampen, én 't verlies van myne ryken,
Omdat ikze u niet kan aanbieden tót een' gift
Voor uwe wéldaân, uit een' zuiv're, én éd'le drift
Van médedoogen my verlaatene beweezen.
Maar, Vórſt, hoewél my 't lót de magt, gelyk voordeezen,
Niet heeft gelaaten, ei, ſtaa my genadig toe
Dat ik naar magt, ſchoon niet naar eiſch, myn' pligt voldoe.
Hier ziet gy alles, wat my ov'rig is gebleeven.
Ik héb u anders niet, als myn' ſlaavin, te geeven,
Die, 't zy haar' helle galm zich in de lucht verſpreidt,
Of dat haar' radde hand de ſchelle ſnaaren vleit,
Haar' ſlaaffchen ſtaat verhéft door 't oeff'nen van die kunſten.
Zy ſtrékk' de érkéntenis voor zo veel' groote gunſten.
Aanvaard haar, groote Vórſt, van myn verpligt gemoed.

VER-

VERSTAND.

'k Zou te onmêêdoogend zyn, zo ik u 't éénig goed,
Dat u het ongeluk gelaaten heeft, kwam rooven.

EIGENBAAT.

O neen, dan bén ik eerſt myn ongeluk te boven;
'k Héb een gezégend lót, wanneer 't my zo veel laat
Van myn' ontroofden ſchat, én ingeſtorten Staat,
Dat ik daar méê zo groot een' Koning kan beſchénken.

VERSTAND.

Wanneer gy aan 't verlies van ſchat, én ſtaat zult dénken,
En om die heugenis bedroefde zuchten looſt,
Zal u haar' ſtém, én hand hoognoodig zyn tót trooſt.

EIGENBAAT.

Neen, groote Vórſt, ô neen; myn' druk zal dan verzwinden,
Als myn geſchénk by u maar die genâ mag vinden,
Dat gy het uwer niet onwaerdig acht te zyn.

VERSTAND.

Zou 't u verſtrekken tót vermind'ring van uw' pyn?

EIGENBAAT.

O ja, Vórſt; dat is al myn hoopen, én verlangen.

VERSTAND.

'k Zal haar dan, als te leen, van uwe hand ontfangen.

VLEIJERY.

Ik bén maar een' verachte, onwaerdige ſlaavin;
Dóch gy, heer Koning, toont uw groot gemoed niet min
Dan 't Gódendom, dat zich een ſlécht geſchénk verwaerdigt
Te ontfangen, als het een verpligt gemoed vervaerdigt.

VERSTAND.

Men ſtél haar in 't getal der Jufferen van 't hóf;
Gelei haar, Kwaadaard, gaa.

KWAADAARD.

Méjufvrouw, met verlóf.

VYFDE

VYFDE TOONEEL.

VERSTAND, WIL, EIGENBAAT, DEUGD, GEMEENEBÉST, RÉCHTVAERDIGHEID, GOEDAARD, OPRÉCHTHEID, ARGLISTIGHEID, ONDEUGD *verſchoolen.*

VERSTAND.

MEvrouw ſchynt afgemat van 't reizen. Een geruſter
Verblyf, dan deeze zaal, was haar hoognoodig: Zuſter
Ik bid u, gaa, gelei de aanminnige Vórſtin
In 't Koninglyk vertrék, daar alle Grooten in
Huisvéſten, als zy ons de eer van hunn' bykomſt geeven.

WIL.

'k Bén u ten dienſt, Mévrouw.

EIGENBAAT.

Ik word te hoog verhéven,
O Vórſt....

VERSTAND.

Niet naar verdienſt. Dóch trooſt u zelv', ſchép moed,
En hoop.

EIGENBAAT.

Myn' zaaken ſtaan op al te goed een voet,
Om niet te hoopen, als uw' goedheid, die naa deezen
Myn' hoop alleen is, my wil trooſten, én geneezen.

ZÉSDE TOONEEL.

GEMEENEBÉST, VERSTAND, GOEDAARD, DEUGD, OPRÉCHTHEID, ONDEUGD *verſchoolen.*

GEMEENEBÉST.

HEer Koning, gun my, als een' trouwen onderdaan
Betaamt, myn' meening vry te zeggen.

VER-

VERSTAND.

Spreek; wy gaan
In alles gaerne met Gemeenebéſt te raade.

GEMEENEBÉST.

De waare teikenen van éélheid zyn genade,
En médelyden; ik bekén 't, én 't is niet vreemd,
Dat gy 't belang van Réénvanſtaat ter harte neemt.
't Bekoorlyk weenen van die twé aanminnige oogen
Verlókt, én dwingt de ziel tót krachtig médedoogen.
Maar zo 't onthaalen van die Vórſtelyke vrouw,
O Vórſt, uw bloeijend Ryk gevaarlyk weezen zou,
Zo is uw hart verpligt tót nutter médelyden.

VERSTAND.

Wat noodiger belang gebiedt die zucht te myden?

GEMEENEBÉST.

't Belang van 't Koningryk, dit Eiland Vryekeur,
Dat van uw' vólkeren de Zinnen, die ge een' deur
Tót rampen opent: want uw' lóffelyk regeeren
Zou haaſt door haaren raad in tieranny verkeeren.
Ze is wél de dóchter van Staatkunde, de éd'le kunſt
Die groote Vórſten leert hun vólk door dwang, én gunſt
In toom te houden; maar men heeft haar binnen korten
Verkeerde leeringen ten boezem in doen ſtorten,
En uit een' hélſche borſt doen zuigen ſnood ſenyn
Van valſche gronden, én ſtaatregels, goed in ſchyn;
Waar van zy eindelyk doordronken, tót de ſtarren
Haar ongodiſtendom te ſchaamteloos heeft darren
Verheffen.

OPRÉCHTHEID.

Zy ſchéldt my Opréchtheid voor een' vlék
Van alle Hóven, voor een haatelyk gebrék.
Zy leert de Koningen het veinzen, én bedriegen,
En zégt, dat iemand met Bedróg in ſlaap te wiegen
Een' Koningsdeugd is.

GOEDAARD.

Die verwatene verächt

Réchtvaerdigheid, én kent geen and're wét, als magt,
Gewoon behoorlykheid, én pligten te overtreeden.
Daarom is Réênvanſtaat een Réden zonder réden.

DEUGD.

Men kan niets, als verdérf, voorzien uit haaren raad.

VERSTAND.

'k Hoor échter, dat men uit haar' leſſen leert zyn' ſtaat
Handhaaven.....

DEUGD.

Had zy zélv' haar' ryken niet verlooren,
Zo mogt Verſtand na haar' handhaaving léſſen hooren.

GEMEENEBÉST.

Haar voorbeeld raadt u, dat zy hier den voet niet véſt'.

VERSTAND.

Zou ik zo onheuſch zyn?

GEMEENEBÉST.

Zo raadt Gemeenebéſt'.

VERSTAND.

Zou ik haar uit myn Ryk verjaagen?

GEMEENEBÉST.

Zo zou't voegen.

VERSTAND.

Dat we een' rampzalige, een' verlaaten' vrouw verjoegen?
Is ieder, én te meer een Koning, niet verpligt,
Dat hy de droefheid van dat zwak geſlacht verligt'
Door byſtand, 'k voel myn' ziel met haare ramp bewoogen.

GEMEENEBÉST.

Gy waart eerſt Koning, eer gy eenig médedoogen
In 't hart voelde over die verdreevene Vórſtin.
Dies waar 't onrédelyk, zo gy, die in 't bégin
Verpligt geweeſt zyt aan uw' volkeren, én ſtaaten,
U nu een' laatere verpligting meer zoudt laaten
Ter harte gaan: Daarom, indien gy 't Récht bemint,
Betracht den pligt, daar ge u eerſt aan verbonden vindt.

DEUGD.

Wat krachtiger bewys!

VER-

VERSTAND.

Wat wreedere gedachten!

DEUGD.

O dood'lyk ſchoon, fenyn der ziele! zyn uw' krachten
Zo groot, dat gy Verſtand doet ſtilſtaan, én vervoerd!

VERSTAND.

Wat harder ſtórm óf dus myn' harſſenen ontroert!
Myn geeſt, verbyſterd, weet te wraaken, nóch te kiezen.
Wil ik de ſchoone in 't hóf behouden, óf verliezen?
Ik héb ſtraks naaberouw, wat ik van twéén beſluit.
Wat doe, wat laat ik? ach, 't is met myn oordeel uit.

DEUGD.

Verſtand, geheel ontſtéld, begeeft ons. Hoe zal 't enden?

GEMEENEBÉST.

Men moet zyn zinnen in dit onweêr zien te wénden
Naar ons goedvinden, én hem vólgen, waar hy gaa;
Dit is myn' raad.

DEUGD.

Kom, gaan we, 't is reede niet te ſpâ.

ZÉVENDE TOONEEL.

ONDEUGD *alleen.*

VErmaledyd gebroed! dat opzét zal ik ſtuiten,
Of 'k heet geen Ondeugd. Dat 's een tréflyk raadbeſluiten!
Wat zo ziet! jaag ze wég, heer Koning, laat ze gaan.
Ja tóch, alreêman. Wél wat hebben wy gedaan,
Wy arme onnooz'le bloeds? dat wou ik wél eens vraagen.
Wy komen'er zo eerſt, én ſtraks ons wég te jaagen?
'k Wil jou wél zweeren... Maar holla... Neen, 't is goed vrind.

ACHTSTE TOONEEL.

ONDEUGD, ARGLISTIGHEID, KWAADAARD.

ONDEUGD.

HO! wéllekom Mêvrouw Argliſtigheid. Gy vindt
My récht van pas; het ſtaat heel ſlécht met ons geſchapen.

ARGLISTIGHEID.

Ja, Ondeugd, 'k vreesde't wél, én wilde'er niet op ſlaapen.
Derhalven ik de Infante alleen Heer Eigenbaat
Liet onderhouden, om uit uwen mond den ſtaat
Van 't wérk te weeten, én bad Kwaadaard my te leijen
Daar ge u verſchoolen had.

ONDEUGD.

Zaagt gy den Koning ſcheijen?

KWAADAARD.

Vry wankelmoedig, zo my dócht. Ik hoorde hem
Verzuchten meer als ééns, én met een ſlaauwe ſtém
Gebieden, dat men hem te ruſt bragt, én door 't ſpeelen,
En zingen der ſlaavin 't ontroerd gemoed zou ſtreelen.

ARGLISTIGHEID.

Wat haapert'er?

ONDEUGD.

Van all's. Gemeenebéſt verklaart
Zich tégens ons, én raadt, men zou ons met der vaerd
Het hóf doen ruimen, én het ſlimſte is wél van allen,
Dat hem Heer Goedaard, én Opréchtheid méde vallen,
Ja zélfs de Koningin.

ARGLISTIGHEID.

Maar wat was zyn beſluit?

ONDEUGD.

Nóch 't één, nóch 't ander; maar het ziet'er zéldzaam uit.
Zy vólgen alle drie den Koning naa, én zullen
Met ſtadig teemen hem de herſſenen zo vullen,

Dat

Dat hy hunn' meening in zal vólgen op het léft,
En ons verjaagen. O! 'k vrees voor Gemeenebéft,
Dien loozen Vos!

ARGLISTIGHEID.

'k Zou hem nóchtans die pas verzetten,
Had ik myn' kinderen in 't hóf.

KWAADAARD.

Wie kan beletten
Dat zy niet komen?

ARGLISTIGHEID.

'k Was in vrees, dat ons misschien
In 't hóf te saamen de één, óf de ander kwam' te zien,
Die ons mogt kennen: want wy zyn nóch niet van kleêren
Veranderd.

KWAADAARD.

Zoudt gy hen hier anders wél begeeren?

ARGLISTIGHEID.

Heel gaeren.

KWAADAARD.

Zyn ze in 't huis van Veinzery nóch?

ARGLISTIGHEID.

Ja,
Daar wachten ze, om ons by te komen, Heer, zo dra
Het donker is.

KWAADAARD.

Ligt zult ge uw kind'ren eer behoeven;
En 't zal niet noodig zyn tót t'avond toe te toeven;
't Is hier récht achter; zo gy wilt, dat ik hen haal',
Ik weet hen daat'lyk door een' bywég in deez' zaal
Te lév'ren, zonder dat hen iemand kan verspieden.

ARGLISTIGHEID.

Het waar' my lief, naamt gy die moeité, én kon 't geschieden.

KWAADAARD.

Wél, onderhoud terwyl Mêjufvrouw Vleijery,
Die ginder aankomt: 'k bén u daadelyk weêr by.

NÉGENDE TOONEEL.

VLEIJERY, ONDEUGD, ARGLISTIGHEID.

VLEIJERY.

O Spyt! én dat ik nóch op mynen mond moet kloppen!

ONDEUGD.

Wat haapert'er,

VLEIJERY.

Ik kan, ik kan het niet verkroppen.
In 't béſte, in 't midden van myn' zang, die, zo het ſcheen,
Zyn' Majeſteit verrukte, én alle zwaarigheên
Van 't hart ſtreek, zo dat hy my met genadige oogen
Aanſchouwde, komt Vrouw Deugd heel onheuſch ingevloogen;
En onder ſchyn, dat zy Verſtand iets van belang
Te zeggen had, verſteurt zy niet alleen myn' zang,
Maar heet my zyn vertrék te ruimen, half verbólgen.

ONDEUGD.

Zwyg ſtil, Opréchtheid komt, én ſchynt u naa te vólgen.

TIENDE TOONEEL.

OPRÉCHTHEID, VLEIJERY, ONDEUGD, ARGLISTIGHEID.

OPRÉCHTHEID.

VAn wie beklaagt gy u met zulk een ongeduld?
Zyt gy niet aangehoord, dat is uwe eigen' ſchuld.

VLEIJERY.

Waarom tóch?

OPRÉCHTHEID.

Wiens gehoor kan al uw' leugens lyen?

VLEIJERY.

Wat noemt gy leugens?

Op-

OPRÉCHTHEID.

Ik noem uw' lóftuiteryen
Met réden leugens. Gy verhandelt aardſche ſtóf,
Als waar' die Hémelſch; én geeft góddelyken lóf
Aan ménſchen.

VLEIJERY.

Wat zyt gy onnozel! Dat zyn naamen,
En hooge tytels, die den Magtigen betaamen.

OPRÉCHTHEID.

Maar 't gaat te hoog.

VLEIJERY.

Men kan Verſtand niet naar waardy
Volpryzen.

OPRÉCHTHEID.

Hangt'er wat opſnyeryen by.

VLEIJERY.

Gy dient de Koningin.

OPRÉCHTHEID.

Wat woudt gy daar méé zéggen?
Ja, 'k dien Vrouw Deugd.

VLEIJERY.

Het luſt my nu niet in te léggen
Nóch tégen u, nóch haar: gy zyt van éénér aard.

OPRÉCHTHEID.

'k Bekén 't, én acht my zélv' daarom te meerder waard.

VLEIJERY.

Gy zyt verdacht. Men acht u zoet zien, nóch ſchoon praaten.

OPRÉCHTHEID.

Ik bén réchtvaerdig, 'k bén réchtuit, én moet u haaten:
Want gy zyt valſch, én liegt al 't geen gy doet, én zégt.

VLEIJERY.

O hoon! een' vrouw, als my, te heeten liegen!

OPRÉCHTHEID.

Récht.
Een' vrouw, als u! wat moet men hooren, én aanſchouwen!

VLEIJERY.

Zie toe, Opréchtheid, 'k zweer, ik zal 't u doen berouwen.

OPRÉCHTHEID.

Gy ſpreekt, als waart gy iets bezonders.

VLEIJERY.

Meer, als gy.

OPRÉCHTHEID.

Een' voetveeg, een' ſlaavin! wat ſtélt zich boven my?

VLEIJERY.

'k Ben meerder, als ik ſchyn, ja dan gy zoudt gelooven.

OPRÉCHTHEID.

Wie zyt gy dan?

VLEIJERY.

Ik bén de ſchoonſte kunſt der hóven.
Ik bén, die op het hart der Grooten meer vermag,
Als alle kunſten, die de waereld immer zag.
In 't korte, wie ik bén, zult gy eerlang beproeven.

OPRÉCHTHEID.

Zo zyt gy Vleijery, myn' vyandin. Hier hoeven
Geen blyken meer. Hoe komt die dartele in dit hof?
Hoor toe dan, Vleijery. Gy dient hier op verlóf:
De Koningin heeft my alleen u naagezonden,
Om u te zeggen, hoe zy 't kwaâlyk heeft gevonden,
Dat gy zyn' Majeſteit met wind van woorden tót
Den Hémel voerde, hem, én al zyn hóf ten ſpót:
Dies zo gy haare gunſt niet roekloos wilt verliezen;
Moet gy eene and're toon op uwe ſnaaren kiezen.
Dit was myn' boodſchap; gy, begryp daar uit uw' pligt:
Ik voeg my tót de myne, én héb myn' laſt verricht.

ÉLFDE TOONEEL.

ARGLISTIGHEID, VLEIJERY, ONDEUGD.

ARGLISTIGHEID.

DAar hébt ge uw vonnis wég.

VLEIJERY.

Ik acht haar niet met allen,
Nóch zélfs de Koningin; kan ik maar wélgevallen,
Al waar't op trótser voet, verwekken in Verstand:
Want nimmer hoopte ik óp iets goeds van de andre kant.

ONDEUGD.

Al met der tyd, myn' schoone: al hébt gy groote réden
Tót moeij'lykheid; gy moet dien kóp, die korzelhéden
Wat leeren breeken: want gy zyt te braaf een' meid;
En ik bemin u; maar ik haat die koppigheid.
Vriendin, men komt'er niet, op die manier. Uw weezen
Staat spits, gelyk eene éls.

VLEIJERY.

't Is waar, myn' uitgeleezen;
Ik was vervoerd van spyt.

ONDEUGD.

Past dat aan Vleijery?

VLEIJERY.

Neen, Ondeugd, ik héb schuld, 'k bekén het, én bén bly
Dat gy 't my zégt, ik zal 't u met deez' kus vergélden.

ONDEUGD.

Myn' Venus!

VLEIJERY.

Myn Adoon, myn Mars, myn héld der hélden!

ARGLISTIGHEID.

Laat af; ik hoor gerucht! Neen, weest niet al te bang;
't Zyn bei myn' kind'ren met Heer Kwaadaard.

TWAALFDE TOONEEL.

KWAADAARD, ARGLISTIGHEID, ONDEUGD, BEDRÓG, SCHYNHEILIGHEID, VLEIJERY.

KWAADAARD.

Héb ik 't lang
Gemaakt?

ARGLISTIGHEID.

O neen, gy hébt u lóflyk wél gekweeten.
'k Bén u verpligt. Maar zal nu niemand konnen weeten,
Dat zy in 't hóf zyn?

KWAADAARD.

Neen, geen ménsch heeft ons ontmoet.
Wy komen hier door een bedékten gang.

ARGLISTIGHEID.

Heél goed!
Heer Kwaadaard, ei gelei myn' dochter in myn' kamer.
Gy Jufvrouw Vleijery, opdat ge in 't hóf bekwaamer
Uw' ról moogt ſpeelen, blyf myn' dóchter trouwlyk by.
Want als Schynheiligheid wat leert van Vleijery,
En Vleijery wéér van Schynheiligheid wil leeren,
Zult ge ieder klimmen tót den tóp van uw begeeren.
Schérpt dan malkanderen uw' kunſt met aandacht in;
'k Bén met myn' zoon Bedróg ſtraks by u.

ONDEUGD.

Koningin
Myns harten, reik me uw' hand; wy zullen met ons beijen
Béſt voegen. Kwaadaard zal Schynheiligheid geleijen.

DER-

DERTIENDE TOONEEL.

ARGLISTIGHEID, BEDRÓG.

ARGLISTIGHEID.

MYn zoon, ik héb met u een' wigtige aanſlag voor;
Maar ſchort het u aan moed, zie ik'er geenſins door.

BEDRÓG.

Wat hébt ge noodig, liſt, óf krachten?

ARGLISTIGHEID.

Geen van beide.
Niets hoeft'er toe, als moed.

BEDRÓG.

Dat my myn' Moeder zeide,
Waar zy my noodig had, zo zoude ik op een háár
Myn hart afmeeten naar de grootheid van 't gevaar.

ARGLISTIGHEID.

't Kon licht'lyk zyn, dat de ongewoonte u wat vervaerde;
Maar anders is 't gevaar van geen, óf weinig waerde.
Hoor toe. Gemeenebéſt, dés Konings grootſte vrind,
En hartsvertrouwde is heel tót ons verdérf gezind,
En raadt den Koning ons te zénden uit zyn' landen.
Die moet van kant, zyn' dood verzoek ik van uw' handen.

BEDRÓG.

Wél, is het anders niet, dat waare een' kleinigheid;
Maar zie, een man ſtaat voor een man, récht uitgezeid,
't Heeft wérk in, 't is een vént, die handen heeft, én voeten,
Voornaamelyk wanneer het voor de vuiſt zou moeten
Geſchieden.

ARGLISTIGHEID.

Zou ik zo myn' kinders waagen? neen,
't Hoeft voor de vuiſt niet; hélp hem met vergif maar heen,
Of ſtróp, óf dégen, zo gy hem béſt af kunt maaken.
Ook is hy oud, én zwak van krachten.

BEDRÓG.

Groote zaaken!

Kom Moeder, réken dat gelyk gedaan. Wat meer?

ARGLISTIGHEID.

Dan wénſchte ik, dat gy u in 't kleed ſtaakt van dien Heer;
Uw weezen trékt op hem zo nét in alle deelen,
Dat gy gemakk'lyk voor Gemeenebéſt zult ſpeelen,
Als gy gepruikt zyt, én getabbaard zo, als hy,
En voorts de ſtreeken pleegt van uwe kunſt'naary.

BEDRÓG.

Maar....

ARGLISTIGHEID.

Waar voor vreeſt ge? 't plag u nimmermeer te ontbreeken
Aan vonden; zoudt ge in zulk een' beuz'ling blyven ſteeken?

BEDRÓG.

Wiſt ik ten minſten dan wat meer omſtandigheid.

ARGLISTIGHEID.

Kom, gaan we, ik zalze u naakt ontvouwen; 'k word gebeid.

Einde van het Eerſte Bedryf.

TWEDE

TWÉDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

EIGENBAAT, ONDEUGD.

EIGENBAAT.

MAar zég, wanneer wil my de Infante alleenig ſpreeken?

ONDEUGD.

Als 't u belieft. Zy ſchynt op u in liefde ontſteeken.
Nooit heeft my iemand zulk een heuſch onthaal gedaan,
Dan zy: want naauwlyks had zy myne komſt verſtaan,
Of zy beval, my voor alle andere in te laaten;
En ſtraks begon ze met my ſmaakelyk te praaten
Van uw' verdienſten, én was bly, dat gy haar de eer
Van uw gezélſchap, én bezoek zoudt geeven, Heer.

EIGENBAAT.

'k Héb wél gemérkt, toen zy me in myn vertrék geleidde,
Dat zy me lief had aan al 't geen zy deed, én zeide;
Maar 't is me een' kranke troofl: want haar' geneegenheid
Heeft zy op eene al te yd'le, én loſſen grond geleid.
Zy weet niet, wie ik bén.

ONDEUGD.

Ho! komt ze dat te weeten,
Haar' liefde groeit ligt aan twé léngten, én drie breedten!
Wat Juffer hédensdaags, hoe hoog, hoe laag van ſtaat,
Die niet ter dood toe is verliefd op Eigenbaat?

EIGENBAAT.

Ik zie Argliſtigheid aankomen. Wél, wat tyding?

TWÉDE

TWÉDE TOONEEL.

ARGLISTIGHEID, EIGENBAAT, ONDEUGD.

ARGLISTIGHEID.

ZEér wénsch'lyke; om u ſtof te geeven tót verblyding.
Gemeenebéſt, myn Heer, is al van kant; én myn
Beminde zoon Bedróg herſchaapen in zyn' ſchyn,
Die zyn' manieren zo heeft weeten aan te wennen,
Zyn' ſpraak, én mynen, dat zy niet zyn te onderkennen.
Want met de tabberd van Gemeenebéſt verſierd,
En zittende in zyn' plaats, berécht hy, én beſtiert
's Lands zaaken, zynde ontzien by Grooten, én by kleenen,
Die hem Gemeenebéſt te weezen vaſtlyk meenen.

EIGENBAAT.

Hoe kwam hy om?

ARGLISTIGHEID.

Myn zoon heeft hem, terwyl hy ſliep,
Opdat hy de aanſlag niet verbródde, indien hy riep,
De keel behéndig met een' koorde toegebonden;
En dus al ſlaapende aan Mévrouw de Dood gezonden.

EIGENBAAT.

Hy heeft een' ſtoute daad beſtaan.

ARGLISTIGHEID.

Wat doet men nu
Niet al, ô Réénvanſtaat, óf Eigenbaat, om u?
De onnoz'le zouden 't wél niet hebben durven dénken,
Om de éd'le wetten der gaſtvryheid niet te krénken;
Maar zyn de wetten voor de Magtigen gemaakt?
Wie die niet overtreedt, én wégſchopt, én verzaakt,
Wordt door de vrees voor ſtraf alleenlyk wéderhouden.
Wég met geloof, én trouw; 't zyn deugden van der ouden
Vergeeten' vad'ren tyd, toen 't vólk wierd voorgezét
Een' ſchotel raapen voor wat lekkers, voor bankét.

EIGENBAAT.

Nu réken ik de kroon, én ſépterſtaf der landen
Van Vryekeur al op myn hoofd, én in myn' handen,
Nu myn vertroudſte vrind Bedróg, gehouden voor.
Gemeenebéſt, bezit des Konings hart, én oor.

ONDEUGD.

Maar ginder, dunkt me, zie ik Vleijery, myn' vryſter,
Al huppelende op ons aankomen; zy moet byſter
Wél in haar' ſchik zyn, die uitputſter van myn' jeugd.

DÉRDE TOONEEL.

EIGENBAAT, VLEIJERY, ARGLISTIGHEID, ONDEUGD.

EIGENBAAT.

Wél Vleijery, van waar zo dartel, én verheugd?

VLEIJERY.

Alleen om u de weet van myn geluk te geeven.
De Koning heeft my in Opréchtheids plaats verhéven.
'k Bén eerſte Staatjufvrouw der Koninginne, dóch
'k Héb dés geen kleene dank te weeten aan Bedróg.

EIGENBAAT.

Door wélke dienſten zyt ge in't kort zo hoog gereezen?

VLEIJERY.

De eer, die ik héb gehad van uw' ſlaavin te weezen,
Verſtrékte my verdienſte, én dienſten. Dies, ó Prins,
Is deeze gunſt aan u beweezen, my geenſins.

EIGENBAAT.

Maar wat was de oorzaak van 't afzetten van Opréchtheid?

VLEIJERY.

Haar' groote inbeelding van zich zélve, óf liever ſléchtheid,
En botte ſtoutheid, én te mywaard zéker ſlach
Van kwaâ bejégening, waar van ik myn beklag
Deed aan den Koning, wyl Bedróg zyn' zy bekleedde,
Die,

Die, 't breed uitmeetende, den Koning overreedde,
Dat hy haar niet alleen afzetten, én verlóf
Zou geeven; maar geheel haar bannen van het hóf,
Gelyk 't gebeurd is.

EIGENBAAT.

Dat gaat wél. 'k Héb nu uw' dóchter
Schynheiligheid van doen. Waar is ze?

ARGLISTIGHEID.

Kwaadaard brógt'er,
Dóch ongekleed, in 't hóf, door een' bedékten gang.

EIGENBAAT.

Ik wénschte, dat zy wél vermomd was: want eerlang
Is zy my ligtelyk hoognoodig.

ARGLISTIGHEID.

'k Zal wél maaken
Aan Gódsvruchts kleed'ren door myn' zoon Bedróg te raaken;
Wees dés geruft, én laat flechts alles op my ftaan.

EIGENBAAT.

Wél, ondertuffchen zal ik by de Infante gaan.

VIERDE TOONEEL.

ONDEUGD, VLEIJERY.

ONDEUGD.

ZO zyt ge nu Mêvrouw, én hoog in ftaat geftéegen?
Niet waar?

VLEIJERY.

Ontftélt u dat?

ONDEUGD.

Ja tóch.

VLEIJERY.

Waarom?

ONDEUGD.

Van wégen
Onze

Onze onderlinge liefde; omdat ge, nu te hoog
Gezéten zynde, van die verre ſteilte 't oog
Op my niet wérpen zult.

VLEIJERY.

Hoe? kennen wy malkand'ren
Dan eerſt van héden, óf van giſt'ren?

ONDEUGD.

Maar 't verand'ren
Van ſtaat verandert het gemoed gemeenlyk ook.
Eerampten zyn te récht gelecken by den rook;
Dewyl zy de oogen der bezitt'ren ſtraks verblinden.
Hoe zoudt gy onder zo veel' Jonkers kunnen vinden
Een boontje, een dwérgje?

VLEIJERY.

Van geſtalte zyt ge een dwérg;
Maar van waardy een reus, een man, gelyk een bérg.

ONDEUGD.

'k Vertrouw, dat u wéleer myn' gaaven zo behaagden;
Maar, ſédert dat gy in 't getal der Kamermaagden
Niet meer getéld wordt, én zo groot geworden zyt,
Voegt u een grooter Heer. Nu raakt u Ondeugd kwyt.

VLEIJERY.

Gy hoont myn' liefde door dit ongegrond vermoeden.
Myne opgang, Ondeugd, zal onze onderlinge gloeden
Tót voedſel ſtrekken: want hoe hooger my 't geval
In aanzien ſtélt, hoe meer ik Ondeugd minnen zal.

ONDEUGD.

Is 't waar? zult gy me altyd beminnen?

VLEIJERY.

Tót myn ſtérven.

ONDEUGD.

Steeds om my dénken?

VLEIJERY.

Nooit dat zoet geheugen dérven.
Ik zweer het u met eede; ai, ſtaak uw' jaloezy,
Aanminnige Ondeugd.

ONDEUGD.

Uitverkooren' Vleijery!
Omhélsme, myn' Gódin.

VLEIJERY.

Myn' luft!

ONDEUGD.

Myn' hoop!

VLEIJERY.

Myn leeven!

VYFDE TOONEEL.

RÉCHTVAERDIGHEID, VLEIJERY, ONDEUGD.

RÉCHTVAERDIGHEID.

WAt zo! zy fchynen aan malkanderen te kleeven.
Zo, wakker, dat gaat wél, gelieven, boet uw' luft;
Zo, zo malkanderen onthaald, omhélsd, gekuft?
Een' lompen jongen nóch te ftreelen, gy, die héden
Zo hoog verhéven zyt! voorwaar 't zyn fraaije zéden
Van de eerfte Staatjufvrouw, dat paft uitneemend wél.
Maar 't is geen wonder: want zy fteekt in 't zélve vél
Van Vleijery; men kleede een' fim in goude kleêren,
Haar' parten échter zal zy nimmermeer verleeren.

ZÉSDE TOONEEL.

ONDEUGD, RÉCHTVAERDIGHEID.

ONDEUGD.

MAar gy Bedil-al, waar bemoeit ge u niet al méé?
Waarom verfteurt ge ons?

RÉCHTVAERDIGHEID.

Om het ampt, dat ik bekleé.
't Hófjufferfchap, myn' zórg, én opzigt aanbevolen,

Mag

Mag ongeſtraft zo gróf, én ſchaamteloos niet doolen.
Zég dat aan Vleijery ſtraks, als ge'er wéder ziet.

ONDEUGD.

Dan hébt gy 't minſte wérk alhier ten hove niet.
Een' harderin kan wél op honderd ſchaapen paſſen.
Maar zo één ménſchlyk dier zou honderden verraſſen,
Schoon ze op haar paſten met hén allen.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Wél, gy zégt
De waarheid lachchende: wie zyt ge?

ONDEUGD.

Ik bén de knécht
Van Réénvanſtaat.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Maar hoe?

ONDEUGD.

Als Proever, Schénker, Kamer-Bewaarder, Kamerling, Koetſier, Lakei; bebwaamer Heeft zy'er geen.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Uw' naam?

ONDEUGD.

Al naar het hem belieft,
By wien ik dien, óf naar't hem allerbéſt gerieft.
De Heeren, daar ik by gewoond héb, zyn verſcheiden
Van aardt geweeſt, én 'k héb my altyd laaten leiden
Naar élks goeddunken, om myn' meeſters niet te onvriend
Te hebben.

RÉCHTVAERDIGHEID.

By wat vólk hébt gy dan al gedient?

ONDEUGD.

Myn eerſte meeſter was een vrék, die zyns gelyken
Nooit had gezien om zich met ſchraapen te verryken.
Maar die zo bézig was met géld te zaam'len, dat
Hy eindelyk 't gebruik van 't eeten heel vergat,
En ſturf van honger in het midden van zyn' ſchyven.

Toen heette ik, Spaarpót.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Wél, toen koſt ge daar niet blyven?

ONDEUGD.

Wél deeglyk: want hy liet een' zoon naa. Séldrement!
Toen gingt'er tréflyk, dat was heel een and're vént.
Al, wat de Vader met veel' zórg in honderd dagen
Vergâard had, wiſt hy in een uur wél door te jaagen.
De uitzuipers vólgden hem, als hondtjes; wyl hy gróf,
En groot verteerde, én voor een ieder open hóf
En tafel hield. Toen wierd ik Nob'le kwant geheeten.
Maar toen hy eind'lyk wierd verſcheurd, én opgegeeten,
Gelyk Actéon, van zyne eigen' honden, bén
Ik van hem afgegaan, omdat hy niet een' hén
Meer voeden kon, 'k laat ſtaan, zich zélve, én my te ſpyzen,
Gelyk voorheenen, met faizanten, én patryzen.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Waar kwaamt ge toen?

ONDEUGD.

By een' befaamden Avekaat,
Die met twé wangen at; én die een' zaak, hoe kwaad
Ze ook was, 't zy die beſtond in réchten, óf in feiten,
Zo geeſtig voordoen, én wélſpreekend kon bepleiten,
Dat hy de weegſchaal van Réchtvaerdigheid zeer vaak
Deed héllen na 't gewigt van zyn' geſleepen' ſpraak.
Zo kon zyn' tong het goed' verdraaijen, 't kwaad' verbloemen.

RÉCHTVAERDIGHEID.

My ſtaat'er iets van voor, hoe liet gy u toen noemen?

ONDEUGD.

Vernuft.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Ja, 't heugt me, dat gy waart in zynen dienſt.
Maar hoe verging 't hem?

ONDEUGD.

Slécht, én dat op 't onvoorzienſt.

Een

Eén van zyn' klanten, wiens profés hy heel verbródde,
En wien hy, om 't genót van de and're kant, bedódde,
Zyn' ſtyl misbruikende in zyn naadeel, nam een' ſtyl
Van ſtaal, én duuwde hem die in het hart, terwyl
Ik aan zyn' zyde ſtond, én 't aanzag. Ik aan 't rekken,
Al wat ik rekken kon. Naa die tyd héb ik Vrekken,
Slampampers, Kaekelaars, én al dat goore goed
De zak gegeeven. Nu dien ik 't Gejuffer. Bloed!
Dat gaat plaizierig, daar kan zich een dienaar kwyten;
Ik wou myn leeven met zulk dienen wél verſlyten.
Nu kén ik 't kunsje, tróts de béſte kamenier.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Hoe wordt ge nu genaamd?

ONDEUGD.

Nu heet ik Hoofſche zwier.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Ja, Geiläard. 'k Zie door dat verniſſen; all' die naamen
Zyn' fraai verzierd, opdat ik niet zou kunnen raamen
Dat ge Ondeugd zyt. En gy durft komen, fiel, daar ik
My vinden laat?

ONDEUGD.

„ Och, 't is Réchtvaerdigheid! ik ſchrik!
„ Waar bérg ik my?

RÉCHTVAERDIGHEID.

Gy zult uw' ſtraf nu niet ontvluchten.

ONDEUGD.

Hélp, hélp, ik word vermoord! Hélp, hélp me!

ZÉVENDE TOONEEL.

WIL, EIGENBAAT, RÉCHTVAERDIGHEID, ONDEUGD.

WIL.

Wat geruchten
Beroeren dit Paleis? wie ſchreeuwde daar zo luid?

EIGENBAAT.

Zyt gy 't myn dienaar? Hoe? op hem den dégen uit?

RÉCHTVAERDIGHEID.

Met réden.

ONDEUGD.

Ik héb daar geen klein gevaar geloopen!

WIL.

Wat misdaad, om het met den halze te bekoopen,
Heeft hy begaan?

RÉCHTVAERDIGHEID.

Hy hoont me altyd, én overal.

ONDEUGD.

Ik kénde u nooit.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Zélfs hoont gy my in dit geval.

ONDEUGD.

Bén ik gehouden élk te kennen?

EIGENBAAT.

Schoone dingen
Voorwaar, om na het lyf van mynen knécht te dingen!

RÉCHTVAERDIGHEID.

Uw knécht is me onbekénd, Mévrouw; maar 't gaat gewis,
Dat hy geſtraft moet zyn, omdat hy Ondeugd is.

EIGENBAAT.

Wat! zoudt ge aan Hoofſche zwier den naam van Ondeugd geeven!
Een ſchoon beſcheid!

WIL.

Gy weet de kunſt van wél te leeven,
En ſlaat gewéldig acht op 't Koninglyk ontzag.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Ik draag my, als 't behoort.

WIL.

Hoe! voertge nóch de vlag?

RÉCHTVAERDIGHEID.

Met hem te ſtraffen zal zich 's Konings achting véſten.

WIL.

WIL.

Stél liever my de wét, én 't heele hóf ten léften.
Hardnekkige, die voor ontzag, nóch dreigen zwicht,
Vertrék, én kom my nooit wéér onder het gezigt.

RÉCHTVAERDIGHEID.

O eeuw! ô zéden! daar Réchtvaerdigheid verstooten,
En Ondeugd (wee, ô wee!) beschérmd wordt van de Grooten.

ACHTSTE TOONEEL.

EIGENBAAT, WIL, ONDEUGD.

EIGENBAAT.

MEvrouw, verschoon me, ik héb myn' dienaar maar een woord
Te zeggen. Ondeugd, gaa, én zég Bedróg zo voort,
Wat u bejégend is, opdat hy 't, als de grootste
Staatzonde, afschildere aan den Koning op het snoodste;
En hem Réchtvaerdigheid van 't hóf verbannen doe,
Zo 't weezen kan, hy legg' daar op met zinnen toe;
Dóch spreek Verstand niet aan, als in gewénschte luimen,
Vlieg; 't is verbród, zo wy een oogenblik verzuimen.

WIL.

Prinsés, het is my leed, u dus te zien gehoond.

EIGENBAAT.

En my, Mévrouw, dat gy u dés misnoegd betoont;
Maar aangenaam, dat gy de goede zaak verdeedigt
Van my verlaatene.

WIL.

Ik acht myn pérsoon beleedigd,
Als gy beleedigd word. De liefde, die 'k tót u
In myne ziel voel, is zo hévig, dat ze nu
Niet eerst gebooren meer moet heeten, maar voldraagen.

EIGENBAAT.

Waar méde wékte ik ooit in u dat wélbehaagen.
Te mywaarts?

WIL.

Door de kracht van uw' verdienſten.

EIGENBAAT.

Neen.
Uw loutere genade, uw' goedheid is 't alleen.

WIL.

Mêvrouw, 'k misdeed my zélve, als ik my niet érbarmde
Der onderdrukten, én de éléndige beſchérmde;
Dit is der édelen, der wélgeboor'nen pligt,
En die 't verzuimt, begaat een' misdaad van gewigt;
Dus is hier maar gemeen bewys van gunſt gebleeken;
Maar u zoude ik misdoen, indien ik 't zo liet ſteeken.
Neen, grooter proeven moet gy van myn' liefde zien.
Ik gaa zo daau'lyk na den Koning toe, by wien
Ik ligt bewérk, dat hy Réchtvaerdigheid verſchaffe
Een loon naar haar' verdienſte, én de onbeſchaamde ſtraffe
Ten ſpiegel voor alle and're aan 't hóf, die ligt uit nyd
Misnoegd zyn, dat gy zo by ons in achting zyt.
Vaar wél dan.

EIGENBAAT.

Wilt ge om zulk een' beuz'ling van my ſcheiden?

WIL.

't Moet zyn, Mêvrouw; maar woudt ge een oogenblik ſléchts beiden,
Gy zult my wéderzien; 't is my de grootſte pyn
Der waereld lang van uw gezigt beroofd te zyn.

EIGENBAAT.

My is 't geen minder ſmart u lang te moeten miſſen;
Dus is myn vreezen, dat ge uw' tyd ligt mogt vergiſſen.

WIL.

Verban die vreeze; ik bén hier aanſtonds wéder. Ach!
Dat ik niet eeuwig in uw byzyn weezen mag!

EIGENBAAT.

Kon dat zyn, ach! ik zou myn' landen, én myn' ſtaaten
Gewillig om 't bezit van dat genót verlaaten.

WIL.

Meent gy 't Vórſtin?

EIGENBAAT.

Mêvrouw, 'k meen 't érnſtig, én ik zweer,
Blyft gy in liefde, als ik, ſtandvaſtig, nimmermeer
Van hier te ſcheiden; maar met u myn leeven te énden.

WIL.

Wat vreugdverlies, dat wy niet eer malkandren kénden!

EIGENBAAT.

Men haale 't voorig tydverlies met woeker in
Naa deezen.

WIL.

Myn vermaak!

EIGENBAAT.

Myn' welluſt!

WIL.

Nu Vórſtin,
'k Moet ſcheiden: want wanneer men toeft met aan te klaagen,
Betoont men weinig na geleeden' hoon te vraagen.
'k Vertrék dan; maar al gaa ik met myn lichchaam, 'k blyf
Met myne ziel.

EIGENBAAT.

Ik vólg u met myn' ziel, én 't lyf
Blyft hier terwylen om uw' wéêrkomſt af te wachten.

WIL.

'k Gaa met myn' voet dan wég; maar niet met myn' gedachten.
Vaar wél.

NÉGENDE TOONEEL.

ONDEUGD, EIGENBAAT, WIL.

ONDEUGD.

MEvrouwen, ik kom u uit 's Konings laſt
Boodſchappen, dat gy hem verbeidt, terwyl hy vaſt
Op wég is, om u beide op deeze plaats te ſpreeken,
En om den hoon, aan u, in my geſchied, te wreeken.

EIGENBAAT.

Zo weet zyn' Majeſteit reeds die bejégening?

ONDEUGD.

O ja, Mêvrouw, ik héb, zo dra ik van u ging,
Den Vórſt ontmoet, wiens zy Gemeenebéſt bekleed'de;
Hy had de tyding door 't verward gerucht alreede;
Maar wou de omſtandigheên uit mynen mond verſtaan;
Zo dat ik kortlyk... Maar gins komt de Koning aan.

TIENDE TOONEEL.

VERSTAND, EIGENBAAT, *in ſchyn van Réden-vanſtaat*, BEDRÓG, *in ſchyn van Gemeenebéſt*, WIL, ONDEUGD.

VERSTAND.

MEvrouw, wat hoor ik, heeft Réchtvaerdigheid haar' dégen
Op uwen dienaar uitgetrokken?

EIGENBAAT.

'k Bén verlégen,
O Vórſt, indien hy u de waarheid heeft gezeid.

BEDRÓG.

Hoe! 't is een' middel van gekwétſte Majeſteit,
Het Koninglyk Paleis te ontheiligen. 't Is noodig
Dat

Dat gy ons niets verbérgt.

WIL.

Ik bén dés overboodig.
Heer Broeder, ik héb zélf, in 't byzyn van Mévrouw,
Betrapt Réchtvaerdigheid, die haaren dienaar wou
Met uitgetoogen' zwaerde ombréngen hier ter ſtéde;
Ook heeft zy 't niet ontkénd.

VERSTAND.

Is 't mooglyk! maar waar méde
Verſchoont zy zich?

WIL.

Zy houdt hardnékkig ſtaande, dat
Zy wél deed, én daar toe geen kleine réden had,
Schoon zy nóch réden, nóch ſchynrédenen kon geeven.

VERSTAND.

Réchtvaerdigheid zo ſtout!

BEDRÓG.

Zy was altyd gedreeven
Van een' verkeerden geeſt, geneigd tót alle kwaad.

VERSTAND.

Zo ſcheen zy nooit voorheen.

BEDRÓG.

In haar' geringen ſtaat
Wiſt zy haare aardt miſſchien te ontveinzen, én verwénnen;
Dit ééne ſtuk doet haar, voor 't geen zy is, érkénnen.

VERSTAND.

't Is billik, dat zy voor het misdryf boete doe.

BEDRÓG.

't Verbeuren van haar' lyf, én leeven ſtaat'er toe.

VERSTAND.

Van lyf, én leeven?

BEDRÓG.

De algemeene ruſt der landen
Vereiſcht, dat, die in 't hóf de ménſchen aan durft randen
Met wapens, 't boete met den lyve. Daar by zégt

De

De zin der wetten van gaſtvryheid, én het récht
Der vólken, dat een Vórſt den vremdeling moet wreeken,
Dien zulk een' hoon geſchiedt. Maar wat hoef ik te ſpreeken,
O Vórſt, uw' grootsheid ſpreekt door my, dat, die 't ontzag
Des Konings breekt, de ziel verbeurd heeft, én den dag
Onwaerdig is; opdat hier door de ſchélmen leeren
Der Koningen ontzag met dieper ootmoed eeren.
Wén zulk een ſchélmſtuk niet geſtraft wierd naar den eiſch,
Loopt 's Prinſen leeven zélf gevaar in zyn paleis.

VERSTAND.

Men velle 't oordeel met barmhertigen gemoede,
En kom' haar' voorige verdienſten iets te goede.
Dat zy in ballingſchap voor eeuwig werd' gedoemd.

BEDRÓG.

Wie zal haar ampt bekleén?

VERSTAND.

Al, wie gy daar toe noemt.

WIL.

Wat dunkt den Koning van Mêvrouw Staatkunde, Moeder
Van onzen waerden gaſt? Voorzichtiger, nóch vroeder
Weet ik niet ééne in 't hóf.

EIGENBAAT.

Dat waar' te groot eene eer
Voor vremdelingen.

VERSTAND.

Al verdient uw' Moeder meer,
Ik hoop, zy zal dit ampt niet weigeren te ontfangen.

EIGENBAAT.

Speur onze érkéntenis op myn' beſchaamde wangen
Veeleer, dan uit een' reeks van woorden, naar de kunſt
Geſchikt, ô Koning, voor uw' mild beweezen' gunſt.

BEDRÓG.

Ik had uw' Majeſteit nóch wél wat voor te ſtellen.

Zo

Zo 't haar behaagde.

VERSTAND.

Spreek; wy luist'ren.

BEDRÓG.

Al verzellen
Voorzichtigheid, én geest de Vórsten in 't gemeen,
Die boven and're zyn gestéld; nóchtans is 't réên,
Ja dikwils noodig, dat zy 't oordeel van verscheiden'
Gevoelens hooren; niet om zich te laaten leiden,
Maar om het bést daar uit te kiezen: want doordien
De waarheid zich op 't nétste, én hélderste laat zien,
Die in het licht komt door verschillendheid van meining,
Zo zyn den Vórsten, niet tót naadeel, óf verkleining,
Maar tót hunne eere, én hulp, Raadsheeren toegevoegd;
Daarom waar 't oorbaar, schoon de Vórst zich vergenoegt
Alleen met éénen, dat Heer Kwaadaard wierd verkooren
Tót twéde Raadsheer: want een Vórst moet ieder hooren.

VERSTAND.

Wierdt hy niet aangehoord, gy zyt'er oorzaak van.

BEDRÓG.

't Verand'ren past somtyds een wél voorzigtig man.

VERSTAND.

Wat inzigt is'er, dat u port my dus te raaden?

BEDRÓG.

Ik bén om de éngte, daar uw' geest in is, belaaden;
Dewyl die in 't gehoor van éénen Raadsheer veel
Te weinig speelens heeft, om keurig, én geheel
De waarheid van den schyn te schitten. Groote dingen
Vereischen onderscheid van rédenkavelingen,
Van voor-én tégenspraak, dus stélt den' staat zich vast;
Waarom den Koningen élk aan te hooren past.

VERSTAND.

Gy weet, hoe weinig my zyn' rédenen vermaaken.

BEDRÓG.

Dénk ook, Heer Koning, dat heeldranken zélden smaaken;
Hoewél zy noodig tót behoud van 't leeven zyn.

VER-

VERSTAND.

Hy nadert aan de dood, die nadert aan't fenyn.

WIL.

Het is gevaarloos, als 't gehandeld wordt met oordeel.

VERSTAND.

Ik kan hem met vermaak aanhooren, nóch met voordeel:
Want niets, als kwaaden raad, gaf hy my immermeer.

EIGENBAAT.

Wat ſchaadt het hooren? neem ſtéchts ééne proef, myn Heer.
Raadt hy u kwaalyk, zyt gy zynen raad gedwongen
Te volgen?

VERSTAND.

Wél, ik zie, het word my opgedrongen
Door uwe rédenen, aanminnige Vórſtin,
En de uwe, ô Zuſter. Heer Gemeenebéſt, 'k begin
Met u van meining ééns re worden, én ik réken
Het raadzaam, dat een Vórſt élk één moet hooren ſpreeken.
Hy kom' ten hóve. Gy, vergunt my alle bei,
Mêvrouwen, dat ik u in uw vertrék gelei.

Einde van het Twéde Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ARGLISTIGHEID, WIL.

ARGLISTIGHEID.

IS 't waar, Mêvrouw Infante, én mag ik het gelooven,
Dat gy myn' Dóchter de eer van uw bezoek geeft, boven
De gunſt, die 'k éven zo ontfang van 's Konings hand,
Dat ik....

WIL.

Wy achten haar' verdienſt, én uw verſtand
Meer eer waard; gaan we in haar vertrék.

ARGLISTIGHEID.

Zy komt ons tégen.

TWÉDE TOONEEL.

EIGENBAAT, WIL, ONDEUGD, ARGLISTIGHEID.

EIGENBAAT.

DEeze al te groot eene eer, Mêvrouw, maakt my verlégen,
En ſchaamrood.

WIL.

Myne lieve aanminnige Vórſtin,
Onmoog'lyk, als ik u moet miſſen, dat ik in
Het leeven blyf. Gaaft gy tóch diergelyk een téken
Van uwe wéérliefde?

EIGENBAAT.

Ach Mêvrouw! 'k bén zo ontſteeken
In uwe liefde, dat uwe oogen uit de myn'
Ligt leezen kunnen, hoe myn hart geſtéld moet zyn.

WIL.

WIL.

Wat vreemder liefde van twé vrouwen tót malkander!

EIGENBAAT.

En die zo hévig! wat zal 't oogwit zyn?

WIL.

Geen ander,
Dan ſteeds te minnen, én wanhoopend te vergaan.

EIGENBAAT.

Ik wanhoop niet; maar 'k vrees, én myne vrees groeit aan
Met myne liefde. Ach, ach! ik voel myn hart van binnen
Door 't vreezen koel, als ys, én heet, als vuur, door 't minnen.

WIL.

Gy vreeſt?

EIGENBAAT.

Gy wanhoopt?

WIL.

Ja, ik wanhoop, én met reên.
Waar wil 't met onze liefde, eilaas! waar wil het heen?
Maar gy, waar voor hébt gy te vreezen?

EIGENBAAT.

Voor uw' tooren.

WIL.

'k Héb u tót heerſcherés van myne ziel verkooren;
Wat vreeſt ge dan?

EIGENBAAT.

Helaas!

WIL.

Gy zucht? wat ſchort'er? zég
Wat hapert'er?

ONDEUGD.

„ Ho, ho, zy heeft het ſpék al wég!

ARGLISTIGHEID.

„ Hy légt zyn vuur by 't ſtroo; 't gaat wél. Ik zie 't al branden.

WIL.

WIL.

Gy zwygt.

EIGENBAAT.

Een' doodſche vrees bevrieſt myne ingewanden,
Ik durf niet ſpreeken.

WIL.

Spreek. Hoe moogt gy myn geduld
Zo térgen?

EIGENBAAT.

Ach! ik vrees, dat gy my haaten zult,
En dat myn goed geluk zal met myn' naam verand'ren,
Zo ik me ontdék, Mêvrouw.

WIL.

Wy dienen dan malkand'ren
Wat bét te kennen. Hoor, gy zyt dan, wie gy zyt,
Ik zweer u heiliglyk, dat inzigt, tyd, nóch nyd
Uw' ſchoonheid, én verdienſt zal uyt myn' ziel verdryven;
Maar dat ik de uwe, én gy de myne altyd zult blyven.

EIGENBAAT.

Aanſchouw my dan, Infante, aanſchouw my wél, én kén
Uw' trouwen dienaar. 'k Schyn wat anders, dan ik bén.
Om onbekénd by u, myn ſchoone, te verkeeren
Héb ik my zélf verkleed in vrouwelyke kleêren,
En met den valſchen naam bepronkt van Réénvanſtaat;
Maar 'k bén een man, Infante, een man! 'k heet Eigenbaat.

WIL.

Gy Eigenbaat, myn' vreugd! myn' hoop! myn' ziel! myn leeven!
Wat wondere oorzaak heeft u hérwaards aangedreeven?

EIGENBAAT.

Myn' liefde, ontſteeken aan uw' ſchoonheid, ſints de faam
De waereld over die verſpreidde met uw' naam.

WIL.

Wat zie, wat hoor ik! én wat héb ik meer te wénſchen?
Nu gy, myn' zielzon, die ik boven alle ménſchen
Bemin, myn liefde kroont met uwe wédermin.

ARGLISTIGHEID.

Zie voor u; ginder komt Mêvrouw de Koningin.

DERDE TOONEEL.

DEUGD, WIL, EIGENBAAT, ARGLISTIGHEID, ONDEUGD.

DEUGD.

INfante.

WIL.

Wat belieft Mêvrouw?

DEUGD.

Ik héb u zaaken
Te ontdekken van gewigt, én die ons beide raaken.

WIL.

Wanneer?

DEUGD.

Zo daadelyk.

WIL.

Mêvrouw, ik bén gereed.

Tégens Eigenbaat.

Prinſés, verſchoon me, ik moet vertrekken, 't is my leed;
Maar in uw byzyn zal ik my wéêr ſtraks vervoegen.

EIGENBAAT.

Gy kunt gebiên. 't Moet my, gelyk gy 't ſchikt, genoegen.

VIERDE TOONEEL.

EIGENBAAT, ONDEUGD.

EIGENBAAT.

KOm, Ondeugd, doe nu, 't geen ik u gezeid héb, haal
Nu voort myn' baggen, én juweelen altemaal;
De diamantering, de paerlen, én pendanten,
De groote booten, én de mindere karkanten;
Ik wil die schénken aan Mêvrouw de Infante.

ONDEUGD.

Heer,
Bedénk u; zo veel schats te spillen! nimmermeer
Zyt gy zo mild geweest; hébt gy uw' naam vergeeten
Door uwe liefde? gy zyt Eigenbaat geheeten.

EIGENBAAT.

Ja, 'k weet wél, wie ik bén, én wat ik aanvang, 't géld
Wordt niet verspild, 't geen door een lieffelyk gewéld
De harten inneemt. Neemt de Infante Wil, betoverd
Alreê door myn gevlei, 't geschénk aan, ze is veroverd;
Dan wordt die schaade met tiendubb'le winst vergoed.
Zy heeft, bedroogen door haar' broeder, land, én goed,
En staat, én magt aan hem onnozel wéggegeeven;
'k Zal met haar toestaan weêr die réchten doen hérleeven;
In stérke handen wordt de zwakste réden stérk.
Dit is myn' liefde alleen, dit is myn oogemérk.
'k Bemin in haar my zélv', het ryk, haar' magt, én schatten,
Geen schooner liefde ooit op een' éd'le ziel kan vatten.
Wég, wég met hartzeer, wég met zuchten, én geklag
Om yd'le schoonheid, wég, 't is dwaasheid. Nacht, én dag
Op rykdom doelen is récht wys zyn. 't Zyn ontzinden,
Die hunne rék'ning niet by hunne liefde vinden.

Nu gaa, én maak, dat gy hier aanſtonds wéder zyt;
Daar komt heer Kwaadaard aan.

VYFDE TOONEEL.

EIGENBAAT, KWAADAARD.

EIGENBAAT.

HEer Kwaadaard, 'k bén verblyd
Dat ik u wéder in uw eerampt zie gezéten.

KWAADAARD.

Ik héb het uwer gunſte alleenlyk dank te weeten.

EIGENBAAT.

My, Kwaadaard?

KWAADAARD.

U alleen, Mêvrouw, de Koning heeft,
Toen ik herſtéld wierd, my gebooden, 'k zou beleefd
U dés bedanken, én ontvouwen wélke pynen
Hy om uw' ſchoonheid lydt, waar aan hy moet verkwynen,
Zo gy zyn' liefde niet met wéderliefde loont:
En ik héb hem beloofd te maaken....

EIGENBAAT.

Zwyg, gy hoont
Myne onbevlékтheid; én gy kwétſt myne eerbaare ooren.

KWAADAARD.

Mêvrouw, een Koning...

EIGENBAAT.

Al uw poogen is verlooren,
Durft gy op my iets onbetaamelyks vermoên.

KWAADAARD.

Mêvrouw, ik dacht u een' byzond ren dienſt te doen.
Gy zyt behoeftig, én een' ſchoone vrouw; hy Koning,
Verliefd, én mild; gy kunt hem anders geen belooning,
Als liefde geeven voor zyn' gunſten, én vindt vreemd
Dat

Dat myn' verpligting deel in die verliefdheid neemt,
Om uw belang daar door te vórd'ren! wie kan 't vatten?

EIGENBAAT.

Die meerder acht haare eer dan kroon, én ſtaat, én ſchatten

KWAADAARD.

Veins dan ten minſten.

EIGENBAAT.

Neen; 'k wil weezen, die ik ſchyn.
Om opgehulpen, niet om onderdrukt te zyn,
Bén ik berooide aan dit befaamde hóf gekomen,
En wierd my, 't geen me alleen nóch ov'rig is, benomen,
Myne eer! Ja zo een' ſchyn van oneer ſléchts...

KWAADAARD.

Vórſtin,
Waarom verſteurt gy, óf ontſtélt ge u? Vier zyn' min
Wat bóts, óf ſlaa die af; maar maak hem wél te ontfangen.
Hy zéndt me aan u vooruit, én zal ſtraks, vol verlangen,
Hier zélf zyn, om uit my uw meining te verſtaan.
Is uw believen dan.... Maar ginder komt hy aan.
Wat zal ik zeggen?

EIGENBAAT.

'k Wil 't met wélberaaden' zinnen
Eerſt overleggen; hélp me, Kwaadaard, gaan we binnen.

ZESDE TOONEEL.

VERSTAND *alleen.*

IK, Hémelſche afkomſt in een' ménſchelyken ſtand,
Die, dryvende op de ſnelle ſchachten
Van onnaſpoorbaare gedachten,
Vlieg boven 't hél geſtarnte, én met een' ſtoute hand
't Uitſpanſel meet, vind me in eene éngte naauw bevangen,
En blyf in de omtrék van een minlyk weezen hangen.

O ſchoone Réden! myn' beminde Réênvanſtaat!
Zie, hoe Verſtand wordt opgetoogen!
Wat uw' verdienſten al vermoogen!
Aanſchouw, myn heil! myn hoop! myn heul! myn toeverlaat!
Aanſchouw ééns, hoe Verſtand belydt niet meer te weeten,
Dan zyn begrip uw' waarde is magtig af te meeten.

ZÉVENDE TOONEEL.

GOEDAARD, VERSTAND.

GOEDAARD.

MYn Koning!

VERSTAND.

Wat is uw begeeren?

GOEDAARD.

'k Vind me uit pligt
Gepérſt, om u een' zaak te ontdekken van gewigt.

VERSTAND.

My raakende?

GOEDAARD.

Daar ligt uw' wélvaart aan gelégen:
Want hier in 't hóf zyn uw' verächtſte ſlaaven tégen
U opgeſtaan, ô Vórſt! uw' lúſten, die gy in
Den toom niet houdt; zo dat een' wreede dwinglandin,
Met hén in eedgeſpan, zal op uw' troon geraaken,
Ten zy ge'er in voorziet, én tót een' ſlaaf u maaken.

VERSTAND.

Wie is die dwinglandin?

GOEDAARD.

Ként gy haar niet?

VERSTAND.

O neen,
Ik héb haar nooit gezien, myns weetens.

GOE-

GOEDAARD.

Ként gy Réén-
Vanſtaat niet?

VERSTAND.

Is by u een' dwinglandin die ſchoone
Prinſés? én wilt gy, dat ik, als verraaders, hoone
Myne onderdaanen, myn' getrouwe zinnen, die
't Behulp zyn, dat ik haar' bekoorlykhéden zie,
En kenn' haar' waarde met opmérking? Durft gy noemen
Wéérſpannig, die my doen den grootſten dienſt, én doe-
men,
Die my, én myne ſmaak invólgen?

GOEDAARD.

's Kranken luſt,
Is zy hem ſchaad'lyk, moet wéérſtaan zyn, niet gebluſcht.

VERSTAND.

Bén ik dan krank?

GOEDAARD.

O ja, ter dood toe; dés hoe minder
Gy uwe ziekte voelt, vrees dés te meerder hinder.
Uw' nieuwe liefde is een' beſmettelyke kwaal,
Die ſtil, verraadelings met haar' vergifte ſtraal
In de éélſte deelen zal in kruipen van uw' Staaten;
En daar verand'ren 't bloed van uwer onderzaaten
Geneegenheid. Men hoort alreede in 't openbaar
Elks klagten. Wordt gy 's vólks misnoegen niet gewaar?

VERSTAND.

Hy ſchrikke vry, die my vermeet'lyk durft beſtraffen.

GOEDAARD.

Dit middel, in de plaats van raad voor't kwaad te ſchaffen,
Is al te vinnig, én verbittert het veel eer.
De onfeilb're wég om dat te heelen, is, myn Heer,
Alleen ſléchts de oorzaak wég te neemen. Al het ſmaalen
Zal eindigen, als gy de driften zult bepaalen
Van uw' verdwaalde liefde. O Koning, het fenyn
Der tong verlieſt zyn' kracht op die onnozel zyn.

VERSTAND.

Wilt gy me, omdat het vólk myn' liefde ſchyet te wraaken,
Dan onderdaanig aan myne onderdaanen maaken?

GOEDAARD.

Dés vólks geneegenheid is de allerſtérkſte wal,
Die 's Vórſten ſtaat beſchérmt.

VERSTAND.

Wy achten niet met al
Van 't vólk gehaat, óf van het vólk bemind te weezen,
Ganſch niet, wanneer my ſléchts myne onderdaanen vreezen.

ACHTSTE TOONEEL.

KWAADAARD, VERSTAND, GOEDAARD.

KWAADAARD.

IK héb uw' laſt verricht, ô Vórſt.

VERSTAND.

Wat bréngt gy my?

KWAADAARD.

Niet zékers; maar nóchtans veel hoops.

VERSTAND.

Wat antwoordt zy?

KWAADAARD.

Ze is arg, én loos; zy maakt de toornige, de ſchuuwe,
Als alle vrouwen in dat voorval; zy heeft uwe
Geneegenheid, én dienſt verworpen; dóch bekleedt
Haar afſlaan met een' glimp van eerbaarheid. Zy weet,
O Vórſt, dat vrouwengunſt naa weig'ren, én verlangen,
Veel aangenaamer is, als die wy ſtraks ontfangen.

GOEDAARD.

Verlaat ge, ô Koning, de onvergankb're ſchoonheid van
Vrouw Deugd voor een' gemaakte, én brooſche ſchoonheid dan?
Acht gy, die u veracht?

KWAADAARD.

Onnoz'le! ként gy 't veinzen,
Nóch

Nóch't hédendaagſch gebruik der vrouwen niet? zy deinzen
Al willen zy vooruit; zy ſchynen koel als ys,
Al branden zy, als vuur.

GOEDAARD.

Heel wél, blyft gy dan wys:
Het zy zo. Maar Verſtand zou die zyne eeden breeken?
Zyn' trouwe gemaalin van zyne trouw verſteeken?

KWAADAARD.

Gy doet my lachchen. Uit wat hoek haalt gy dat woord
Van trouw? Ik héb het in veel' jaaren niet gehoord.
't Is by 't gemeene vólk ligt nóch niet uitgeſchooten;
Maar 't is voorlang al uit de mode by de Grooten.

GOEDAARD.

Wat! durft gy zeggen, dat de trouw geen Koning paſt?

KWAADAARD.

Als in eens Konings hart een' ſtérke neiging waſt
Tót Réénvanſtaat, is hy aan eed, nóch trouw verbonden.

GOEDAARD.

Zo ſteunt die neiging wél op góddelooze gronden.

KWAADAARD.

Niets is onrédelyk, indien de Vórſt het pryſt,
En goed vindt.

GOEDAARD.

'k Staa 't u toe, wanneer gy my bewyſt
Dat hy niet dwaalen kan.

KWAADAARD.

Een Vórſt kan alle dingen.

GOEDAARD.

Hy moet al, 't geen hy kan, niet willen; maar bedwingen
Zyn tógten, én....

VERSTAND.

Gy hébt genoeg gezégd; zwyg ſtil.

GOEDAARD.

Niet half genoeg, óf 'k bén niet wél verſtaan.

VERSTAND.

Ik wil

Dat gy geen énkel woord meer ſpreeken zult. Myn'zinnen
Verſchillen al te veel van de uwe; én zyn te winnen,
Nóch om te zetten.

GOEDAARD.

Ach, Heer Koning!

VERSTAND.

'k Neem't voor hoon,
Zo ge iets meer zégt.

GOEDAARD.

Myn Vórſt...

VERSTAND.

Is't lyd'lyk!

GOEDAARD.

Groote Góón!

VERSTAND.

Wat 's dit? ontziet ge u niet dus onbeſchaamd myn'tooren
Te térgen? gaa, vertrék, ik wil u zien, nóch hooren.

NEGENDE TOONEEL.

VERSTAND, KWAADAARD.

VERSTAND.

WAt trótſer ſtoutheid! wat bejégening!

KWAADAARD.

Hy neemt
Een'groote vryigheid, al dunkt het my niet vreemd.

VERSTAND.

Dunkt u niet vreemd, dat my myn knécht de wét wil geeven?

KWAADAARD.

O neen, hy vindt zich in het Hófzo hoog verhéven,
En by de Koningin in die vertrouwlykheid,
Dat hy ter naauwer nood den Koning onderſcheidt
Van de onderdaanen; ja zich meeſter waant te weezen
Van 't ganſche ryk, zo dat hem de allergrootſte vreezen.

VERSTAND.

Wat zégt gy?

KWAAD-

KWAADAARD.

Ik bén maar een' wéérgalm van de praat,
Die nu ten hove, én by een' ieder ommegaat.
O Vórſt, indien gy hoorde al 't ſchémpen, én verächten
Van uw gezag, gy kreegt ligt wondere gedachten.
Dés zwyg ik liever. Maar, Heer Koning, 't gaat gewis,
Dat nu de Koningin alréé verwittigd is
Hoe gy hem hier zo ſtraks gehandeld hebt; om ſaamen
Wéér nieuwe midd'len uit te vinden, én beraamen,
Dat gy, bevrédigd, hem wéér invólgt. Gy zyt goed;
De Koningin vermag zeer veel op uw gemoed,
En hy op 't haare; al wat zy ooit door uw vergunnen
Bezat, bezit hy méde, én zou zich zélven kunnen
Tót Koning maaken: want de Grooten al te ſaam
Ontzien hem meer, als u; de naam alleen, de naam
Ontbreekt hem, anders niet.

VERSTAND.

Ik zal die magt wél ſnuiken;
En die verhéven' plant zeer haaſtig néér doen duiken,
Dat zy myn' grootsheid niet beſchaduwe. Die hoon,
Heer Kwaadaard, zal my niet gebeuren. Eene kroon
Van ſaamgehéchte, én afgehouwen' ſlaapkruidknoppen
Is 't waardigſte ſieraad van Koninklyke koppen.

TIENDE TOONEEL.

KWAADAARD, VERSTAND, DEUGD.

KWAADAARD.

Daar is de Koningin.

VERSTAND.

Zy is alleen, én ſchynt
Bedroefd. Hoe is 't, Mévrouw? my dunkt, dat gy verkwynt.

DEUGD.

Met réden. Ach myn Vórſt! myn man! ten zy eene and're
Uw ziel bezit, én ik van réde béſt verand're,
Héb médelyden.

VER-

VERSTAND.

Spreek, waar zucht gy om? wat is 't, Vórstin?

DEUGD.

Ach! houdt ge u nóch, als ófgy 't niet en wist?

VERSTAND.

'k Verstaa u niet.

DEUGD.

Helaas! gy wilt niet.

VERSTAND.

Stél uw' zinnen Geruſt; begeert gy iets?

DEUGD.

Dat gy my zult beminnen.

VERSTAND.

Hébt gy geen blyken van myn' liefde in overvloed?

DEUGD.

Wéleer gehadt; nu heeft een' nieuwe minnegloed
Uw hart, én harſens al te éléndiglyk veroverd,
En Réénvanſtaat u met haar ſchynſchoon zo betoverd,
Dat gy Opréchtheid hébt gebannen uit het hóf;
Dat gy Réchtvaerdigheid, die met zo groot een' lóf
Haar ampt bekleedde, dat, tót hartzeer aller vroomen,
Ter liefde ſléchts van Réénvanſtaat, hébt afgenomen;
Is dat geneegenheid tót Deugd, myn Vórſt, dat gy
Die booze én liſtige Staatkunde, én Vleijery,
Die onbeſchaamde, hébt geſtéld in dier Héldinnen
Eerampten? heet dat liefde? ach! is dat Deugd beminnen?
Dat al de raad van uw' getrouwen Goedaard wordt
Verworpen?

KWAADAARD.

Zeide ik 't niet? nu ziet gy, waar 't haar ſchort.

DEUGD.

Ja, dat gy eind'lyk uit uw byzyn hébt gebannen,
Als was hy afgezét, dien ſpiegel aller mannen.

KWAADAARD.

Daar hébt gy 't uitſlót; al dat kérmen, én geween,

Al

Al dat gewéld geſchiedt om zynent wille alleen.

VERSTAND.

't Is al te waar? kom gaan we; ik kan 't geduurig klaagen,
Die ſchaamt'looze overlaſt van Deugd niet meer verdraagen.

DEUGD.

Gaat gy zo heenen, wreede? ontrouwe, gaat gy wég?
Verlaat gy Deugd? veracht ge al, wat ik doe, óf zég?

ELFDE TOONEEL.

DEUGD *alleen.*

VErſtand, waar is uw' trouw gebleeven?
Wat dartele geneegenheid
Heeft u zo vérr' van my, én van uw' pligt verleid,
Myn' hoop! myn' trooſt! myn ziel! myn leeven!
't Is uit met Deugd, 't is al verlooren
Met my rampzalige, ach! ach! ach!
Men lacht met myn geween, men ſpót met myn geklag.
Deugd wil men langer zien, nóch hooren.

TWAALFDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID, DEUGD.

SCHYNHEILIGHEID.

DE Hémel trooſte u, ô bedrukte Koningin.

DEUGD.

Helaas! wie zyt ge, die nóch eenig deel neemt in
Myn' rampen, én u toont met myn verdriet bewoogen?

SCHYNHEILIGHEID.

'k Bén Gódsvrucht, die my aan de waereld héb onttoogen,
En leef in wilderniſſe, én éénzaame woeſtyn,
Myn' ſchuilplaats, daar ik nóch wél zou gebleeven zyn,
Om zo veel boosheid, als hier omgaat, niet te aanſchouwen,
Ten waar' my eindelyk myn pligt had voorgehouwen,
Dat ik noodzaaklyk, tót myns évennaaſtens nut,
Moeſt oeffenen myn' liefde, als zynde alleen de ſtut

Van

Van 't wéldoen, én de grond van alle goede wérken,
Toen ik uw ongeluk, Vórstin, begon te mérken.
DEUGD.
Hoe? heeft men dan alrée verspreid door al den Staat
Wat hier in 't hóf, én by ons Grooten ommegaat?
SCHYNHEILIGHEID.
Neen, niemand weet'er af.
DEUGD.
Maar gy, die, als vergeeten,
Leeft in de waereld, hoe komt gy dit tóch te weeten?
SCHYNHEILIGHEID.
De Hémel zélf heeft my dit alles naakt ontdékt.
Ik weet, hoe zich Verstand, uw Egemaal, bevlékt,
En door een heete drift, vol van uitspoorighéden,
Zyn'trouw verwaarloost, én bezwooren huuwlykseeden.
DEUGD.
Zo veel vermag die Réênvanstaat.
SCHYNHEILIGHEID.
O neen, Mêvrouw.
Eene yd'le schoonheid, én zo ligt vergankly zou
Die uw gemaal Verstand, wiens hémelsche gedachten
De hoogste wonderen bevatten, én betrachten,
Zo vér verrukken? Neen, hy moet door tovery,
En zwarte kunsten zyn geraakt in raazerny:
Want anders wist hy haast de waarde van u beiden,
Haar' nietigheid van uw' verdiensten te onderscheiden.
DEUGD.
Van wie? wanneer? én hoe is myne lust, én rust
Door tovery belaagd?
SCHYNHEILIGHEID.
Nóch is 't my niet bewust.
Maar hoort de Hémel naar aanhoudende gebéden,
Naar vasten, tuchtigen, én and're plégtighéden,
'k Vertrouw dan vast op zyn genade, dat ik al
Wat uwe ramp betréft, daar door verneemen zal:
Want nimmermeer verliet de Hémelsche genade

Den

Den ménsch, die op haar hoopte, én met haar ging te raade.

DEUGD.

Ik wil dan hoopen, dat het eind van myne pyn,
Om uw' gebéden, my niet zal geweigerd zyn.
Uw' woorden, die my in de droeve zinnen speelen,
Vriendin, beginnen reeds myn' wonde in 't hart te heelen,
En geeven aan myn' ziel alreê verligtenis
Door hunne klank, die my gelyk een' Gódspraak is.
Ei, blyf hier wat, verlaat my niet in deeze tyden,
Hébt gy, gelyk 't behoort, opréchtlyk médelyden:
Want, Gódsvrucht, als men u alleenlyk hoort, óf ziet,
Dan smélt ons hartzeer, dan vermindert ons verdriet.

SCHYNHEILIGHEID.

Hoe? wie bén ik, Mévrouw? my zo veel eer te toonen...

DEUGD.

't Is billyk uw' verdienst met meerder eer te loonen,
Uw nédrig kleed bedékt een' hooge, én grooten geest.

SCHYNHEILIGHEID.

Hier onder is, helaas! niet anders ooit geweest,
Als de ongeáchtste wurm, die de aarde ooit heeft gedraagen.

DEUGD.

Uw' zédigheid verhéft uw' waarde door 't verlaagen.

SCHYNHEILIGHEID.

'k Bén zo beschaamd, dat ik geen antwoord geeven kan.

DEUGD.

Ei, geef tóch antwoord, dat gy nóch zo yling van
Het hof niet scheiden zult, én doe de dikke névels
Van zo veel zielverdriets, én meer gevreesden évels
Opklaaren; gy alleen zyt magtig zulks te doen.

SCHYNHEILIGHEID.

U af te slaan, Mévrouw, zal ik my wél verhoên:
Want myne pligt, én eer is u gehoorzaam weezen.

DEUGD.

Dit antwoord troost myn' ziel, als van den dood verreezen.

SCHYNHEILIGHEID.

Maar 't is hoognoodig, dat ik na den Témpel gaa,

Op

Opdat de Hémel 't oog' met meer genade ſlaa
Op uwe zuchten, wén die met gewyde zielen
Van Prieſters zyn geſtérkt, daar zy voor 't outaar knielen,
En onder het geluid van hémelſch maatgezang
Hun' heilige gebéen opóff'ren, in den drang
Van veel' boetvaerdigen, die zich met ſchérpe zweepen
Het lichchaam tuchtigen door duizend geeſſelſtreepen,
En duizend ſtraamen bloeds: want 's Hémels gramſchap moet
Men léſſchen met een'ſtroom van zondig ménſchen bloed.

DEUGD.

Zien wy u haaſt wéérom?

SCHYNHEILIGHEID.

Ja, 'k zal niet lang vertoeven.

DEUGD.

Op dat vertrouwen zal ik my wat min bedroeven,
En uwe wéderkomſt afwachten met geduld.

SCHYNHEILIGHEID.

Ja, ja, ga heen; gy weet niet hoe gy vaaren zult.
De eenvouwdige, hoe ligt is zy in ſlaap te wiegen!
Hoe laat zy zich door ſchyn van vroomigheid bedriegen!
Hoe weinig weet zy van den hédendaagſchen zwier!
Zy is nóch wonder wél getrooſt op haar' manier!
Wat kan 't vooroordeel van ons vroom, én heilig leeven,
Gezag, én voordeel by de onnooz'le ménſchen geeven!
O! die zo veinzen kan, krygt alles naar zyn wil!
Het gaat heel tréflyk. Maar wie komt daar ginder? ſtil!

DÉRTIENDE TOONEEL.

BEDRÓG, SCHYNHEILIGHEID.

BEDRÓG.

„ DAar is Schynheiligheid, myn' Zuſter; nooit te vooren
„ Heeft zy me dus verkleed gezien. Ik moet ééns hooren,
„ Of zy me ként, én óf zy geeſtig ſpeelt voor mom.

Wél,

Wél, Jufvrouw Gódsvrucht, wat gaat hier ten hóve al om?
Hier voegt wat anders, dan ſteeds Paternóſters leezen.

SCHYNHEILIGHEID.

Altyd is wéldoen wél, gelyk het plag voor deezen.

BEDRÓG.

Maar alles heeft zyn' tyd. Nu voegt ons toe te zien
Met aandacht, hoe men land, én lieden zal gebiên.

SCHYNHEILIGHEID.

Och Broeder, ja; maar om de tydelyke ryken
Behoort men 't hémelſch, daar alle inzigt voor moet wyken,
Niet in den wind te ſlaan. Réchtvaerdigheid, gepaard
Met Gódsdienſt, maakt ons hier een' hémel op deeze aard.

BEDRÓG.

Gy ſpeelt uw' ról zeer wél.

SCHYNHEILIGHEID.

Och! wou de Hémel geeven
Dat ik myn' ról wél ſpeelde in dit verganklyk leeven!
Want onze ról is, dat wy trachten wél te doen.

BEDRÓG.

'k Zég, dat gy béter veinſt, als iemand zou vermoên.

SCHYNHEILIGHEID.

Ik veinzen? ik?

BEDRÓG.

Ja, gy.

SCHYNHEILIGHEID.

Och, kwam in myn' gepeinzen
Een énkel ydel woord te ſpreeken, 'k zwyg te veinzen,
Of liegen, de aarde zoude opſpalken, vrees ik, én
My ſtraks inzwélgen.

BEDRÓG.

Weet, vriendin, dat ik u kén,
En uwen naam; gy zyt Schynheiligheid geheeten.

SCHYNHEILIGHEID.

De Droes! hoe pikken komt de kaerel dat te weeten?
De Hémel wil het hem vergeeven, die my dus
Durft laſt'ren,

BEDRÓG.

En gy gaat voor mom.

SCHYNHEILIGHEID.

Zwyg ſtil! ſus, ſus;
Bezondig u niet; ik voor mom? wat ydelhéden!

BEDRÓG.

't Zyn Godsvruchts kleederen, die u het lyf bekleeden.

SCHYNHEILIGHEID.

Met réden: want ik zélf bén Gódsvrucht.

BEDROG.

Neen, Bedróg
Uw broeder, heeft haar die van daag ontſtolen.

SCHYNHEILIGHEID.

Och!
Ik kén Bedróg niet, én 'k héb in de waereld broeder,
Nóch zuſter, waarlyk, Heer.

BEDROG.

Hoe gaat het met uw' Moeder?

SCHYNHEILIGHEID.

Zy is lang overléên, de onnoz'le vrouw.

BEDRÓG.

Zy leeft,
Is hier aan 't hóf, én heet Argliſtigheid; maar heeft
De naam van Staatkunde; én één'van haar Speelgenooten
Is Jufvrouw Vleijery, die niet, als met de Grooten
Meer omgaat, ſints dat zy bekleedt Opréchtheids plaats;
Dat bochch'lig dwérgje is ook één van uw' Kameraads.

SCHYNHEILIGHEID.

Wie?

BEDRÓG.

Ondeugd. Saamen zyt gy hier in 't hófgekomen,
Met uwen Heer; de Infante is op hem ingenomen
Met liefde; élk één meent hem een'vrouw, én Réénvanſtaat
Te zyn; maar 't is een man, zyn' naam is Eigenbaat.

SHYNHEILIGHEID.

Och 't is met ons gedaan!

BE-

BEDRÓG.

Maar wil u niet ontſtellen.
Al,'t geene ik zég, geſchiedt maar, om u wat te kwellen.
Schoon dat ik bén Bedróg uw broeder, 'k wil u niet
Bedriegen.

SCHYNHEILIGHEID.

Gy Bedróg?

BEDRÓG.

Ja, Ja. Schoon gy my ziet
In deeze kleed'ren, 'k bén Bedróg, ik bén uw' broeder,
Die, dus vervórmd door hulp, én raad van onze moeder,
De hekken héb in 't hóf verhangen; Vleijery,
En haar in ſtaat gebragt.

SCHYNHEILIGHEID.

Ja wél, daar geeft gy my
Het leeven wéér. Waarom begont gy....

BEDRÓG.

Niet te teemen,
Waarom, óf hoe, óf wat. Maar kort beſluit te neemen,
Hoe wy de Koningin nu lókken in den val
Met Goedaard.

SCHYNHEILIGHEID.

'k Weet een' vond, die ik u zeggen zal.
De Koningin vertrouwt op my, als op een heilig;
En ik héb overlégd... Maar zyn wy hier al veilig?

BEDRÓG.

Neen. Niemand wacht zich naauw genoeg voor 't Hófgezin.
Wy zyn veel veiliger in myn vertrék. Treed in.

Einde van het Dérde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WIL, ARGLISTIGHEID *in schyn van Staatkunde.*

WIL.

HOe? is dan Eigenbaat uw zoon niet? is het mooglyk?

ARGLISTIGHEID.

O neen, hy veinsde 't maar te zyn; dewyl hem hooglyk
Daar aan gelégen was, dat hy zo wél zyn' ſtaat
Daar door verbérgde, als door het vrouwelyk gewaad.
'k Bén zyn' ſlaavin, én acht het my groote eer te weezen
Te moogen dienen, wien met ſidderen, én vreezen
De grootſte van 't Heelal bewyzen diep ontzag.
Hy, aller Vórſten Vórſt, ziet nédrig dag op dag
De hoogſte kroonen, én de koninklykſte zielen
Zich voor hem buigen, én in 't ſtóf ter aarde knielen.
Hy overdékt het land met légers, hy de zé
Met ſchépen, hy alleen maakt oorlóg, hy maakt vréé.

WIL.

't Gerucht zyns eernaams, dat de Faam met honderd tongen
Niet uit kan ſpreeken, had myne ooren naauw doordrongen,
Of 't ondergroef myn hart in 't heim'lyk, als een' myn
Doorgraaven wordt; 'k bevond me al toen verliefd te zyn.

ARGLISTIGHEID.

'k Bén bly, dat gy bemint, die zyns gelyk in waarde,
Nóch in beminlykheid, nóch ſchoonheid heeft op aarde;
Zo dat uw' liefde niet te hoog kan gaan, nóch vér.
Hem eeren zélfs de Góón. Heeft niet Gód Jupitér
't Genót van Danaë, in ſchyn van gulden régen
Alleenlyk door de gunſt van Eigenbaat verkreegen?
Bemin hem vry zo zeer, als gy beminnen kunt;
Nadien het u zyn' waatde, uw' jeugd, én ſchoonheid gunt.

WIL.

Zwyg ſtil; houd op, houd op myn' Minnaar zo te pryzen,
't Geen

't Geen myne vlam te fél in de aderen doet ryzen.
Stook die niet aan.'k Verteer,ik ſmélt. Ach ze is te zwaar!
Doe eerder, doe uw béſt (hoe maagdeſchaamte, waar
Zyt gy gebleeven, dat geen inzigt kan verhind'ren
Myn nood te klaagen?) doe uw béſt myn' vlam te mind'ren
Met my te trooſten door 't bekoorelyk gezigt
Myns lieven Afgóds

ARGLISTIGHEID.

'k Gaa, Mêvrouw, én weet myn' pligt.

TWÉDE TOONEEL.

WIL *alleen.*

HEeft u de Hémel uitverkooren
Tót oogwit van myn' min, aanminnige Eigenbaat,
Waarom is niet met één beſchooren
Dat ik, met u veréénd, leeve in geruſter ſtaat?
U lieven, hooren, zien, helaas! én niet genieten!
Wat minnend hart zou 't niet verdrieten?
Ach! ach! 't zéker, dat ik ſtérf,
Zo 'k haaſtige verkwikking dérf.

Is myn' verliefdheid klaar gebleecken,
Zo haaſt ik uwen naam verſtaan héb door 't gerucht;
Was ik al fél in liefde ontſteecken,
Al waart gy in zo vér geleegen land, én lucht.
Wat wonder is 't, zo gy my lichter laai ziet blaaken,
Nu gy zo na my komt genaaken;
Wat wonder, zo myn hart, verheerd,
O ſchoone vlam, tót aſch verteert?

DÉRDE TOONEEL.

EIGENBAAT, WIL, ARGLISTIGHEID.

EIGENBAAT.

WAt zie ik? hoe, Mêvrouw?

WIL.

De blyken van myns harten

Geneegenheid, én van onlyb're minnesmarten.

EIGENBAAT.

Zég eer van uw' genade.

WIL.

Ach! ach! gelooft ge 't niet,
Nu gy my néd'rig u óm bystand smeeken ziet?

EIGENBAAT.

Hoe! gaat gy my dan voor? beschuldigt gy myn' zinnen
Van laauwheid? leert gy my, hoe ik behoor te minnen?
Wat nacht houdt my 't gezigt, wat droom't verstand bedékt,
Myn' schoone zon, dat gy my ziende maakt, én wékt!

WIL.

Gy mint my niet, zo gy de waarheid spreekt.

EIGENBAAT.

Wat réden?

WIL.

De Zon is licht, én gy bemint de duisterhéden.

EIGENBAAT.

Ik bid het licht van uw' bekoorlyke oogen aan.

WIL.

Gy vreest nóchtans uw' liefde in 't openbaar te staan.

EIGENBAAT.

De Liefde is blind, Mévrouw; hem lichten, is hem térgen.

WIL.

Maar naakt, én ongewoon zich zélven te verbérgen.

EIGENBAAT.

Een naauw beslóoten vuur heeft dés te meerder kracht.

WIL.

Indien die naauwheid het niet uitdooft, én versmacht.

EIGENBAAT.

Ik kan myn' liefde niet uitdooven.

WIL.

Wél ontdekken.

EIGENBAAT.

't Is nóg geen tyd.

WIL.

WIL.

Een vuur kan nooit tót ſchande ſtrekken,
Waar door de toorts van toegelaatene écht ontvlamt,
't Is vuil, onzuiver vuur, 't geen rook'rig ſmeult, én dampt;
Maar zuiv're vlammen ziet men vliegen onbedwongen
Om hoog, én mélden heur' natuur met honderd tongen.

EIGENBAAT.

'k Durf my voor minnaar niet verklaaren in een' ſchyn,
My zo wanvoeglyk, én verſcheiden van myn zyn.
'k Bén hier ten hóve, door uw' ſchoonheid ingenomen,
Op hoop, dat ik uw hart zou winnen, wél gekomen
Dus onbekénd; maar 't waare ons beide een' groote ſchand,
Als ik u zo verzócht ten huuwlyk. Uit myn land,
Waar heen 't my noodig is in aller yl te keeren,
Zal ik op 't ſtaatlykſt, door een' ſtoet van groote Heeren,
Met pracht van Koninglyk gezantſchap, u tén écht
Verzoeken.

WIL.

Ach myn' Prins! kan dat niet zyn verrécht,
Terwyl gy by my blyft? Ach! moet ge my begeeven?

EIGENBAAT.

Ja; om altyd daarnaa geruſt met u te leeven.

WIL.

Maar zo gy my vergat?

EIGENBAAT.

Onmoog'lyk is 't, Mévrouw,
Onmoogelyk, dat ik myn hart vergeeten zou.

WIL.

Hoe, kan men zonder hart ook leeven? Gy gaat heenen,
En laat my hier; ach! wat begin ik?

EIGENBAAT.

Niet te weenen,
Myn' ſchoone; werwaards ik my wénde, ófkeere, gy
Blyft my geſtadig, ik blyf u geſtadig by;
Doordien, toen gy my 't hart veroverde, de liefde
U met zyne eigen' hand in mynen boezem griefde.

WIL.

Gewoone woorden van de Minnaars, zonder zin.

EIGENBAAT.

Wat proef begeert ge, wat bewys van myne min?

ARGLISTIGHEID.

Geef haar uw trouw.

EIGENBAAT.

Die zweer ik haar met dieren eede.

ARGLISTIGHEID.

En dat ge uw' trouwbelófte in 't kort, én hier ter ſtéde
Verſtérken zult met eene onſlaab'ren huuw'lyks knoop.

EIGENBAAT.

't Is eenigſte, daar ik na wénſch, daar ik op hoop.

WIL.

'k Wénſchte ook niet anders, als 't met toeſtaan van myn' broeder
De Koning was.

ARGLISTIGHEID.

Wat zyt ge onnozel! Ei word vroeder:
Dat zal te zyner tyd wél komen. Vier ſléchts nu
De bruilóft, én voltrék ze in 't heimlyk tuſſchen u.

WIL.

't Strydt met de réden, ach! 't is tégen het behooren.

EIGENBAAT.

't Behooren heeft maar plaats by lieden, laag gebooren,
En van geringen ſtaat; voor een' verheeven' ziel
Was altyd reed'lyk, 't geen haar' zinlykheid beviel.

WIL.

Alleen 't geen billik is, wordt iemand toegelaaten.

EIGENBAAT.

Myn béde is billik.

WIL.

Ei, zwyg ſtil, ik zoude u haaten,
Deed gy me iets doen, dat ik goed keuren kan, nóch mag.

EIGENBAAT.

Gy kunt, indien gy wilt.

WIL.

WIL.

Ik kan 't niet willen, ach!

ARGLISTIGHEID.

Dit rédenkav'len is maar noodloos tyd verſpillen.
Zyt gy niet Wil, Mêvrouw? kunt gy niet alles willen?

WIL.

Helaas!

EIGENBAAT.

Waar zucht gy om?

WIL.

Wat lydt myn' ziel een' pyn!
Zy wordt verſcheurd. 'k Begeer, 't geen ik verwérp.

EIGENBAAT.

't Moet zyn.

WIL.

Het mag niet weezen.

ARGLISTIGHEID.

Al.

WIL.

Hoe mogen we ons zo kwellen?
't Betaamen....

EIGENBAAT.

Liefde alleen moet ons de wét hier ſtellen.

VIERDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID *in 't kleed van Gódsvrucht*, WIL, ARGLISTIGHEID *in ſchyn van Staatkunde*, EIGENBAAT *in ſchyn van Rédenvanſtaat.*

SCHYNHEILIGHEID.

'k Wénſch u de vréde.

WIL.

Daar is tuſſchen ons geen ſtryd.

SCHYNHEILIGHEID.

Het ſchynt nóchtans, dat gy te ſaamen twiſtig zyt.

ARGLISTIGHEID.

Op zéker twyfel, by geval ons voorgekomen,

Zyn die Vórſtinnen zeer verſcheiden ingenomen
Met meining; de ééne zégt, dat de and're misverſtand,
En ieder, dat zy groot gelyk heeft van haar' kant.
SCHYNHEILIGHEID.
In geeſtig onderhoud de leege tyd te ſlyten',
Is wél gedaan.
ARGLISTIGHEID.
De vraag is, ófmen mag verwyten
Aan een doorluchtige Prinſés, die mint.
SCHYNHEILIGHEID.
Foei, foei,
Rép van geen min, wyl ik me'er ganſchlyk niet méé moei.
ARGLISTIGHEID.
Ten eerelyken einde, én om in de écht te treeden.
SCHYNHEILIGHEID.
Dékmantels, daar men méê bekleedt zulke ydelhéden.
ARGLISTIGHEID.
Hoor my ten minſten, eer gy oordeelt.
SCHYNHEILIGHEID.
Wél; maar lét
Voor alles, dat gy myn' kuiſche ooren niet beſmét.
ARGLISTIGHEID.
De vraag is, ófeen' Maagd zich mag in de écht verbinden
Met haars gelyk, ſchoon zy 't verlóf van haare vrinden
Niet heeft?
SCHYNHEILIGHEID.
Wat aanbelangt een Huuwelyk; ja tóch;
Die liefde is eerlyk, én veroorlóft Dóchters.
WIL.
Dóch
Met toeſtaan van de naaſte, als Broeder, Moeder, Vader?
SCHYNHEILIGHEID.
Alle écht is krachtig, ſchoon de maagen al te gader
Daar tégen waaren, met het énkel toeſtaan van
Twé échtgenooten.
WIL.
Hoe? 't ontzag, waar blyft het dan?
SCHYN-

SCHYNHEILIGHEID.

Is de Echt niet ingeſteld door Göddelyke wetten,
En goed, én heilig?

WIL.

Ja.

SCHYNHEILIGHEID.

Niets kan ons dan beletten,
Geen ménſchlyk inzigt, dat men niet voltrekken zou,
't Geen uit zich zélven goed, én heilig is, Mêvrouw.

ARGLISTIGHEID.

Wat krachtiger bewys!

EIGENBAAT.

Men kan 't niet tégenſpreeken.

WIL.

Ik bén verwonnen door uw' rédenen; tót téken
Myns ongelyks ſtaa ik van myne meining af,
En vólg u in. Zo nu de goede Hémel gaf....
Maar 'k zie de Koningin, die ligtlyk zoude ontdekken,
De ſtand myns harten uit myn weezen; 'k zal vertrekken.
Vólg my Staatkunde.

EIGENBAAT.

Hoe zal 't met het twyf'len gaan,
Daar we over twiſteden?

WIL.

Al zo gy 't zult verſtaan,
Lieve Eigenbaat; nu Wil zich over heeft gégeeven
In alles; kunt ge naar believen met haar leeven.

VYFDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID, DEUGD, EIGENBAAT.

SCHYNHEILIGHEID.

Verand'ren wy van toon; ſlaa gy de maat, myn Heer.

DEUGD.

„ Hoe! myne vyandin, én Gódsvrucht ſaamen? eer
„ Zy my verneemen, wil ik luiſteren, wat réden
„ Zy voeren.

SCHYN-

SCHYNHEILIGHEID.
Wat manier is dat van zich te kleeden?
EIGENBAAT.
Gelyk men nu gebruikt.
SCHYNHEILIGHEID.
Maar weinig eerbaar.
EIGENBAAT.
Gy
Zyt wat te naauw gezét.
SCHYNHEILIGHEID.
En gy leeft veel te vry.
EIGENBAAT.
Waarom?
SCHYNHEILIGHEID.
Gy gaat half naakt.
EIGENBAAT.
Wilt ge op de mode ſchrollen?
Of die hérvórmen, zo is uw verſtand aan 't hollen.
SCHYNHEILIGHEID.
Waar, die men voordoet, is te koop, naar alle ſchyn.
EIGENBAAT.
Is dat my handelen?
SCHYNHEILIGHEID.
Is dat wellcevend zyn?
Foei! 't ſtrydt met eerbaarheid, 't is ſchandig.
EIGENBAAT.
Onbedachte,
Gy ſpaart de waarheid.
SCHYNHEILIGHEID.
O gy kwaalyk opgebragte!
EIGENBAAT.
Spreekt gy zo ſtout, én onbeleefd?
SCHYNHEILIGHEID.
Zyt gy zo boos?
EIGENBAAT.
Gy zo vermeeten? gy?

SCHYN-

SCHYNHEILIGHEID.

Gy, gy zo schaamteloos?

EIGENBAAT.

Aan my dien tytel? dat verwyt?

DEUGD.

Met groote réden.

SCHYNHEILIGHEID.

Verschoon me, ik zag u niet Mêvrouw.

DEUGD.

Zulke ydelhéden
Verdienen, dat men die op 't hévigst overhaal',
En op uw' naaktheid, én blankétzel schélde, én smaal'.
't Is uitgevonden om de waarheid te besmetten,

EIGENBAAT.

Daar paste iets anders op zo grôf een onbescheid,
Wéérhield my niet 't ontzag voor uwe Majesteit.

ZESDE TOONEEL.

DEUGD, SCHYNHEILIGHEID.

DEUGD.

JA, gaa vry heen, fenyn van 's ménschen ziel, belétsel
Van alles goeds. Aanschouw dat aanzigt, vol blankétsel,
Dat valsche háár, daar die baldaadige méê prykt,
't Geene in myne oogen naar Méduzaas pruik gelykt.
Elk háár schynt my een' slang vol doodlyk gift te weezen.
Helaas! Verstand, kan u dat schynschoon zo beleezen,
Dat Deugd, die onlangs al uw' vreugd nóch is geweest,
Om haar verlaaten wordt?

SCHYNHEILIGHEID.

Mêvrouw, een' booze geest,
In uwen trouwring korts bezwooren, wil u beiden,
Gelyk gy zyt gepaard, wéér van malkand'ren scheiden.
Die heimelyke kracht des rings, door zwarte kunst
Veranderd van natuur, is my door 's hémels gunst

Zo

Zo ſtraks geopenbaard in 't yv'rigſt van myn bidden.

DEUGD.

Zo is 't nóch maar 't begin! wie rédt my uit het midden
Myns ongeluks?

SCHYNHEILIGHEID.

Mêvrouw; de tégenmidd'len voor
Uw' kwaal zyn me ook bekénd; ſchép moed, én geef gehoor.

DEUGD.

Ik ſchép wéêr adem, ſpreek.

SCHYNHEILIGHEID.

Men moet met plégtig zingen,
Met wierook, én gebéén des rings betoveringen
Ontzweeren, én die wéêr hérwyen.

DEUGD.

Aan wiens zórg
Beveel ik 't béſt?

SCHYNHEILIGHEID.

Mêvrouw, aan myne; ik blyf uw bórg.
Laat my met uwen ring de zaak naar eiſch bewérken,
Dat gy verandering zult aan Verſtand bemérken.

DEUGD.

Daar is die. Ach! wanneer zie ik'er de uitſlag van?

SCHYNHEILIGHEID.

Veel eerder, als gy dénkt; héb goede moed; ik kan
U dés verzékeren, Mêvrouw, dat uwe élénden
In weinige uuren, door myn toedoen, zullen énden.

DEUGD.

Wat ben ik u verpligt! vaar wél: 'k ſchei dan verblyd.

ZEVENDE TOONEEL.

BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebéſt*, SCHYNHEILIGHEID *in het kleed van Gódsvrucht.*

BEDRÓG.

GY maakt Mêvrouw den ring daar gaauw, én geeſtig kwyt.

SCHYN-

SCHYNHEILIGHEID.

Bedróg, myn Broeder!

BEDRÓG.

Wél Schynheiligheid, myn' Zuster!

SCHYNHEILIGHEID.

Och! zyt gy daar!

BEDRÓG.

Ja 'k héb u lang beſpied. Gy ſuſt'er
Heel zacht in ſlaap.

SCHYNHEILIGHEID.

Beſchouw 't juweel, dat my, én u
Zo waardig is, als all' de mynen van Peru.

BEDRÓG.

Zo 't Goedaard had, wie weet, óf 't héden niet gelukte,
Dat zélf Verſtand zyn' Deugd door argwaan onderdrukte.

SCHYNHEILIGHEID.

Dat 's al beſtéld, hy heeft my ſlus zyn' nood geklaagd,
En met Opréchtheid, én Réchtvaerdigheid gevraagd
Om trooſt, én byſtand; én 'k hebhén beloofd te maaken
Dat zy wéer zullen in dés Konings gunſt geraaken
Door uwe, én 's hémelshulp: ſtraks zullen ze alle dry
Hier wéder weezen.

BEDRÓG.

Stil, de Koning komt ons by.

ACHTSTE TOONEEL.

VERSTAND, BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebeſt*, SCHYNHEILIGHEID, *in het kleed van Godsvrucht*, KWAADAARD.

VERSTAND.

Zie, óf zich Réenvanſtaat onthoud in haare kamer,
En zég, dat ik haar kom bezoeken. Geen bekwaamer
Weet ik te vinden, als my zélv', én myne min,
Om eenen ſtórm te doen op 't hart van myn' Gódin.
'k Moet zélf ééns myn geluk verzoeken.

BEDRÓG.

Uwe Raaden

By

By één vergaderd in de zaal, én overlaadeti
Met bézigheden, 't ryk, én uwe Majesteit
Betréffend, wachten na uw' tégenwoordigheid.

VERSTAND.

My roepen spoedigliyk, én élders heenen, zaaken
Van meerder aanbelang, én die my nader raaken.

NÉGENDE TOONEEL.

EIGENBAAT *in schyn van Rédenvanstaat*, VERSTAND *in schyn van Staatkunde*, KWAADAARD, BEDRÓG *in schyn van Gemeenebest*, SCHYNHEILIGHEID *in het kleed van Gódsvrucht.*

EIGENBAAT.

MYn Koning!

VERSTAND.

Myn' Gódin!

EIGENBAAT.

De eer, die ik u behoor
Te toonen, komt ge, ô Vórst, met uwe gunsten voor.

VERSTAND.

't Voegt ons, Mévrouw, voor u te buigen, én te knielen,
Die 't opperste gebied voert over onze zielen
Uw' schoonheid heeft me uw slaaf gemaakt, zo dra gy kwaamt
Ten hóve; dés kom ik u dienen.

EIGENBAAT.

'k Bén beschaamd
Van zo veel eerbewys. 'k Mag u bezoek niet lyden
In zulk een' staat, ô Vórst.

VERSTAND.

Wél, 'k wil met u niet stryden.
Myn' ziel heeft grooter stryd, Mévrouw, met u geslreén;
Maar ach vergeefs! 'k héb steeds de néderlaag geleén.
Dés zal ik met den naam, waarméé gy voorgenomen

Hébt

Hébt my te ontfangen, als uw' ſlaaf, óf Koning komen.
Gy trouwe Dienaar, neem myn' plaats waar in den Raad,
Ik houd van waarde al 't geen gy goed vindt, én verſtaat.

TIENDE TOONEEL.

BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebeſt*, SCHYNHEILIGHEID *in het kleed van Gódsvrucht.*

BEDRÓG.

't ZAl zo geſchieden. Komt, leert hier, myne Amptgenooten,
Gy Vórſtendienaars, zo ge u zélven wilt vergrooten,
De waare leeringen van Staatkunde, én wordt arg.
Belémmert, én beſtélpt den geeſt van uw' Monarch
In lédige oeff'ning; maakt, dat zy geduurig ſpeele
Op liefde, én luſten, opdat hy u aanbeveele
De zórg van 't Ryk, gelyk myn Koning doet. Hy mag
Den tytel voeren, ik bén Koning in gezag.
't Gaat wél, myn' Zuſter: hoe zult gy't nu voort beſteeken,
Om 't haat'lyk huuw'lyk van Verſtandt met Deugd te breeken?

SCHYNHEILIGHEID.

Gemak'lyk. Deugd met al haare aanhang krygt den ſchop.
'k Zie onze vyanden daar onder, ons daar op.
Gy zult zo ſtraks (vertoef, opdat ik 't wérk beginne)
Aan Goedaards vinger zien den ring der Koninginne.
Daar komen onze twé gebannene, naar 'k zie,
Gevólgd van Vleijery, én Ondeugd.

ELFDE TOONEEL.

ONDEUGD, *met een ſtók, óf ryſje in de hand*, VLEIJERY, RÉCHTVAERDIGHEID, OPRÉCHTHEID, SCHYNHEILIGHEID *in het kleed van Gódsvrucht*, GOEDAARD.

ONDEUGD.

VOort. Beſpie

Wéér and'rer lieden doen, óf maakt het nóch wat gróver;
Als gy in ſtaat zyt, haalt wéér onderdrukten over.
Voort, voort ten hóve uit, voort, neemt élders uw verblyf.

VLEIJERY.

Mêvrouwen, deed gy niet veel op met uw gekyf,
En eigen wysheid? 't was niet hóflyk zo te graauwen.
Wanneer gy hébt verleerd de lieden toe te ſnaauwen,
En heuſcher wordt, dan zal ik u een gunſtig woord
Ten hóve houden.

ONDEUGD.

Voort, geſpuis, kanaalje, voort.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Hoe dikwils héb ik u démoedig aan myn' voeten
Zien ſineeken om genade, als ge uwe ſchuld moeſt boeten,
Gy boef. Al bén ik van myn' wapens nu beroofd,
Wacht, Ondeugd, 't zal ééns wéér verkeeren. Wacht
uw hoofd.

ONDEUGD.

Ja dan, als dan.

OPRÉCHTHEID.

En gy verachtſte der ſlaavinnen,
Gy oogendienſter, én verleidſter van de zinnen,
Die door een' dubbelheid, én valsheid van gemoed
Steeds anders dénkt, als zégt, heel anders zégt, als doet;
Dénk vry, dat gy Verſtand niet eeuwig 't oog zult blinden;
Maar dat hy eindlyk ééns uw' valsheid zal bevinden,
Wanneer een' grooter hoon, als nu aan ons, geſchiedt.

VLEIJERY.

Indien u 't preeken luſt, ons luſt het hooren niet.

ONDEUGD.

Die praatjes voor de vaak zyn tréflyk, om de boeren,
De burgers, ambachtsliên, én zulk een ruigt te loeren.
Ten hóve is niemand bang voor zulk een' bullebak.
Voort, voort: hoe drommel zal 't hier lukken, dénk ik? pak
Uw' biezen, uit het hóf, voort, voort, gy ſtinkt hier.

SCHYN-

SCHYNHEILIGHEID.

Broeder,
Hoor my ééns ſpreeken.

ONDEUGD.

Wél, wat woud gy zeggen, Moeder?

SCHYNHEILIGHEID.

Hoe mag het u van 't hart te ſpotten met die treurt?

VLEIJERY.

Niet lang geléén was 't heure, én nu is 't onze beurt.

ONDEUGD.

O, 't is maar leer om leer; zy zullen 't, zo zy kunnen,
Ons wéér uitpéperen.

SCHYNHEILIGHEID.

Ach! wilt me dan vergunnen,
Dat ik de élendige wat trooſte in heure rouw.

VLEIJERY.

Vergun het haar, zy ſchynt een' goede onnoz'le vrouw.

ONDEUGD.

'k Vergun 't; maar Moeder, ik beding, niet lang te teemen.

SCHYNHEILIGHEID.

Een woordtje maar. Gy ziet, dat gy geduld moet neemen;
Maar houdt u dicht by 't hóf; Gemeenebéſt heeft hoop
Heer Goedaard wéér in gunſt te brengen, naa 't verloop
Van weinig tyds. Gy kunt tyd kavelen, én keeren
Hier wéder, als....

OPRÉCHTHEID.

Neen, neen, al lang genoeg met Heeren,
En Grooten omgegaan My walgt het hóf, ik vind
Hier langer luſt, noch ruſt.

ONDEUGD.

Goed! loop maar aan de wind.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Vaart wél, verweende, én hoog verhévene Paleizen,
Vaart wél, wy zullen tót aan 't eind der waereld reizen,
En hutjens aandoen, tót wy hérbérg vinden, daar

Men ieder ééns gebrék mooge in het openbaar
Béſtraffen.

VLEIJERY.

Die zult ge op de waereld niet beloopen.

RÉCHTVAERDIGHEID.

Dan zy de Hémel ons verblyf, die ſtaat ons open.

OPRÉCHTHEID.

Vaar wél, bedurven Hóf, vaar wél; al de ongeneugt,
Die 'k in 't vertrekken ly, is om Verſtand, én Deugd.

ONDEUGD.

Dat 's uit.

OPRÉCHTHEID.

Maar Gódsvrucht, dénkt gy hier nóch lang te blyven?

SCHYNHEILIGHEID.

Mêvrouwen....

ONDEUGD.

Ho! men moet u, als de varkens, dryven;
Kom, kom, geen langer praat. Vertrékt, eer ik 't u leer.

OPRÉCHTHEID.

Vaar wél dan, Gódsvrucht.

SCHYNHEILIGHEID.

Gaat in vréde.

ONDEUGD.

Wél ik zweer,
Zo gy niet zwygt, én gaat.

RECHTVAERDIGHEID.

Wy gaan; maar ſchuim der Guiten...

ONDEUGD.

Ai Vleijery, gelei Mêvrouwen méê na buiten.

VLEIJERY.

Heel gaeren, Ondeugd: want, eer dat ik heur de poort
Voor 't hoofd zie ſluiten, bén ik niet geruſt.

ONDEUGD.

Voort, voort.

TWAALFDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID *in het kleed van Gódsvrucht*, GOEDAARD, BEDRÓG *in schyn van Gemeenebést.*

SCHYNHEILIGHEID.

WÉl Goedaard, 'k héb u daar een'goede wyt vernomen;
Wat hapert 'er, dat gy niet by ons durfde komen?

GOEDAARD.

Een'graauw, die Vleijery my in 't voorby gaan gaf.
'k Bad, dat ze Opréchtheid, én Réchtvaerdigheid zo ſtraf,
Nóch onméêdoogend zou bejégenen in 't bannen;
Maar 't antwoord was: Men weet met wie zy ſaamen ſpannen
Tót ondergang van 't Hóf, én Hófgezin. Hy ſart
Dés Konings tooren, die heur toont een gunſtig hart.
Zo dat ik om niet aangeklaagd, én valſch beloogen
Te worden, heur alleen geleidde met myne oogen,
En u niet naderde.

SCHYNHEILIGHEID.

Ach, éléndig hóveling!

BEDRÓG *voor Gemeenebést.*

'k Zweeg méde, vreezende, óf 't ons ligtlyk ſlimmer ging,
Zo ik heur voorſprak: want de Koning wil niet hooren
Iets tót heur onſchuld; maar hy leent my nóch zyne ooren.
Dus moet ik zacht'lyk, én met groote omzigtigheid
De dingen handelen by zyne Majeſteit,
Om u wéêrom in gunſt te brénge.

SCHYNHEILIGHEID.

Ondertuſſchen
Héb ik een middel, om dés Konings toorn te ſuſſen,
Bekomen van een vroom, én zeer Gódsdienſtig man.
't Is deeze heilring; die hem aan de hand heeft, kan
Men zyn' geneegenheid niet weig'ren, nóch hem haaten.

BEDRÓG *voor Gemeenebést.*

Heer Goedaard, ſteek die aan uw' vinger, kan 't niet baaten,
Het kan niet ſchaaden; ik zal maaken, dat zo dra
Ik zyne Majeſteit te ſpreeken kom, hy na
U vraagen zal.

SCHYNHEILIGHEID.

Gy moet die niet verbórgen draagen,
Zy moet gezien zyn, zal zy iemands wélbehaagen
Tót ons verwekken.

GOEDAARD.

Wélk een kóſtelyk juweel!
't Is onwaardeerlyk, zo vollſtrékt is 't, én zo éél;
Schoon 't die vérbórgen 't kracht ontbeerde. Wat belooning,
O Gódsvrucht...

BEDRÓG.

Gaat wat aan een' zyde, ik zie den Koning
Met Réénvanſtaat. Miſſchien doet hy u roepen, houw
U vaerdig.

DÉRTIENDE TOONEEL.

VERSTAND, EIGENBAAT, *in ſchyn van Réden-vanſtaat*, KWAADAARD, BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebést*, ARGLISTIGHEID *in ſchyn van Staatkunde.*

VERSTAND.

NEen, ik wraak uw' tégenſtand, Mévrouw.

EIGENBAAT.

't Is myne pligt; ik hoop 't zal in uw' geeſt geen tooren
Verwekken, omdat ik die waarneem naar behooren.

VERSTAND.

'k Bén Koning.

EIGENBAAT.

Maar gy zyt ook Ridder, én begeert Niets

Niets onréchtvaerdigs.

VERSTAND.

't Bloed der Koningen onteert,
Nóch ſmét.

EIGENBAAT.

Wy weeten 't; maar wy weeten ook, wat leſſen
De kuisheid geeft aan hoogverheevene Prinſeſſen:
't Geen minderen verhéft, is heur vaak groote ſchand.

VERSTAND.

Mêvrouw, 't is al te vér gekomen met myn' brand;
Gy moetze uitdooven: want, zo zy in haat verkeerde,
Ligt, dat die feller, als myn' liefde, my verheerde.

EIGENBAAT.

Gun, dat ik oorlóf neem van uwe Majeſteit,
O Koning!

KWAADAARD.

Hoe! een Vórſt van zulk eene achtbaarheid,
Als gy zyt, tégenſtand by eene vrouw te vinden?
't Schynt my een kluwen, dat onmooglyk is te ontwinden.
Het moet geen vrouw zyn, maar een monſterdier, een' peſt
Van 't ménſchelyk geſlacht.

VEERTIENDE TOONEEL.

VERSTAND, BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebéſt*, KWAADAARD.

VERSTAND.

Wat bréngt Gemeenebeſt?

BEDRÓG.

O Vórſt, ik kom om u de meining van uw' Staaten
Beként te maaken.

VERSTAND.

Hébt gy hén by één gelaaten?

BEDRÓG.

Ja, én voor 't ſcheiden wordt uw antwoord afgewacht.

VERSTAND.

Wat ſlaat men voor?

BEDRÓG.

Men heeft in 't oog de groote magt
Van Goedaard, ſpruitende uit de gunſt der Koninginne,
En meent, dat ze alle beide (ô Vorſt, neem 't op in minne,)
Uw koninglyk gezag misbruiken niet alleen;
Maar dat ontluiſt'ren, én verachten, én vertreên.

KWAADAARD.

Ik kén me onſchuldig, dat het zo lang is verzweegen.

BEDRÓG.

En ik, met langer ſtil te zwygen, zondig tégen
Myn Staatampt. My raakt al, wat u, myn Koning, raakt,
Sints dat gy my tót uw vertrouwling hébt gemaakt.
Daar wordt gezégd; dóch 't zal ligt maar vermoeden weezen,
En ik geloof 't niet; maar een' ſchaduw is te vreezen
In zulke zaaken....

VERSTAND.

Spreek, wat zégt men, zwyg me niets.

BEDRÓG.

Dat die vertrtrouwlykheid van Deugd met Goedaard iets
Oneerlyks in heeft, ja dat meer is; maar zeer zwaarlyk
Kan 't waar zyn, ik geloof 't geenſins, ook is 't gevaarlyk
Iets te openbaaren, dat men niet bewyzen kan;
Maar Goedaard, zégt men, draagt den trouwring, die ge als man,
Hébt op uw' trouwdag aan de Koningin geſchonken,
Aan zynen vinger, én gaat daar in 't hóf méê pronken:
Het zy 't een onderpand verſtrék van beider min,
Of ander inzigt hebbe, ik ſteek my daar niet in.
't Is te onwaarſchynlyk.

VERSTAND.

Zou die ſchélm my zo beloonen,
En in myn eigen hóf my zo baldaadig hoonen?
Ga, Kwaadaard, haal, én bréng hem hier. 'k Moet weeten, óf
Het waar is.

BE-

BEDRÓG.

'k Héb hem in de gróote zaal van 't hóf
Hier neffens ſtraks gezien.

KWAADAARD.

Ik zal den boef wél vinden.

VERSTAND.

Wat ſchaamteloosheid durft die ſchélm zich onderwinden?

BEDRÓG.

De gunſt der Koningin, daar hy zich op vertrouwt,
Maakt ligtlyk, dat hy zo vermeetel is, én ſtout.

VYFTIENDE TOONEEL.

GOEDAARD, VERSTAND, BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebéſt*, KWAADAARD.

GOEDAARD.

IK kom op uw bevél, én u met één, ootmoedig
Voor de eer bedanken, Vórſt, dat gy my wéér zo goedig
Uw' tégenwoordigheid vergunt.

VERSTAND.

„'t Is al te waar!
„'k Zie 't voor myne oogen, 'k word beſchémpt in 't openbaar.
Gemeenehéſt.

BEDRÓG.

Myn Vórſt

VERSTAND.

Dat in een' diepen kérker
Werde opgeſlooten die ondankbaare bewérker
Van all' myne oneer; maar hy ſtelle u eerſt het pand
Van myn' verleide Deugds oneerlykheid ter hand.

GOEDAARD.

De Koning ſcheidt in toorne, ach! wat zal 't worden, Góden?

BEDRÓG.

Dat gy my overgeeft dien ring, wordt u gebóden.

GOEDAARD.

Benydt my iemand ligt dat ik dien ſchat bezit?

BEDRÓG.

Nu geef dien, én blyf myn gevangen.

GOEDAARD.

Ach! wat 's dit?

Ik uw gevangen?

BEDRÓG.

Ja, 't is niet te wéderſtreeven;

De Koning heeft daar toe zo ſtraks 't bevél gegeeven.

Gy Kwaadaard, vólg den laſt van zyne Majeſteit.

KWAADAARD.

Ik zal, myn Heer.

GOEDAARD.

Ik méde, op myne onnozelheid

Vertrouwende: vaar wél.

BEDRÓG.

Zyt gy niet ſtraffens waardig,

Verban vry alle vrees; de Koning is réchtvaardig.

„ Dat zulke onnozel zyn, blykt klaar: zy weeten nóch

„ Niet half de kunſtige ſchérmſlagen van Bedróg.

Einde van het vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WIL *alleen.*

WAakt eindlyk op, bedwélmde zinnen,
Proeft éénmaal ook 't vermaak der jonkheid; acht niet meer
De wét van al te ſtréng eene eer,
Die u misgunt de zoetheid van het minnen.
Verzwindt, gedaaantens, die, den geeſt
Verbyſt'rende, ons maakt in den droom bevreeſd.
Inbeeldingen, verzwindt, vliegt heenen:
Want my is met myn' Zon verſcheenen
Het hélderſt' licht, de ſchoonſte dag,
Waar in ik volle weelde, én welluſt hoopen mag.

Gy hébt my lang genoeg bedroogen,
Verleidend ligtgeloof; wég valſche én yd'le ſchyn,
'k Wil langer niet geblinddoekt zyn,
Ik ruk in 't einde uw' fluijers van myne oogen.
Het is maar ongegronde ſchroom,
Al 't koninklyk betaamen, ſchaduw', droom.
Inbeeldingen, verzwindt, vliegt heenen:
Want my is met myn' Zon verſcheenen
Het hélderſt' licht, de ſchoonſte dag,
Waar in ik volle weelde, én welluſt hoopen mag.

TWÉDE TOONEEL.

DEUGD, WIL.

DEUGD.

GY weet, Infante, ik héb u ménigmaal gebéden
Met vriendſchap, dat gy die gemeenzaamheid met Réden-
Vanſtaat beſnoeijen zoudt, én 't zélfde bid ik nóch.
Of liever ik gebie 't.

WIL.

Om wélke eene oorzaak tóch?

DEUGD.

DEUGD.

Dat Deugd haar' tégenzin deswégen u doet blyken,
Zy u genoeg.

WIL.

Ik zal niet van dat opzét wyken,
Ten zy gy rédenen van grooter naadruk geeft.

DEUGD.

Is 't Wil ontſchooten, dat ik Deugd bén? Góden! heeft
Men haar van haaren pligt ook weeten te verleiden!
Acht zy myn' ſmaak niet meer?

WIL.

De ſmaaken zyn verſcheiden;
En dwaaslyk is 't gedaan daar over rédenſtryd
Te voeren.

DEUGD.

Waart gy uw' verdurven ſmaak maar kwyt,
En waar uw' tong door een' vergalde drift niet drooger,
Gy zoudt die heete dorſt.....

WIL.

Hou, Koningin, niet hooger.

DEUGD.

Die tytel doet u nóch gedénken aan 't ontzig,
Dat gy my ſchuldig zyt.

WIL.

U blyve leevendig
En diep geprént in uwe ondankbaare gedachten,
Hoe gy my zyt verpligt; hoe hoog gy my moet achten.
Gy weet, hoe 't Noodlót, troon, én kroon, én ſépterſtaf
Van 't Eiland Vryekeur geheel, én aallyk gaf
Aan my alleen, aan my, die bén dat groot vermoogen
Der ziele; én hoe ik myn gebied, helaas! bedroogen
Door uw' pluimſtrykery, gaf over aan Verſtand.

DEUGD.

't Is waar, het Noodlót gaf den ſtaf in uwe hand;
Maar om dien met denraad van myn gemaal, uw' broeder,
Te zwaaijen. Gy deedt nooit voorzigtiger, nóch vroeder,
Nóch

Nóch édelmoediger, dan die beroemde daad.

WIL.

't Was groote éénvoudigheid. Hoe na zou Wil haar' ſtaat
Niet zélve, zó 't haar luſtte, én naar haar wélbehaagen
Gebieden, zonder juiſt Verſtand om raad te vraagen?

DEUGD.

'k Bekén, gy kunt; maar hoe? wat zoudt gy weezen, Wil?
Een' blinde hartstógt; gy zoudt hóllen, óf ſtondt ſtil,
Naar dat een' dolle drift u inblies, óf verleidde,
Zo u Verſtand niet van de beeſten onderſcheidde.

WIL.

Misbruiktge, met my zo te hand'len, myn geduld
Dus vérre, ontaarde Deugd? érként ge dus uw' ſchuld?
Ik véſtte u op den troon, waar in gy zyt gezeten;
Gy hébt het my alleen, my hébt gy 't dank te weeten,
Dat ik uw Egemaal Verſtand tót Koning, én
U héb tót Koningin gemaakt.

DEUGD.

Zwyg ſtil. Ik bén
Dit wryten moede, én mogt in grooter toorne ontſteeken;
Vertrék daarom, tót gy bezaadigder leert ſpreeken.

WIL.

Wél, dwinglandin, 'k vertrék; maar dénk'er op; ik zal
U, die ik heb verhoogd, wéér bréngen tót uw' val.

DERDE TOONEEL.

DEUGD *alleen.*

IK zie van waar dit komt; de zwakhéén, én de pynen
Dés hoofds gemeenlyk doen all' de and're léden kwynen.
Maar 'k zal gemak'lyk haar geneezen, als Verſtand
Door Gódsvruchts hulp zyn' min tót Réénvanſtaat verbant.
Onlydlyk hartzeer, bange zuchten,
Wilt dan, wilt verre van my vluchten;
Keer wéder in myn hart, voorléden' blydſchap, kom,
Keer haaſtig wéder: want Verſtand keert wéderom.

De

De droefheid kan geen plaats meer in myn hart bekomen:
'k Sluit alle toegang aan de druk,
Zo is myn' ziel reeds ingenomen
Met zék're hoop van dat gewénscht geluk.
Onlydlyk hartzeer, bange zuchten,
Wilt dan, wilt verre van my vluchten;
Keer wéder in myn hart, voorleeden' blydschap, kom,
Keer haastig wéder: want Verstand keert wéderom.

Neen, neen, geen tovery heeft zulk een groot vermoogen,
Dat zy door 't vleijen van een' vrouw
Benév'len zou myns liefstens oogen.
Verstand bewaart my nóch zyne oude trouw.
Onlydlyk hartzeer, bange zuchten,
Wilt dan, wilt verre van my vluchten;
Keer wéder in myn hart, voorleeden' blydschap, kom,
Keer haastig wéder: want Verstand keert wéderom.

De brandende yver van uw' Gódsdienst, én gebéden,
O bovenménschelyke ziel!
Zyn de eenige oorzaak, dat ligt héden
Nóch omzwaai neemt myns noodlóts wankel wiel.
Onlydelyk hartzeer, bange zuchten,
Wilt dan, wilt verre van my vluchten;
Keer wéder in myn hart, voorleeden' blydschap, kom,
Keer haastig wéder: want Verstand keert wederom.

VIERDE TOONEEL.

KWAADAARD, DEUGD, ONDEUGD. *De eerste én de dérde, met een toegedékt bekken in de handen.*

KWAADAARD.

'k WOrd van den Koning, uw gemaal, aan u gezonden
O Koningin.

DEUGD.

Gy hébt u zélv' dan wéér gevonden,
Verstand, gy dénkt dan nóch aan my?

ON-

ONDEUGD.

Voorzeker; meer
Als gy vertrouwen zoudt.

KWAADAARD.

En tót een blyk, hoe téér
Hy u altyd beminde....

DEUGD.

Een' wyl misschien geleeden.

KWAADAARD.

En hoe hy daar in blyft volstandig tót op héden....

DEUGD.

Aanbidlyke Egemaal, léeft nóch die zuiv're vlam
TótDeugd in uwe ziel, daarze eerst haare oorspronk nam?

KWAADAARD.

Ja, deeze gift, die ik u bréng van zynent wégen,
Verstrék het zéker pand, hoe hy u is geneegen.

DEUGD.

Dat my de Hémel heeft verhoord in 't einde om u,
En uw' verdiensten, myn' vriendin, bevind ik nu.
Myn' ondergang, waar op de hélsche geesten bouwden,
Hebt gy belét, én uw' belóften trouw gehouden,
O Gódsvrucht. Geef de gaaf, geef hier het onderpand
Van liefde, én trouw, op nieuws herbooren in Verstand,
Daar Deugd schier te éénemaal van scheen te zyn verlaaten.

ONDEUGD.

„Ja, wist zy, wat het was, zy zou wél anders praaten.

DEUGD.

Maar wat wéérhoudt myn' hand? zy beeft in 't opendoen;
't Hart klópt me in 't lyf, ik schrik: wég ongegrond vermoên,
Bedwing u, stoute tong; de eerbiede baart dat schroomen.
Wat kan'er, ô Verstand, van uwent wégen komen,
Dat ik, als gy my lieft, eerbiedig niet ontfang?
Maar wat beschouw ik! ach! wat wordt het hart my bang!
Wat doodelyk een' gift! hoe schriklyk een' vertooning!

KWAAD-

KWAADAARD.

Vat aan; 't is 't allerwaardſt' geſchénk, dat u de Koning
Kan zénden.

DEUGD.

Zég, wat dit doorſtoken hart beduidt?

KWAADAARD.

Dat hart hébt gy altyd bemind.

DEUGD.

Lég 't klaarder uit,
'k Verſtaa 't niet.

KWAADAARD.

'k Héb 't nóchtans zodaanig u beſchreeven,
En met zyn vérwen zo nét afgeſchilderd, éven
Of 't Goedaards hart was.

DEUGD.

Hoe, dryft gy met my den ſpot?

KWAADAARD.

O neen, 'k volvoer alleen het koninklyk gebod,
Die 't zo te zeggen my wél duid'lyk heeft bevolen:
Opdat miſſchien dit hart u niet en wérde ontſtoolen
Van uw' méêminnaarés, geeft hy 't in uwe magt,
Om u te toonen, dat hy nérgens meer na tracht,
Als dat gy nimmer zoudt dat zoet genót ontbeeren.
Aanvaard het dan. Wat kunt gy meer van hem begeeren?

DEUGD.

By al myn' rampen voegt die wreede nóch den hoon
Van eer, én trouwloosheid! wat hoor ik, goede Góón!
De ontrouwe wil dan, dat men my zal ſchuldig achten
In zyne plaats, om voor te komen myne klagten;
Hy denkt, óch arm! op Deugd te laaden het gewigt
Van zyne zonden, op dat hy zyn' ſchuld verligt!
Wat nood waar't, ô Verſtand, ſtond u niet meer te duchten
Voor Réênvanſtaat, én voor haar' wrange onfeilb're
vruchten.
Niet anders valt h:t uit, daar zy haar' voeten zét,
Als dat ze eerſt liefkooſt, én alléngskens geeft de wet.

O édel

O édelmoedig hart, dit loon was u beſchooren
Voor uw' getrouwen raad; gy gingt alleen verlooren,
En zyt vermoord om uw' ronduitheid, door den haat,
Daar over hévig opgevat door Reênvanſtaat.
O! hart nu ziet men u van binnen door uw' wonden,
Die deerlyk gaapende onze onnozelheid tót monden,
En tuigen ſtrekken!

KWAADAARD.

Ik geloof niet, dat hy aan
U dénkt, óf éene van uw' klagten kan verſtaan;
Gy ſtortze in de open' lucht: want zyne ziel, naar 'k réken,
Is vér van hier, daar 't haar bét veilig ſcheen, geweeken.

DEUGD.

't Is waar; een ſchélmſche hand bragt hem moorddaadig om.

ONDEUGD.

O klaag niet, eer gy 't dénkt, heet hy u wéllekom.

KWAADAARD.

De Koning, weetende u verlangen, én bewoogen
Geheellyk over u met innig médedoogen,
Zéndt u de midd'len, dat gy hem bezoeken kunt;
Van deeze twé wordt één te kiezen u vergund.
Bei zyn zy kort, om u daar heenen te geleiden.

DEUGD.

Om onze éléndigheên te ontworſt'len, zyn verſcheiden
En korte wégen uit te vinden door de dood.
Wat zoude ik, arme Deugd, nadien myn échtgenoot
Die ſnoode Réênvanſtaat heeft op den troon verhéven
In myne plaats, helaas! wat zoude ik doen in 't leeven?
Naa dat ge, ô Goedaard, zyt door 's Konings laſt gedood,
En beide Opréchtheid, én Réchtvaerdigheid, ontbloot
Van ſtaat, zyn uit het hóf in ballingſchap verdreeven,
Wat zoude ik, arme Deugd, wat zoude ik doen in 't leeven?
Wél aan, myne oogen, ſluit u dan voor eeuwig toe.
Gy waart al lang 't gezigt der góddeloosheid moê.
En gy, vergift, gy zult het tégengift verſtrekken

Van meerd're rampen. Geef.

ONDEUGD.

„ De droes! het is geen gékken:
„ Zy lapt het in. Hou aan, 't is lekker; louter, veeg,
Al is 't een taaije teug: wat zo! t is ſchoontjes leeg.

DEUGD.

Daar is 't volbragt het geen zyn' Majeſteit begeerde.
Gaa, zég hem, Kwaadaard, hoe ik zyn' bevélen eerde,
En naakwam; zég hem, ſchoon hy my veracht, én haat,
Dat ik gewillig ſtérf, omdat hy't zo verſtaat;
Ai zég hem, dat my niets bedroeft in myn verſcheiden,
Als dat hy zich door Réênvanſtaat zo laat verleiden,
En overſtélpt blyft van haar' liefde, zég hem tóch,
Indien hy nimmermeer aan Deugd wil dénken, nóch
Aan haar' geneegenheid, dat hy ten minſten weete,
Dat hy Verſtand is, én zich zélven niet vergeete;
Zég hem daarnévens....

KWAADAARD.

Myn geheugen is zo zwak,
Dat al de praatjens, die men my verhaalt, zo ſtrak
Wéêr ſchieten uit het hoofd. Ik zal alleenlyk zeggen
Dat gy 't vergif naamt, én hoe hier de zaaken leggen.
Ik heb geen and'ren laſt van zyne Majeſteit.
Gy Ondeugd, vólg, zo haaſt, als zy 't heeft afgeleid,
En boodſchap 't ov'rige.

DEUGD.

Ach! gy wacht maar na myn ſtérven,
Verleid Verſtand, eer gy uw' luſten kunt verwerven;
Omdat ik die belét, is ligt myn ondergang
Beſtémd. Barbaarſche ſtyl, die nérgens gaat in zwang,
Dan daar men Réênvanſtaat het oor leent? Maar myn' krachten
Vermind'ren; 'k voel de dood, daar 't al na ſchynt te wachten.
't Vergift neemt de overhand.

VYFDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID, DEUGD, ONDEUGD.

SCHYNHEILIGHEID.

HElaas! wat droever maar
Ontfang ik, Koningin?

DEUGD.

Ach! Gódtsvrucht, zyt gy daar?
Hier ziet ge de uitflag van uw' ſpelling; myne plaagen
Ziet ge eindlyk einden met het eind van myne dagen.
De hélſche geeſt, eer die verjaagd is, fél op my
Gebeeten, heeft nóch eer haar' dulle raazerny
In 't wérk geſtéld.

SCHYNHEILIGHEID.

Heeft dan de tovery genomen
Dien uitflag? door wat wég is zy zo vér gekomen?

DEUGD.

Wie kan het weeten? maar het koninklyk beſluit
Stémde in myn'dood, vrindin, 't gift voert het ov'rige uit.

SCHYNHEILIGHEID.

O wreedheid!

DEUGD.

Zo gebeurt het dikwils, dat onſchuldig
Zélfs de alleronbevlékſte onnozelheid geduldig
Moet bukken onder 't zwaerd, én tót eene offerhand
Der vuilſte tógten ſtrékt.

SCHYNHEILIGHEID.

O grouwel, zonde, én ſchand!
Waarom, helaas! waarom mag ik voor u niet ſtérven?
Ach Deugd, ach mogt myn' dood uw leeven maar verwérven!

DEUGD.

'k Bezwyk; 't laatſte oogenblik myns leevens nadert hard.

SCHYNHEILIGHEID.

Deugd uit de waereld? Ach wat droefheid! ach wat ſmart!

DEUGD.

Vertrooſt u, 'k ſtérf, én word verlóſt uit al myn lyden.

SCHYNHEILIGHEID.

Zy ſtérft! ô yzere eeuw! ô góddelooze tyden!

DEUGD.

De dag wordt donker; 'k geef den geeſt, het is gedaan.

ONDEUGD.

Ze is dood; kom laat ons daar een gangetjen op gaan.
Schynheiligheid, kom, kom. Ik zal een deuntje zingen,
Je plagt met my wéleer ééns in de bogt te ſpringen.

SCHYNHEILIGHEID.

Zie na myn kleed niet, 'k ben zo ligt nóch, als de wind.
Maar kén ik 't dansje?

ONDEUGD.

O ja.

SCHYNHEILIGHEID.

Wat vois is 't?

ONDEUGD.

Als 't begint.

Hy zingt.

Hei, ſa, wakker, zyn we vrolyk;
Deugd is dood, die houte molyk,
Die bedilſter van de jeugd,
Die benydſter van de vreugd;
Hoe doortrapt zy was, én olyk,
Ze is 'er onder: weeſt verheugd.
Hei, morsdood, én koud is Deugd!

ZESDE TOONEEL.

VLEIJERY, ONDEUGD, SCHYNHEILIGHEID.

VLEIJERY.

ZO vrolyk niet. 't Is nóch geen tyd van kwinkeleeren,
En danſen.

ON-

ONDEUGD.

Deugd is dood, wat drommel kan ons deeren?

VLEIJERY.

Schuif eens 't górdyn op.

ONDEUGD.

Wél, daar is een béd geſpreid.

VLEIJERY.

Dat wacht na Eigenbaat met zyne Majeſteit.
De Koning, die nóch vaſt hem meent een' vrouw te weezen,
Wil, zonder tydverzuim, (dit doet ons 't ſlimſte vreezen)
De vruchten plukken van zyn' min op deeze koets.
En onze Vórſt heeft zyn verzoek, zo 't ſchynt, goedsmoeds,
Maar zédig toegeſtaan, zo dra hy zich ontſlagen
Zal vinden van zyne écht met Deugd én zy haar' dagen
Geëindigd heeft. Hy wacht uw' komſt ſléchts, Ondeugd, om
Zich zélven weduwnaar te zien, én Bruidegom.
Naar Kwaadaards boodſchap was zy toen op haar verſcheiden;
En hy had u belaſt niet langer daar te beiden,
Dan tót de laatſte ſnik gegeeven was.

ONDEUGD.

De droes,
Hier ziet het laelyk uit! hier krygen we de boes,
Bevindt Verſtand, dat hem myn Heer niet kan geryven.

VLEIJERY.

Doe maar uw' boodſchap, laat my dat bevolen blyven.

ONDEUGD.

Zo ſpytig! Mag ik niet een beetje weeten? 'k
Vaar mèê in 't ſchip, 'k waag ook myn lyf.

VLEIJERY.

Wél, zyt goed ſchik.
Ik zal 't u zeggen, hoor: Verſtand is aangezéten
Met Eigenbaat alleen; én ik heb onder t eeten
Alleen hén opgepaſt; het zy zyn' Majeſteit

Zyn' min verhand'len wilde in volle vryigheid;
Het zy hy ligtlyk wilde ontveinzen voor élks oogen,
Dat hy om 't ſneuvelen van Deugd met médedoogen
Geraakt was, óf berouw. Altyd, het was voorzien
Van Eigenbaat, die me iets liet geeven, én gebiên
In zynen wyn te doen, als ik hem in zou ſchenken;
Gelyk ik 't héb volbragt.

ONDEUGD.

Ho, ho, ik kan wél dénken,
Wat dat geweeſt is.

VLEIJERY.

Gy zoudt dat juiſt raaden?

ONDEUGD.

Wis
Zoude ik het raaden; 'k wéd, het geeſt van domheid is,
Hébt gy 't niet van Mêvrouw Argliſtigheid ontfangen?
En was 'et niet pimpelpaers?

VLEIJERY.

Ja, Ondeugd.

ONDEUGD.

'k Laat me hangen,
't Is geeſt van domheid; was 't niet in een flésje, dik,
En ſmaakeloos?

VLEIJERY.

Zo was 't, én 't kleurde weinig.

ONDEUGD.

Ik
Héb 't hélpen maaken, naa dat ik 't reſépt uit boeken,
In Moſambickſche taal beſchreeven, héb gaan zoeken;
Maar 'k bén nieuwsgierig, óf 't zyne oude wérking doet.

VLEIJERY.

Voorzéker: want Verſtand begon te ſluim'ren.

ONDEUGD.

Goed!

SCHYNHEILIGHEID.

Wanneer men op die wys Verſtand in ſlaap kan krygen,
Wat

Wat is 't daar Eigenbaat niet na zal moogen ſtygen?

VLEIJERY.

Nu, Ondeugd, gaa. Gy wordt verwacht.

ONDEUGD.

Gaat gy niet méê?

VLEIJREY.

Ik moet zyn' Majeſteit verbeiden hier ter ſtéê,
Om zyne onruſtige, én vérbyſterde gedachten
Door 't ſpeelen op de luit te ſtreelen onder 't wachten.

SCHYNHEILIGHEID.

Gaa haaſtig dan, opdat een onvermoed belét
Onze aanſlag niet verbródde, óf vér ten acht'ren zétt'.

ONDEUGD.

Ik vlieg; daar komt de Infante.

VLEIJERY.

O Góón! wat zal men zeggen?

SCHYNHEILIGHEID.

't Béſt, dat men heeft geleerd.

ZÉVENDE TOONEEL.

WIL, SCHYNHEILIGHEID, VLEIJERY, ARGLISTIGHEID.

WIL.

Zie ik daar Deugd niet leggen?
Ach hémel! is zy dood?

SCHYNHEILIGHEID.

Ja, door dés Konings laſt.

WIL.

Waarom?

SCHYNHEILIGHEID.

Ik weet het niet; én minder nóch, óf't paſt,
Al ben ik naauw aan Deugd door veele gunſt verbonden,
Dat wy dés Koninks wil navórſchen, én doorgronden.

VLEIJERY.

Het is geloofiyk, dat zo wys een Koning; als

Verſtand, haar niet, dan zeer réchtvaerdig, heeft om hals
Doen bréngen.

WIL.

Zy begon zich zo veel in te beelden,
Dat haar'manieren, my, én't ganſche hóf verveelden.
Verſtand vélt nimmermeer uit toorne, óf ongeduld
Een vonnis: zy zal niet geſtraft zyn zonder ſchuld.
Men bréng haar wég.

SCHYNHEILIGHEID.

Mêvrouw, ik zal de laatſte pligten
By't lyk gódsdienſtelyk afléggen, én verrichten.

WIL.

Maar mag men op't gerucht,'t geen zich alom verſpreidt,
Staat maaken, Vleijery, dat zyne Majeſteit
Van meining is met Réenvanſtaat in écht te treeden,
En haar in plaats van Deugd den troon te doen bekleeden?

VLEIJERY.

't Is wél zyn' meining; maar hoe kan Heer Eigenbaat,
Die maar alleen den naam gebruikt van Réênvanſtaat,
Vermomd, gelyk gy weet, in vrouwelyke klêeren,
Den Vórſte zyn te wil?

WIL.

Zo 't énkelyk't begeeren
Dés Konings is, én dat hy daar méê voort wil gaan?

VLEIJERY.

Hébt gy dat noodbeſluit dan niet uit hem verſtaan?

WIL.

O neen, de Koningin verſteurde ons, toen hy me éven
Had iets van groot belang te zeggen aangehéven.

VLEIJERY.

Hy heeft beloofd zich zélv'te ontdekken.

WIL.

Wat geluk!
Zo ik daar door de vrucht van myn verlangen pluk.
Was dat die blyde maar, die gy me zélf woudt bréngen,
Myn afgód?

ARG-

ARGLISTIGHEID.

Zal de Vórſt uw huuwlyk wél gehéngen?

WIL.

Die, uit de hévigheid van zyne, myne pyn
Kan vatten, zou die niet met my méédoogend zyn?
Zyn'liefde onſchuldigt my. Waarom zoud hy 't beletten?
Waarom zich tégen myn geluk, én blydſchap zetten,
Nu hy zyn oogwit tóch niet treffen kan?

ARGLISTIGHEID.

Mévrouw,
't Geluk ſchynt my zo groot te zyn, dat ik 't mistrouw.

VLEIJERY.

Maar ik héb laſt u aan te zéggen, dat ge uw' kamer
Bewaaren zoudt, opdat Heer Eigenbaat bekwaamer
't Wérk vórdere, óf hy ligt uw byzyn noodig had.
Ook dat gy blindelings invólgen zoudt al, wat
Men u uit zynen naam mogt aandoen, óf gebieden.

WIL.

Al, wat myn' Zielzon my wil heeten, zal geſchieden.

VLEIJERY.

Vertrék dan, 't is hoog tyd.

WIL.

'k Gaa, vol verlangen, heen,
En wacht met ongeduld na de uitſlag

VLEIJERY.

Nu met één
Het ov'rige volbragt. Hoe légt gy daar én prévelt,
Als óf 't u érnſtig ginge aan 't hart?

SCHYNHEILIGHEID.

Me dunkt, gy révelt.
Wy moeten immers zo wat om wélſtaans wil doen.

VLEIJERY.

Maar alles heeft zyn' tyd; nu dient gy u te ſpoên
Om 't hart te winnen van de Zinnen, onderzaaten
Van 't Eiland Vryekeur, opdat zy, uitgelaaten
Van vreugd, den nieuwen Heer begroeten in 't gebied.

Daar komt de Koning. Gaa.

SCHYNHEILIGHEID.

Mistrouw u myner niet.

ACHTSTE TOONEEL.

VERSTAND, VLEIJERY.

VERSTAND.

BEn ik betoverd? laat Verſtand zich dan verrukken
Door heete driften....

VLEIJERY.

Vórſt, gy zult de vrucht haaſt plukken
Van uwe liefde; ai klaag niet, als van minnepyn;
Zo kunt ge haaſt getrooſt, én ligt geneezen zyn.

VERSTAND.

Hélp my dan, Vleijery, die dampige gedachten
Verbannen, zing, én ſpeel, terwyl ik af moet wachten
Het aarz'lend oogenblik dier duurgekóſte luſt.
Helaas! nu toon uw' kunſt, ik lég my wat te ruſt.

VLEIJERY, *zingt, én ſpeelt.*

Verbaazing der Natuur, ſchoonſt maakſel op der aarde,
Dat 's Almagts wonderbaare hand
In 't lighaam ſchiep, zélfs eer de moeder 't baarde.
Groot, kunſtig ménſchelyk Verſtand;
Gy ziet hier alles néérgeboogen
Voor uw onmeetelyk vermoogen,
Als voor een' Góddelyken geeſt;
Gy ziet eerbiedig, én bevreeſd,
Als ſlaaven, zich voor u op 't minſte wénken buigen
All' de Elémenten, én van uwe magt getuigen.

VERSTAND.

Wat wordt my 't hart verkwikt door de aangenaame klank
Dier woorden, onderſteund van ſpél, én maatgezangk.

VLEI-

VLEIJERY, *zingt, én speelt.*

Gy, die de lucht in holle buizen
Van brommend koper, én van hélder tin besluit,
Doet die daar wéder uit verhuizen
Tót in onze ooren met een lieffelyk geluid.
Gy, die het vuur houdt opgesloóten
In énge paalen van een onderaardsche myn,
Of yzer, óf metaal, van binnen hól gegooten,
Naabootsende, in een' schrikkelyken schyn,
't Gewéld van blikzem, én van donder,
Maakt stéden ganschtót puin, wérpt bérgen 't bovenste onder.

VERSTAND.

Myn hart wordt overstélpt van wellust door het oor;
Myn' Ziel verhuist met al myn' zinnen in 't gehoor.

VLEIJERY.

Door u, door u alleen zyn de ongemeeten' streeken
Der vlakke zéén, én romp'lige aard
Te sluiten in een' kleine kaart,
Die gy door wond're kracht leert tót onze oogen spreeken
Zo duidelyk, zo klaar, én kórt,
Dat zonder zeilen, zonder roeijen,
Of zonder voeten te vermoeijen
Rivier, gebérgte, én land, én strand bezigtigd wordt.
De Hém'len zélfs heeft uw doorsleepen
Vernuft, zeer kunstig op een' kleinen kloot begreepen.

VERSTAND.

Ach Réénvanstaat!

VLEIJERY.

Hy slaapt noch niet.

VERSTAND.

Myn hartzeer, myn Verdriet, myn' wellust, ach!

VLEIJERY.

Hy droomt naar alle schyn.

VER-

VERSTAND.

Betoverſter van myn gezigt, licht van myne oogen,
Zyt gy de myne? is 't waar? én bén ik niet bedroogen?

VLEIJERY.

Ja, ja, hy ſlaapt, én droomt.

VERSTAND.

Waar blyft ge? ik kan niet meer Vertoeven.

VLEIJERY.

Zyt geruſt, men komt. Myn Heer, myn Heer, Wat ſammelt ge?

NEGENDE TOONEEL.

EIGENBAAT *in Koninklyke kleederen, met een' pook in de hand*, VLEIJERY, VERSTAND *op de koets.*

EIGENBAAT.

I S het tyd?

VLEIJERY.

Nooit kon 't u béter ſlaagen;
Nu kunt gy met Verſtand omſpringen naar behaagen.

EIGENBAAT.

Gaa, zég de vrinden dan, dat ieder één zich dien'
Van zyne kunſt, gelyk 't beſtémd is.

VLEIJERY.

't Zal geſchiên.

TIENDE TOONEEL.

VERSTAND, EIGENBAAT.

VERSTAND.

K An ik uwe ongenade omzetten, nóch betoomen?
Vergéldt ge dus myn' liefde?

EIGENBAAT.

Is 't waaken, óf is 't droomen?

't Is

't Is droomen; ja, hy slaapt. Verliezen wy geen tyd;
Hy slaap' voor eeuwig, én zy troon, én leeven kwyt.

VERSTAND.

Hélp, hélp! ik word vermoord! ai my! ik stérf!

EIGENBAAT.

Wy leeven?

VERSTAND.

Ai! ai!

ÉLFDE TOONEEL.

KWAADAARD, ONDEUGD, EIGENBAAT.

KWAADAARD.

Wat wordt'er op dés Konings koets bedreeven?
Wat wil dat naar geschreeuw?

ONDEUGD.

De Koning slaapt, zoet, zoet!
Wy moeten stil zyn; maar gans lichters! wat al bloed!

KWAADAARD.

De Koning dood! helaas, wat schrik'lyker vertooning?

EIGENBAAT.

De Koning is niet dood; zie my aan; ik ben Koning.

KWAADAARD.

Hoe! gy de Koning? gy? zyt gy niet Réénvanstaat,
De Koninklyke Bruid?

EIGENBAAT.

O neen, 'k heet Eigenbaat,
En dien me alleenlyk van dien and'ren naam, by Grooten
In handelingen, daar iets wigtigs wordt beslooten.
Maar ik bén Eigenbaat, myn érfdeel is de kroon.

TWAALFDE TOONEEL.

KWAADAARD, WIL, ARGLISTIGHEID, EIGENBAAT, ONDEUGD.

KWAADAARD.

Daar komt Mévrouw de Infante.

WIL.

WIL.

Ondraagelyke hoon!
My dus met kétens, als de snoodste der slaavinnen,
Te boeijen?

ARGLISTIGHEID.

Stél u wat gelaaten, dwing uw' zinnen.
't Geschiedt uit last.

WIL.

Wie heeft dien last gegeeven?

EIGENBAAT.

Ik.

WIL.

Hoe gy? is dit dan die beloofde huuwlyksstrik,
Daar myn' verlangende, én verliefde ziel om blaakte?
Helaas!

EIGENBAAT.

't Geluk was veel te groot, daar gy na haakte.
't Is eers genoeg voor u te weezen myn' slaavin.

WIL.

In wélk een' bitt'ren haat verandert uwe min
Dus onvoorziens! wat leed héb ik u toegedreeven?
Maar wat beschouw ik! Góón! myn' Broeder om het leeven
Gebragt! wie is, wie is de schélmsche moordenaar?

EIGENBAAT.

Ik héb dat héldenstuk voltrokken.

WIL.

O Verraâr!

EIGENBAAT.

Beklaag ú myner niet; ik héb u niet verraaden.
'k Ben Eigenbaat; wie hoopte iets anders van myn' daaden?
Gy hébt verzócht, dat ik my zoude ontdekken; nu
Ontdék ik my te récht, dus vergenoeg ik ú,
Om myn' belóften, nóch gewoontens te overtreeden.
'k Bén Koning Eigenbaat, die in den schyn van Réden-
Van staat, het Eiland met bedróg, én met gewéld

Héb

Héb ingenomen, én Verſtand ter néêr gevéld.

WIL.

Met wat Réchtvaérdigheid?

EIGENBAAT.

Het is my onverſchillig,
Met récht, óf onrécht; al wat my behaagt, is billig.
Gy, ſnoer uwe bitſe tong, én voeg u tót uw' pligt;
Gy weet, hoe ik 't verſtaa. Gehoorzaam, dien, én zwicht.

DERTIENDE TOONEEL.

SCHYNHEILIGHEID, EIGENBAAT, WIL, ARGLISTIGHEID, ONDEUGD.

SCHYNHEILIGHEID.

O Vórſt, de Zinnen, uw' nieuwe onderdaanen, komen
Met vreugd' van alle kant aanloopen, ingenomen,
En opgemaakt door myn' gewoone kunſten, om
U hunne eerbiedigheid in uw nieuw Koningdom
Op te ófferen. Bedróg, én Vleijery geleiden
De ſchaaren, die zich tót een ſlaafſch ontzag bereiden,
En u, Vórſt Eigenbaat, tót Koning over 't Land
Van Vryekeur met vreugd verkiezen voor Verſtand.

EIGENBAAT.

Men laat hén in.

VEERTIENDE *én laatſte* TOONEEL.

BEDRÓG *in ſchyn van Gemeenebeſt*, VLEIJERY, EIGENBAAT, DE ZINNEN, WIL, ARGLISTIGHEID, ONDEUD. SCHYNHEILIGHEID.

BEDRÓG.

O Vórſt, wy komen u begroeten,
En ons deemoedigiyk néêrwérpen voor uw' voeten.
't Régeeren van Verſtand klinkt, door myn toedoen voor
Tierannig uitgemaakt, zo haatlyk in het oor

Der

Der onderdaanen, dat ze in ſtéde van beſchreijen,
Met groote vreugd zyn'dood het Eiland door verſpreijen.

VLEIJERY.

En ik, die bén de ſchélle, én klinkende trompét
Van uw' verdienſten, héb uw' lóf in tóp gezét;
En zo de harten van all''s Eilands onderdaanen
Gewonnen, dat zy zich op 't hoogſt gelukkig waanen
Met hunnen nieuwen Heer: én, vol van ongeduld,
De tyd afwachten, dat gy u vertoonen zult.

EIGENBAAT.

Getrouwe vrienden, 'k zal uw' dienſten ryk'lyk loonen.
Men laat de Zinnen in, opdat wy hen vertoonen
Hunn' wettelyken Vórſt, hunn' lieve toeverlaat.

DE ZINNEN.

Lang leev' de Koning! lang leev' Koning Eigenbaat!

WIL.

Verkeerde blydſchap! hoe verheugd gaan zy na binnen;
Maar ſpiegelt u aan my, ô ligt verleide Zinnen!
Gy vindt u jammerlyk bedroogen met berouw,
Dénkt gy in Eigenbaat te vinden liefde, óf trouw.

Einde van het Vyfde én laatſte Bedryf.

TIERANNY

Van

EIGENBAAT

in het Eiland van

VRYEKEUR,

ZINNESPEL.

Uitlegging van de Titelprént.

EIGENBAAT zit hier tróts én opgeblaazen op den zétel van 't VERSTAND. De Perſoonaadje vertoont zich met een twyfelachtig gelaat, zweemende zo wél naar eene vrouwe, als naar eenen man, én is als eene Amazone gekleed. Met den ſlinker arm tracht deeze Vórſt de waereld te bevatten, houdende in de hand eenen Evenaar, óf weegſchaal der Ouden, om het voor- én nadeel der zaaken in alle voorvallen te wikken. De réchte hand zwaait eenen Feniciaanſchen ryksſtaf, eigen aan het opkomende gewéld. Het bovenſte eind des ſépters is een Roerdomps kóp, gelyk het onderſte een klaauw van een Nylpaard. De tabbaard én rók zyn met goude kroonen én ſépters geborduurd. De koninglyke mantel is met Armynen, om dat hy in ſchyn eerlyk voorkomt; dóch onder met vlakken als een Tygershuid, die de dwinglandy verbeeldt, geboord. De moordpook ſteekt op zyne zyde. Hy vertreedt zégels, privi-

privilégien, gerechtſchaalen, én den pilaar der Deugd. De troon (want hy heeft zich in het EILAND VAN VRYEKEUR ingedrongen) is geſiert met het beeldteniſſe der VRYHEID, die een hoed, óf muts in de ééne hand, én in de andere eenen openen zak, óf beurs met zwarte én witte boontjens van verkiezinge houdt.

De VLEIJERY kuſt het kleed van EIGENBAAT, lóftuitende zyne hoedaanighéden, die zy échter niet ként dan by den naam. Op haaren rók ziet men Keizersvliegen geſtikt. Zy heeft een bondeltje van blaauwe bloemen op het hoofd. Haar Hondtje likt én flikflooit den nieuwen Vórſt met lietkoozend keffen én vleijend kwiſpelſtaarten.

KWAADAARD zyn Raad, met den ſtróp van Achitofél om den hals, én zyn verkeerd hart daar aan, ſluit zyne geheimen op, én voert nimmer iet goeds uit: waarom hy beide de handen in den Raadsheerlyken tabbaard gemóffeld houdt, ook om dat men zyne klaauwen niet zou gewaar worden. De vuile néérwaards gekeerde vlammen, zyn op zyn kleed gebórduurd.

BEDRÓG, met een momaangezicht bedékt, in een kleed, dat met muizevallen én héngelhoeken bezét is, houd eenen blaasbalg in de hand, betékenende hier méde wat eerlykheid van hem te verwachten is.

SCHYNHEILIGHEID, met een Koorkleed aan, én op het kapſel gemyterd, houdende een Paternóſter in de ééne, én een kérkboek in de andere hand, blaaſt hem de ooren vol.

ARGLISTIGHEID, gekleed als eene Spaanſche Douëgna, hebbende ſlangen op haaren rók, verſchaft hem de looze vonden van Staatkunde, die zy loozelyk verbeeld.

De INGEZEETENEN, van allerhande ſlach én ſoort, vloeijen van alle kanten toe, om den nieuwen Vórſt LANG LEEVE toe te roepen.

WIL

WIL, te vooren Infante, én deel hebbende aan de heerſchappy, getooit met een onruſt op het hoofd, én vlérken aan de zyden dészélfs, beroofd van alle de mérktékenen haarer voorige grootheid, wordt gekétend als eene ſlaavinne wéggeſleept.

Koning VERSTAND légt vermoord op zyne koets. Een Arend én Sfinx, de mérktékenen zyner Majeſteit, verbeeldende hoe hy met zyn ſchérp gezicht als een Arend overal doorheen zag, én de duiſterſte én zwaarſte zaaken zélfs wiſt te ontwarren, worden beſpeurd boven het lédekant, daar hy op gelégen is.

DEUGD, zyne gemaalin, légt dood, houdende den kélk, daar ze méde vergeeven is, in de hand, én het hart uit GOEDAARDS borſt geſcheurd, in eenen ſchotel op het lyf. Zy légt op de leeuwenhuid van Herkulés; de knóds van dien Held ziet men onder haare ruſtbank. Zy heeft de Pythagoriſche letter Y, op het hoofd.

Dus dood, wordt zy nóch beſpót, én beſpoogen van de ONDEUGD, eenen gebochchelden én misſchaapen dwérg, die over haare dood juicht én triomfeert. Hy houdt den ring, waar door de argwaan, én het zwaar misnoegen, dat haar doem veroorzaakte, in 't hart van VERSTAND, door SCHYNHEILIGHEID én KWAADAARD gekweekt was, in zyne hand, trappende baldadig op het lyk van den mishandelden én vermoorden GOEDAARD, uit wiens opengeſcheurde borſt men zyn onnoozel bloed ziet vloeijen, hebbende van zyne eertékenen niets behouden dan een open hart, waar uit zuivere vlammen opwaards branden, hangende aan eenen gouden kéten om zynen hals.

In het verſchiet ziet men hoe OPRECHTHEID én RECHTVAERDIGHEID, te lande uitgedreeven, én op onbewoonbaare rótſen gebannen worden.

DICHT-

DICHTKUNSTIGE

WÉRKEN

in Octavo,

van het Kunſtgenootſchap

NIL VOLÉNTIBUS ARDUUM.

AGRIPPA, Koning van ALBA; anders DE GEWAANDE TIBERINUS, Treurſpél.

HET SPOOKEND WEEUWTJE, Blyſpél.

HET HUUWELYK van ORONDATES én STATIRA, Treurſpél.

DICHTKUNSTIG ONDERZOEK én OORDEEL over het zélve Treurſpél, enz.

ANTWOORD op het VOOR- én NAABERICHT van ANTIGONE, énz.

DE MALLE WEDDING, of GIERIGE GEERAARD, Blyſpél.

VOOR- én NASPÉL van GIÉRIGE GEERAARD.

DE GELYKE TWÉLINGEN, Blyſpél.

ANDROMACHE', Treurſpél.

DE VRYER in de KIST, Kluchtſpél.

DE WANHEBBELYKE LIEFDE, Kluchtſpél.

TIERANNY van EIGENBAAT in het EILAND van VRYEKEUR, Zinneſpél.

DE

De Bekeerde Alchimist, Kluchtspél.
Fielebout, óf de Dókter tégens Dank, Blyspél.
Het Gedwongene Huuwelyk, Blyspél.
De Schilder door Liefde, Blyspél.
Ifigenie, Treurspél.
Cinna, óf de Goedertierenheid van Augustus, Treurspél.
De Verwaande Hollandsche Fransman, Blyspél.
De Dichtkunst, Voorspél, met Muzyk, énz. den 3e, 6e, 12e, én eenige vólgende dagen in Januari, 1689, vertoond.
De Gelukte List, óf Bedroogde Mof, Blyspél.
Minneliederen én Mengelzangen, met Muzyk.
Q. Horatius Flaccus Dichtkunst.
Gebruik én Misbruik des Tooneels, zynde het Vervólg van Q. Horatius Flaccus Dichtkunst.
Bygedichten op Otto Vænius Zinnebeelden.
D. J. Juvenalis Tiende Berispdicht.

B29196-X